Ազգ
Azg

27 ՅՈՒԼԻՍ 2007 ՈՒՐԲԱԹ 141 (3793)

«Քչախոս» Բրայզան հուլիսի 30-ին գալիս է Հայաստան

Հուլիսի 30-ին տարածաշրջանային այցելության շրջանակներում Հայաստան կժամանի ԱՄՆ պետքարտուղարի տեղակալի օգնական, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի համանախագահ Մեթյու Բրայզան: Այդ մասին PanARMENIAN.Net-ի թղթակցին հայտնել են Երեւանում ԱՄՆ դեսպանատան մամլո ծառայությունում: Այցի օրակարգը ճշտվում է: Վստահաբար՝ այն խոսքաշատ կլինի:

ԵԽԽՎ մոնիտորինգի առաքելություն

Օգոստոսի վերջին տարածաշրջան կայցելի Եվրոխորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԽԽՎ)՝ Հարավային Կովկասում մշակութային հուշարձանների վիճակի մոնիտորինգի առաքելությունը՝ բրիտանացի պատգամավոր Էդվարդ Օ'Հարայի գլխավորությամբ:

Ադրբեջանական «Ազերիթրեն» գործակալության տեղեկացմամբ, բրիտանացի պատգամավորը նշել է նաեւ, որ առաքելությունը տարածաշրջանում կանցկացնի մեկ շաբաթ: Նախատեսված են այցելություններ Լեռնային Ղարաբաղ, Նախիջեւան, Բաքու, Երեւան եւ Թբիլիսի:

«Մարդկային զիբիլանոց» կամ պատասխանատուների խղճի գերեզմանոց

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Երեւանի 4-րդ կամ Հաղթանակի գյուղի ծերանոցի մոտավոր տեղը երեւի շատերը գիտեն: Խորհուրդ կտայինք ճշտել նրա տեղը հատկապես ծերանոցի պատասխանատուներին, նախարարության համապատասխան բաժնի պետերին, քանզի ծերանոցում տիրող իրավիճակը, անկախ իշխանիկների բազկաթոռի հաստատունությունից եւ քաղաքական հովանավորությունից, պատռում է պատասխանատուների դիմակը եւ ցուցանում նրանց իրական դեմքը, նրանց անգործության սարսափելի եւ աններելի պատկերը: Ճիշտ է, ժուռնալիստիկայում անընդունելի են ածականներն ու մակդիրները, բայց ինչպե՞ս այլ կերպ ներկայացնել այն, ինչ տեսա, շնչեցի ու զգացի ծերանոցի հիվանդանոցային մասնաշենքում:

Ես դեռ երկար կհիշեմ այս ամենը, սակայն կարծում եմ՝ լավ կլիներ, որ բոլոր նրանք, ովքեր գիտեն այդ խայտառակության մասին եւ հանգիստ քնում են իրենց սիրելիների եւ աստղիկների, ծանոթների եւ անծանոթների ծոցերում՝ կազինոներում միլիոններ մսխելուց եւ սեփական խաղատներից քառապատիկը վերցնելուց հետո, ոչ թե ազատվեն գրպանեցրած պատշտոններից, իրենց հետույքի կոռություններին համապատասխանեցված բազկաթոռներից, այլ որպես արժանի պատիժ 3 օր բնակվեն ծերանոցի հիվանդանոցային բաժանմունքում, ապա՝ իրենց «համեստ» ծառայողական եւ կամ զոքանչների անուններով մակագրված «համերներով» վերադառնան իրենց իսկ չաշխատասենյակները: Եվ շարունակեն ապրել ծերանոցի հիշողության մղձավանջներով այնքան, մինչեւ գա հատուցման ժամանակը ...

«Էս ո՞ւր ես եկել, աղջիկ ջան, ասում է մահճակալին պառկած կինը, որ կարճ մազեր ունի: Մարդկային զիբիլանոց է էստեղ, ու ես էլ մեջն եմ՝ էս զիբիլանոցում եմ: Մեզ ոչ լավանալ կա, ոչ էլ՝ ուրիշ ելք, սպասում ենք Աստծուն», ասում է տիկին Վարսենը եւ խաչակնքում: (Այս եւ մնացյալ անունները, նույնիսկ տարիքները փոխված են, որ ծերերը հալածանքի չենթարկվեն լրագրողի հարցերին պատասխանելու համարձակության համար):

Տես էջ 3

ՌԱԿ-ից հրաժարվել է «Զարթօնքի» խմբագիր Պարույր Աղբաշյանը

Ինտերնետային անձնական կայքից մտահոգությամբ տեղեկանում ենք Բեյրութի ՌԱԿ պաշտոնաթերթ «Զարթօնք» օրաթերթի պատասխանատու խմբագիր Պարույր Աղբաշյանի Ռամկավար ազատական կուսակցության շարքերից հրաժարվելու մասին: Պ. Աղբաշյանը 17 տարուց ի վեր «Զարթօնքի» պատասխանատու խմբագիրն է ու տնօրենը եւ նրա հրաժարականը կարելի է դիտարկել որպես բողոքի արտահայտություն ՌԱԿ-ում տիրող իրավիճակի եւ, մասնավորապես, 70-ամյա թերթի լույսընծայումը 7 ամսից ի վեր դադարեցրած ղեկավարության հանդեպ: Հասկանալի է Պ. Աղբաշյանի ընդվզումը ՌԱԿ ղեկավարության դեմ: Վերջինս դեռեւս ոչ մեկ բացատրություն չի ներկայացրել ՌԱԿ միակ օրաթերթի՝ «Զարթօնքի» փակման մասին, հակառակ ընթերցողների լայն շրջանակի եւ կուսակցության տարբեր շրջանակների ու մարմինների բողոքի: Փոխարենը տեղեկանում ենք, որ անօրինական գործողություններով լուծարել են թերթի՝ Լիբանանի իշխանություններին մոտ պաշտոնապես գրանցված խնամակալ մարմինը՝ «Զարթօնք ընկերակցությունը» եւ ներկայիս ձգտում են իրացնել թերթի արտոնատիրության իրավունքը լիբանանյան մամուլի շուկայում:

Այսուհանդերձ, կարծում ենք, որ սխալ է մեր գործընկերոջ ընտրած ուղին. փոխանակ հրաժարվելու, նա պիտի մնար ավելի քան՝ 35 տարվա կուսակցականի իր դիրքերում եւ պայքարեր փառահեղ այդ կազմակերպությունը քայքայողների դեմ, քանի որ վայելում է ոչ միայն կուսակցական շրջանակների, այլեւ համակիր եւ, նույնիսկ, մրցակից կազմակերպությունների հարգանքն ու համակրանքը:

Վաղվա «Ազգ. Մշակույթ-հավելվածում»

Մեր այս համարը նվիրված է Ֆրանսիայում Հայաստանի տարվան: Եվրոպական խոշոր երկրներից մեկում հայկական մշակույթն այսպիսի աննախադեպ ծավալով եւ հաջողությամբ ներկայացնելու փաստն իրավամբ պատմական նշանակությամբ երեւույթ է: «**Ազգը**» բազմիցս անդրադարձել է հայկական երեւելի բոլոր ձեռնարկներին՝ «Armenia Sacra» (Լուվր), Հ. Այվազովսկի (Տրոնկադերո), «Հայկական նկարչություն 1830-1930» (Պըտի Պալե), «Հայ գրերի կախարդանքը» (Մարսել) եւ այլն: Շուրջ 4000-ից ավելի հրապարակումներ են արվել ֆրանսիական մամուլում: «**Ազգը**» Հայաստանում ֆրանսիական դեսպանատնից ստացել է նման հրապարակումների ծավալուն փաթեթ: Սիավասիկ ներկայացվող նյութերի մի մասը հայերեն թարգմանությամբ ներկայացնում է Պետրոս Քեշիշյանը: Մեկ էջ հատկացվել է ֆրանսիական առաջատար պարբերականների կարծիքին «Հայաստան, իմ բարեկամ» ծրագրի մասին:

37 տարի առաջ 1970 թ. Լուվրում բացվել է հայկական մշակույթի ցուցահանդես «Ուրարտուից մինչեւ մեր օրերը» խորագրով: Այդ մասին, ըստ արխիվային նյութերի, հրապարակում ենք Տիգրան Լիլոյանի հոդվածը: Ներկայացնում ենք երկու հարցազրույց՝ Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան Սերժ Սմեսովի, եւ Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպան Էդվարդ Նալբանդյանի հետ: «Հայաստան, իմ բարեկամ» ծրագիրը ներկայացնում է նաեւ հարցազրույց Հայաստանի տարվա գլխավոր հանձնակատար Նելլի Տարդիվե-Անրիի հետ:

ԹԲԻԼԻՍԻ

Հարավային Կովկասի 3 հակամարտությունները՝ Օսկանյան-Բեժուաշվիլի հանդիպման թեմա

Թբիլիսիում տեղի է ունեցել Հայաստանի արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի հանդիպումը Վրաստանի ԱԳ ղեկավար Գելա Բեժուաշվիլու հետ, որի ընթացքում քննարկվել են երկկողմ օրակարգի հարցերը, համագործակցությունը քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային ոլորտներում: ՀՀ ԱԳՆ մամլո ծառայության տեղեկացմամբ, զրուցակիցները քննարկել են նաեւ տարածաշրջանային հարցեր, հարաբերությունները հարեւան երկրների հետ, ինչպես նաեւ անդրադարձել միջազգային կազմակերպություններում գործակցության հարցերին:

Օսկանյանը Բեժուաշվիլու ուշադրությունն է հրավիրել Վրաստանի սահմանի պտտի անցման մեղադրանքով ՀՀ քաղաքացիների ձերբակալությունների խնդրին: ԱԳ նախարարներն անդրադարձել են նաեւ հայ-վրացական պետական սահմանի սահմանագծման պայմանագրի բանակցություններին:

Խոսելով տարածաշրջանում առկա հակամարտությունների կարգավորման հեռանկարների մասին՝ նախարար Օսկանյանը ներկայացրել է Լեռնային Ղարաբաղում ժողովրդավարական գործընթացները եւ ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորման շուրջ վերջին զարգացումները: Գելա Բեժուաշվիլին ներկայացրել է Աբխազիայի հակամարտության կարգավորման վրացական կողմի մոտեցումներն ու Հարավային Օսիայի խնդրի միջազգայնացմանն ուղղված քայլերը:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Հայաստանն Ալբանիայից զենք չի գնել եւ չի գնի

«Հայաստանը երբեք Ալբանիայից զենք չի գնել եւ չի պատրաստվում գնել: ԱՊՄ ադրբեջանական լրատվական գործակալության տարածած տեղեկատվությունը սուտ է սկզբից մինչեւ վերջ», հայտարարել է Հայաստանի պաշտպանության նախարարի մամլո քարտուղար, գնդապետ Սեյրան Շահսուվարյանը:

Նշենք, որ ադրբեջանական գործակալությունը, հղում անելով Industrywatch-ին, հաղորդել էր, թե Հայաստան առաքվող ալբանական զենքի եւ զինամթերքի խոշոր խմբաքանակ մնացել է թուրքական սահմանին, քանի որ թուրքական իշխանությունները հրաժարվել են տարանցման իրավունք տալ: «Ալբանիայի վարչապետ Սալի Բերիշի խոստումով, Թուրքիան սպիտել է հետ շրջել զենքով բեռնված ալբանական նավը: «Մեր նավերից մեկը 60 կոնտեյներներով, որոնք բեռնված էին հիմնականում ծանր հրետանիով եւ զինամթերքով, Դուրես նավահանգստի կայանում էր: Նավը Դուրեսից դուրս էր եկել դեպի Ստամբուլ», նշել է նա:

Նույն աղբյուրի համաձայն, Թուրքիայի եւ Հայաստանի խնդրահարույց հարաբերությունները հանգեցրել են իբր այն բանին, որ նավը ստիպված վերադարձել է եւ զենքը բեռնաթափել Դուրես նավահանգստում: Զենքի առեւտրով զբաղվող MEIKO ընկերության տնօրենը նկատել է, որ Ալբանիան գործ չունի Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հակամարտության հետ: MEIKO ընկերությանը, որը փորձ ունի զենքի առաքման հարցում, հանձնարարվել էր կապեր հաստատել Հայաստանի համապատասխան պաշտոնյաների հետ եւ գործարք կնքել: Աղբյուրը նշել է նաեւ, թե հայկական կողմը պետք է վճարեր զենքի առաքման համար», տարածել էր ԱՊՄ-ն:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կրթության արդի պահանջները թելադրում են նոր որակներ ու հմտություններ

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Գիտելիքահենք հասարակություն ունենալու պատրաստ ձեռնարկություն ... պատրաստ պայմանը կրթության որակի աստիճանական բարձրացումն է՝ ուղեկցված բովանդակային անհրաժեշտ փոփոխություններով ու տեխնիկական հագեցվածությամբ: Մեզանում այդ փոփոխությունները երբեմն մեկնաբանվում են որպես միջազգային կրթական համակարգի արհեստական տեղայնացման անպտուղ եւ անիմաստ փորձեր, մինչդեռ կրթական ծրագրեր իրականացնողների պատկերացմամբ, կրթությունը պետք է լինի այնպիսին, որ շրջանավարտը կարողանա իր տեղը գտնել հասարակության մեջ, ունենա բոլոր այն որակները, որ այսօր պահանջվում են մտավոր ներուժի շուկայում: Հենց այս տեսանկյունից վերանայվում են կրթական ծրագրերը՝ գիտելիքների փաստացի մտաբերումից նոր հմտությունների եւ որակների անցնելու, տեղեկատվական հաղորդակցման տեխնոլոգիաները լայնորեն օգտագործելու նկատառումով: Խնդիրն այն է, որ եթե այսօրվա պայմաններում շրջանավարտը չի տիրապետում համակարգչին, չի կարողանում օգտվել ինտերնետից, նրա կրթական մակարդակը հեռու է լիարժեք լինելուց: Ոլորտի պատասխանատուների հավաստիացմամբ, այժմ վերանայվում են բոլոր առարկաների ծրագրերը, փորձ է արվում մի փոքր շեղում կատարել դեպի մտավոր հմտությունների, կիրառական գիտելիքների զարգացում, աշակերտակենտրոն ուսուցում, սովորել-սովորեցնելու գաղափարախոսություն, որպեսզի յուրաքանչյուր ոք իր կյանքի ընթացքում կարողանա ինքնուրույն կրթվել: Այդ իսկ պատճառով բոլոր առարկաների համար սահմանվում են այն նվազագույն գիտելիքները, որոնք պարտադիր են յուրաքանչյուր աշակերտի իմացությունը խորացնելու ու զարգացնելու համար:

Տես էջ 2

Եթե տնտեսության աճը շարունակվի վերջին 5 տարիների միջին աճով, ապա Եվրոմիության երկրների միջին ցուցանիշին կհասնենք 2023 թվականին

Տնտեսական քաղաքականության եւ իրավական խորհրդատվության հայ-եվրոպական կենտրոնը (AEPLAC) երեկ ներկայացրեց Հայաստանի տնտեսական զարգացումների 2006 թ.-ի տարեկան զեկույցը: Կազմակերպության եվրոպական տնօրեն Քեննեթ Սյունթերը ներկայացրեց կատարված աշխատանքը, մասնավորապես նշելով, որ զեկույցում մանրամասն վերլուծվել են 2006 թ.-ի Հայաստանի տնտեսության մակրոտնտեսական զարգացումները միջազգային մի շարք ցուցանիշների համեմատությամբ:

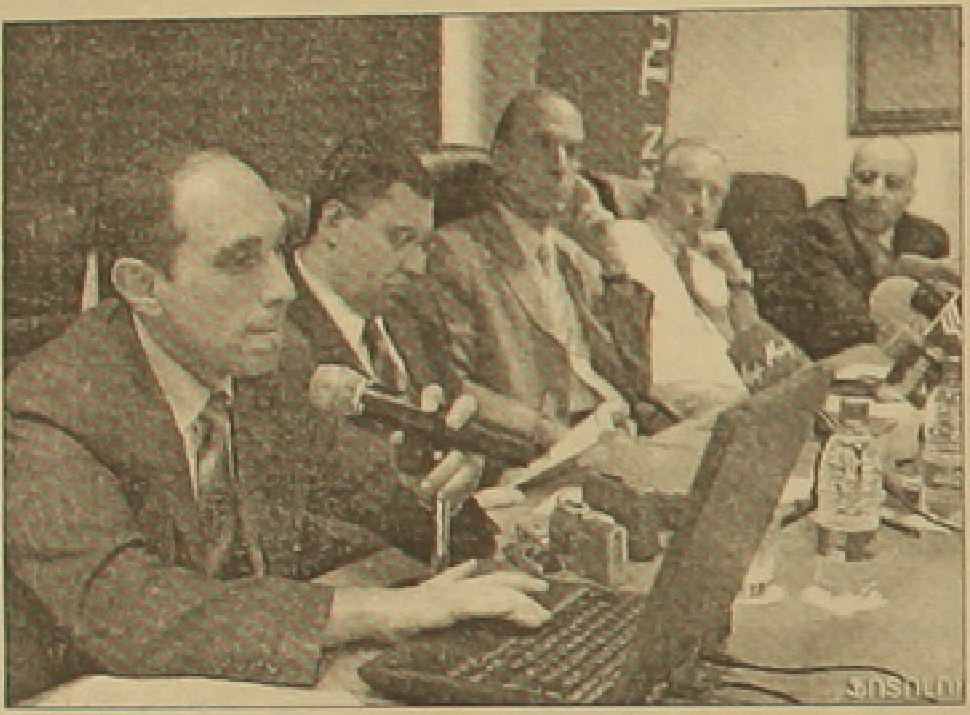

AEPLAC-ի տնտեսական հարցերով ավագ փորձագետ Արտաշես Շահբոյանի մասուցմամբ, հետազոտության արդյունքում անդրադարձ է արվել ինչպես ՀՆԱ կազմին, կառուցվածքին եւ մեկ շնչին ընկնող բաժնին, այնպես էլ թողարկման ծավալների ճյուղային բաշխմանը, գնաճին, աշխատանքի շուկային, ֆինանսական եւ բանկային հատվածներին, պետական բյուջեին, արտաքին պարտքին եւ արտաքին հատվածի զարգացումներին:

Այսպիսով, ըստ զեկույցի, վերջին 5 տարիներին ԱՄՆ դոլարով արտահայտված ՀՆԱ 3 անգամ աճ է գրանցվել Հայաստանում, որից միայն 61 տոկոսն է իրական աճը: Տնտեսությունում արձանագրված գնաճը կազմել է մոտ 14 տոկոս, իսկ մնացյալ 25 տոկոսը ստացվել է դրամի նկատմամբ ԱՄՆ դոլարի արժեզրկմամբ: 2006 թ.-ին տնտեսության 13,3 տոկոս աճ ապահովելով Հայաստանն աշխարհի 181 երկրների շարքում 5-րդն է, առաջինն Ադրբեջանն է՝ վերջին երկու տարում աննախադեպ աճի ցուցանիշներով:

Հայաստանի վերջին հինգ տարիների աճի միջին ցուցանիշը՝ 13 տոկոս, ավելի քան երկու անգամ գերազանցում է Համաշխարհային բանկի դասակարգմամբ նույն երկրների («միջին եկամուտներով երկրների ցածր խմբի») համապատասխան ցուցանիշին: Պարզ հաշվարկներով, եթե տնտեսության աճը շարունակվի վերջին 5 տարիների միջին աճով, ապա Եվրոմիության 27 երկրների միջին ցուցանիշին (ՀՆԱ գնողունակության համարժեքով) Հայաստանը կհասնի 2023 թվականին:

AEPLAC-ի զեկույցի համաձայն, ՀՆԱ առաջատար դարձած ճյուղի՝ շինարարության ավելացված արժեքի աճի բարձր տեմպը շարունակվում է, ընդ որում, շինարարությունը 2006 թ.-ին ապահովել է ՀՆԱ աճի կեսից ավելին, ինչը Հայաստանի տնտեսական զարգացման հիմնական առանձնահատկությունն է վերջին տարիներին: Միեւնույն ժամանակ ԱՊՀ երկրների համեմատությամբ բնակարանային շինարարության ցուցանիշը բնավ էլ առաջիններից չէ, այսինքն՝ դեռ աճի զգալի տեղ կա շինարարության ոլորտում:

Արդյունաբերության կտրվածքով անկում է նկատվում, եւ, Շահբոյանի ներկայացմամբ, նվազում է ՀՆԱ-ում մասնակցող արդյունաբերության բաժինը՝ մասնավորապես ծխախոտի, քիմիական, ոսկերչական արտադրատեսակների արտադրությունում: Գյուղատնտեսության ոլորտում գրանցվել է արդյունավետության աճ՝ ի հաշիվ ցանքատարածությունների կրճատման եւ որակի աճի ապահովման:

Գնաճի 2,9 տոկոս ցուցանիշը, ըստ Արտաշես Շահբոյանի, մոտ է Եվրոմիության 27 երկրների միջին ցուցանիշին: Ու չնայած այդ ցուցանիշը բարձր է նախորդ տարիների համեմատ, պաշտոնապես գործազրկությունը նվազում է՝ կազմելով 7,4 տոկոս, ընդ որում, աճում են միջին աշխատավարձերը տնտեսությունում եւ ճյուղային կտրվածքով հավասարվելու միտում դրսեւորում:

Զեկույցում հետազոտվել են նաեւ այլ ցուցանիշներ, որ ներկայացրեց AEPLAC-ի փորձագետը: Հանդիպմանը ներկա ՀՀ առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման նախարար Ներսես Երիցյանը «հերթական հաջողված» որակեց AEPLAC-ի ներկայացրած զեկույցը, իսկ Համաշխարհային բանկի հայաստանյան գրասենյակի ղեկավար Արիստոմենե Վարուդակիսը որպես Հայաստանի համար մարտահրավերներ նշեց շինարարությունից բացի ոլորտների զարգացումը, երկրորդ սերնդի բարեփոխումների անցկացումը, ներդրումային միջավայրի բարելավումը, մրցակցության խթանումը եւ այլն:

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Կրթության արդի պահանջները թելադրում են նոր որակներ ու հմտություններ

1-ին էջից

Նկատենք, որ վերջին տարիներին հանրապետության դպրոցներում համակարգիչների թիվը շեշտակի ավելացել է ինչպես կրթության նախարարության վարկային առաջին ծրագրի միջոցով, այնպես էլ մասնավոր անձանց ու կազմակերպությունների նվիրատվությամբ: Եթե 2003 թվականին 350 աշակերտին էր բաժին ընկնում մեկ համակարգիչ, այսօր՝ 30-50 աշակերտին: Վարկային երկրորդ ծրագրի ավարտին նախատեսվում է բոլոր դպրոցները հագեցնել համակարգիչներով, ինչը ենթադրել է տալիս, որ համակարգչից օգտվող աշակերտների թիվը զգալիորեն կավելանա: Համակարգչային գրագիտությունը պատշաճ մակարդակի վրա դնելու համար, անշուշտ, պետական ու հասարակական հոգածությունից բացի, կարիք ունենք ժամանակի շնչով ապրող, աշակերտի զարկերակի տրոփյունը զգացող ուսուցիչների մեծ բանակի: Ցավոք, մեզանում միջին սերնդի մանկավարժներից քչերն են տիրապետում համակարգչային գիտելիքներին: Պատճառն այն է, որ նրանցից ոմանք մտածում են, թե սովորելու համար այլեւս ուշ է, իրենց տարիքն անցել է, ոմանք էլ՝ պարզապես ձգտում չունեն: Մինչդեռ ուսուցչի սովորելու պատրաստակամությունը խիստ վճռորոշ է գիտելիքահենք հասարակություն դառնալու ճանապարհը հաղթահարելու համար: Դրան հասնելու բովանդակային բոլոր փոփոխություններն իրենց բաղադրիչներով նախանշված են «Կրթության որակի եւ համապատասխանեցման» վարկային երկրորդ, եռափուլ ծրագրում: Այժմ իրականացվում է առաջին փուլը՝ 4-ամյա ժամկետով:

Արդեն նշեցինք, որ դրա անհրաժեշտությունը թելադրված է կրթական արդի պահանջներով, որոնք ուղղակիորեն կապված են տեղեկատվական տեխնոլոգիաների բուռն առաջընթացի հետ: Թվեր ու փաստեր մտապահելուց այսօր ավելի քան հրատապ է դարձել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը նույն պահին ձեռք բերելու, ժամանակի հարահոսի մեջ ճիշտ կողմնորոշվելու, ինքնուրույն դատողություններ անելու ունակությունների զարգացումը: Մասնագետները նկատում են, որ նախկինում տեղեկատվություն հայթայթելու միջոցներն այդքան ճկուն չէին, դրա համար էլ խիստ կարեւորվում էր փաստացի գիտելիքների մտապահումը: Ինչ խոսք, այժմ էլ կարիք կա մտապահելու հիմնարար գիտելիքները, սակայն նոր շեշտադրմամբ: Հասարակությունները այսօր կոչվում են գիտելիքահենք, որովհետեւ ավելանում է բարձր մակարդակի կրթության պահանջը: Մեր հանրակրթության ոլորտում այժմ կարեւորվում են ուսուցչի նախաձեռնությունը, ինքնուրույն աշխատելու ազատությունը, ուսուցման համագործակցային ձեւերի կիրառումը եւ այլ նորամուծությունները:

Ուսուցման նոր մեթոդներն ինքնին թելադրում են նաեւ գնահատման համակարգի վերանայում, նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ միջազգային փորձագետները մեր կրթական համակարգի ամենաբնորոշ գիծը համարել են այն, որ երկար ժամանակ մեծ տեղ է տրվել ուսուցչի սուբյեկտիվ դատողությանը, որն էլ հանգեցրել է աշակերտների հանդեպ ձեւական եւ ինքնիշխան մոտեցման: Փորձագետներն այդ համակարգում դրական են նկատել միայն ուսուցչի հանդեպ դրսեւորված առանձնահատուկ վստահությունը, որը, սակայն, բավարար չէ մյուս թերություններն անտեսելու համար: Ուսուցչի քմահաճ մոտեցումից շուտափույթ ազատվելու լավագույն ձեւը, ըստ փորձագետների, գնահատման օբյեկտիվ գործոնն ուժեղացնելն է:

Կրթության այսօրվա պահանջներից ելնելով, առանձնահատուկ տեղ է հատկացվում աշակերտների միասին աշխատելու ունակությունը զարգացնելուն, որը նպաստավոր կլինի բարձր առաջադիմության, բազմակողմանի զարգացածության, թեստեր լուծելու ճկունության եւ այլ որակների հասնելու առումներով: Ուշագրավ է, որ ժամանակակից թեստերը կազմվում են աշակերտի իմացությունը ստուգելու, այլ ոչ թե նրան բարդ հարցերի մեջ խճողելու սկզբունքով: Թեստերում ընդգրկված մեծաքանակ պարզ հարցերի առկայությունը բացատրվում է հենց դրանով, թեպետ հնչում է նաեւ հակառակ կարծիքը, որ պարզ հարցերը հաճախ ավելի շփոթեցնող են: Ինչեւէ, թեստերում կան նաեւ միջին բարդության եւ բարդ հարցեր, որոնք թույլ են տալիս ստուգելու աշակերտի իմացության ավելի խորը շերտերը: Թերեւս ամենից կարեւորը պարզունակ հարցերից խուսափելն է, նաեւ հստակ ու ստույգ հարցերի համակարգված լինելը: Մեզանում այս հարցը դեռեւս քննվում է, եւ պատկերն ավելի հստակ կդառնա առաջիկա 2 տարիներին, երբ քննական բոլոր առարկաներից քննությունները կանցկացվեն թեստային համակարգով:

Ծնելիության բարձրացումը ծրագրո՞վ

Վերարտադրողական առողջության բարելավման 2007-15 թթ. ազգային ծրագրով նախատեսված գործողությունների իրականացմամբ առողջապահության փոխնախարար **Հայկ Դարբինյանը** հույս ունի հասնել ծնելիության գոնե 20-30 տարի առաջ եղած ցուցանիշներին՝ տարեկան 70-80 հազար ծնունդ: Այս մասին փոխնախարարը հայտնեց երեկ, կառավարության ընդունած վերոնշյալ ծրագիրը ներկայացնելիս, պատասխանելով **«Ազգի»** հարցին, թե ինչ կոնկրետ նպատակներ է ակնկալվում ծրագրի կատարման արդյունքում:

Դատելով փոխնախարարի պատասխանից, նպատակն իսկապես վատը չէ, հարցն այն է, թե կհաջողվի՞ իրականացնել: Համենայն դեպս, վերարտադրողական առողջության բարելավման ծրագրով խնդիր է դրվում բարելավել նախածննդյան ցուցանիշները, նվազեցնել մայրական մահացության մակարդակը, կրճատել վերարտադրողական օրգանների քաղցկեղային հիվանդությունները, սեռավարակները, անպտղությունը, արհեստական վիժումները եւ այլն: Մեր հարցին, թե արդյոք դեկլարատիվ չէ՞ սեռավարակների կամ արհեստական վիժումների կրճատման նպատակը եւ ինչպե՞ս է դա արվելու, Հայկ Դարբինյանը պատասխանեց՝ իրազեկման բարձրացմամբ:

Նշենք, որ ծրագրի ընդհանուր արժեքը 8,6 մլն դոլար է, որն ըստ առողջապահության փոխնախարարի, տրամադրելու են միջազգային կազմակերպությունները, եւ պետական բյուջեից դրա համար միջոցներ չեն նախատեսվել:

Մամուլի ասուլիսին մասնակցող պերինատոլոգիայի, մանկաբարձության եւ գինեկոլոգիայի ինստիտուտի տնօրեն, երկրի գլխավոր մանկաբարձ-գինեկոլոգ, պրոֆեսոր **Ռազմիկ Աբրահամյանը** առավել մանրամասնորեն անդրադարձավ այս ոլորտում ստեղծված կացությանը, բերելով որոշ տվյալներ այդ մասին: Համաձայն դրանց, ներկայումս ծնելիության մակարդակը սկսած 90-ական թվականներից նվազել է, ինչը պրոֆեսորը մտահոգիչ համարեց: Հայաստանում դեռեւս բարձր են հղիության ժամանակ ուղեկցվող հիվանդությունները եւ պերինատալ բարդությունները, սեռավարակների եւ անպտղության որոշակի աճը: Նա նշեց, որ թեեւ առաջնային անպտղության մակարդակը ցածր է՝ 4 տոկոս, փոխարենը բարձր է երկրորդային անպտղության մակարդակը, որը հետեւանք է վերոնշյալ գործոնների եւ հատկապես հղիության արհեստական ընդհատումների:

Ռազմիկ Աբրահամյանին ուղղված «Ազգի» հարցն առնչվում էր մանկաբարձներում տիրող դրամաշորթության լայնածավալ երեւույթին, որն ակնհայտորեն չի նպաստում ծնելիության բարձրացմանը: Հայաստանի գլխավոր մանկաբարձ-գինեկոլոգը, բնականաբար, ընդունեց այդ երեւույթի առկայությունը եւ այն կարծիքը հայտնեց, որ դրա դեմ պայքարելու են նյութատեխնիկական բազայի բարելավմամբ, բուժաշխատողների աշխատավարձերի բարձրացման, վճարովի ծառայությունները թափանցիկ դարձնելու միջոցով: Սակայն թե ինչու մինչ այժմ այդ «պայքարը» որեւէ արդյունք չի տալիս, Ռազմիկ Աբրահամյանը հստակապես ոչինչ չէր կարող ասել, քանի որ այդ վիճակի համար պատասխանատուներից մեկն էլ հենց ինքն է:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Մի կրպակի պատմության շուրջը

Մեր թերթի նախորդ համարում, խմբագրություն այցելած 83-ամյա Կոնստանտին Հարությունյանի պատմածի հիման վրա, մեր հրապարակմամբ անդրադարձել էինք նրա կրպակի հետ կապված միջադեպին: Ըստ այդմ, նա բողոքում էր, թե իր կրպակը քաղաքապետի որոշմամբ քանդվել է եւ հասցվել 200 հազար դրամի վնաս: Այդ ամենի համար նա մեղադրում էր Երեւանի քաղաքապետարանի առեւտրի եւ սպասարկումների վարչության պետ Կարեն Գեւորգյանին: Վերջինս սակայն այլ փաստեր ներկայացրեց, որից պարզ դարձավ հետեւյալը:

Նախ Կոնստանտին Հարությունյանի՝ Սունդուկյան փողոցի վրա գտնվող կրպակը երկար տարիներ շահագործվել է ապօրինաբար, առանց կադաստրում գրանցելու: Սակայն, չնայած դրան, երբ 2005 թ.-ին որոշվեց կանոնակարգել այդ դաշտը եւ տեղադրել կրպակաշար այդ նույն տեղում, ապագա կրպակներից մեկը որոշվեց տրամադրել նաեւ Կոնստանտին Հարությունյանին: Ինչի համար վերջինս, ըստ Կարեն Գեւորգյանի, եկել էր իր մոտ եւ շնորհակալություն հայտնել: Այնուհետեւ Կոնստանտին Հարությունյանը պետք է 2 ամսվա ընթացքում ապամոնտաժեր կրպակը, որպեսզի կադաստրի ստորաբաժանման աշխատակիցները նշումներ կատարեին այդ տարածքում՝ կրպակաշարը կառուցելու համար: Սակայն չնայած կրպակը քանդելու անհրաժեշտության մասին բազմաթիվ զգուշացումների, Կոնստանտին Հարությունյանը դա չի արել: Արդյունքում ժամկետները սպառվել են, եւ որոշումը նրա մասով դարձել է անվավեր: Հետեւաբար, նրա դժգոհությունը Կարեն Գեւորգյանն անհասկանալի եւ անգամ տարօրինակ է համարում, հատկապես այն բանից հետո, երբ նրան առաջարկվել էր կրպակ նոր կրպակաշարում:

Ա. Մ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԵ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 0010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն /հեռ 582483
Շուրջօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
Գ տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը պատասխանատուութիւն չի կրում:

"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Ընթացիկ

Հարգեք մեր իրավունքները, պարոնայք

Հուլիսի 25-ին «Ազգ»-ում «Ինչպես է կառուցապատվում եւ կառուցապատվելու Երեւանը» վերտառությամբ հոդվածի տպագրությունից հետո, խմբագրություն այցելեցին 33-րդ թաղամասի մի քանի վրդովված բնակիչներ՝ իրենց հետ բերելով 250 ստորագրությամբ մի նամակ, որը եւ ներկայացնում ենք:

Չցանկանալով վիրավորել որեւէ մեկին, ցանկանում ենք մեր անհամաձայնությունը հայտնել «**Ազգ**» թերթի հուլիսի 25-ի համարում «Ինչպես է կառուցապատվում եւ կառուցապատվելու Երեւանը» հոդվածում տեղ գտած միակողմանի տեղեկատվության վերաբերյալ: Կարդալով հոդվածը, ակամա մտածում ես, թե ինչքան լավ է իրավիճակը իրացվող տարածքներում, ինչքան մարդասիրական, սոցիալական խնդիրներ է լուծում այդ իրացման ծրագիրը եւ չես հասկանում, թե ինչո՞ւ համար են «մի քանի տասնյակ բնակիչների ձեռնարկած ցույցերը», որոնք անդադար բողոքում են իրենց ոտնահարված իրավունքների, իրենց կորցրած տանիքների, որոշները՝ նույնիսկ կորցրած արժանապատվության համար: Ինչպես:

Ըստ քաղաքապետարանի ԾԻԳ-ի փոխտնօրենի, փոխհատուցման կարգը սահմանված է օրենքով: Անկախ գնահատողը գնահատում է գույքը, որից հետո բնակչին գնային առաջարկ է ներկայացվում:

Պարոն փոխտնօրեն, երբեւէ ինքներդ ձեզ հարցրե՞լ եք, գնահատման հետեւանքով առաջարկվող գումարով քաղաքի որեւէ բնակիչ կարո՞ղ է իր բնակարանին համարժեք բնակարան գնել հարակից տարածքում: Կամ՝ ի՞նչ է նշանակում ինքնակամ զբաղեցրած հողամաս:

ՀՀ Նախարարների խորհրդի 1991 թ. մարտի 13-ի թիվ 209 որոշման 1-ին կետի համաձայն, 1991 թ. փետրվարի 20-ից ՀՀ քաղաքացիների տնամերձ հողամասերը համարվեցին նրանց սեփականությունը: Թաղամասում կան բնակիչներ, որոնք 80 տարուց ավելի ունեն տնամերձ հողամասեր, որոնք միտումնավոր անտեսվել են եւ մինչեւ օրս նրանք չեն կարողացել սեփականացնել իրենց պատկանող հողը: Այդ բնակիչների սեփականաշնորհման վերաբերյալ դիմումները մերժվել են արհամարհելով նաեւ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 187՝ «Ձեռքբերման վաղեմություն» հոդվածը: Էլ չենք խոսում այն մասին, որ 30-ական թվականներին տարածքում կառուցված մեկ հարկանի բազմաբնակարան շենքերի համար, բնականաբար, եղել են հողահատկացումներ: Փաստաթղթերը չպահպանվելու պատճառով (մոտ 80 տարի է անցել), իրավասու մարմինները չեն ուզում ճանաչել բնակիչների սեփականության իրավունքը այդ հողերի վրա:

Անհասկանալի է, թե ինչո՞ւ ներկայումս բնակիչների այդպիսի հողամասերը համարվում են ինքնակամ, իսկ շենք-շինությունները ինքնակամ կառույցներ, չնայած որ տիրապետել եւ կառուցել են իրենց պապերը եւ ունեն 50-80 տարիների վաղեմություն: Կարծում ենք, որ այս բնակիչների գույքը անհրաժեշտ է որ ճանաչվի որպես սեփականություն: Սեփականության իրավունքի խնդիր ունեն նաեւ թաղամասի մի շարք բնակիչներ, որոնք մինչեւ 2005 թ. նոյեմբերի 26-ը պետական կամ համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողամասերի նկատմամբ օրենքով սահմանված կարգով վարձակալման իրավունք են ձեռք բերել եւ այդ իրավունքները գրանցել՝ ՀՀ հողային օրենսգիրք, հոդված 64, կետ 6:

Հաշվի առնելով, որ 2003-2005 թ.թ. մեր տարածքի բնակիչները զրկված են եղել «Ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնակամ զբաղեցրած հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» օրենքից օգտվելու իրավունքից՝ 18.04.2006 թ. Սահմանադրական դատարանի N 630 որոշմամբ ՀՀ Սահմանադրությանը չհամապատասխանող ճանաչված 01.08.2002 թիվ 1151-Ն որոշման հետեւանքով, կարծում ենք, որ այդ բնակիչների խախտված իրավունքները պետք է վերականգնվեն:

Բացի դրանից, մեր թաղամասի իրացման հարցով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողովը, որի մասին այդքան բարձրաձայնում եք, ստեղծված է զուտ, մեջբերում ենք. «Երեւան քաղաքի իրացման գոտիների խնդիրների լուծմանն ուղղված աշխատանքներ իրականացնելու, մասնավորապես՝ 33-րդ թաղամասի բնակիչների կողմից բարձրացվող հարցերն ուսումնասիրելու, գույքային միավորների գույքագրման եւ չափագրման աշխատանքներին նպաստելու նպատակով»: Նման որոշումը մեզ հավատ չի ներշնչում, քանի որ այն իր առջեւ խնդիր չունի դրված վերականգնելու բնակիչների ոտնահարված սեփականության իրավունքները, այլապես որոշման մեջ ինչ-որ կերպ կնշվեր, որ գույքագրումը եւ չափագրումները կատարվում են սեփականության իրավունքի ճանաչման եւ սեփականաշնորհման նպատակով:

Հրաշալի տիրապետելով մեր տարածքի՝ 33-րդ թաղամասի առկա խնդիրներին եւ իրավիճակին, հայտնում ենք, որ ԾԻԳ ՊՈԱԿ-ի տնօրենի իրացման գծով տեղակալ պարոն Սամվել Մկրտչյանի հայտարարած տվյալները 238 սեփականատերերից 165 կնքված պայմանագրերի մասին, մեղմ ասած, չեն համապատասխանում իրականությանը՝ մոտ 3-4 անգամ չափազանցված են: Տարածքից մոտ 70 սեփականատերեր դատարանում վիճարկում են կառավարության 108-Ն որոշումը՝ բացառիկ գերակա շահի մասով: Մի քանի տասնյակ սեփականատերեր էլ ինչ-ինչ պատճառներով այդ դատական պրոցեսին չեն մասնակցում, բայց նաեւ չեն կնքել պայմանագրեր եւ լիովին կիսում են դատարանում այդ որոշումը վիճարկողների կարծիքը: Մեզ հասկանալի չէ այն թվաբանությունը, որով դուք հաշվարկել եք պայմանագրերի քանակը: 238-165=73: Սա մոտավորապես այն սեփականատերերի թիվն է, որոնց հայցը այսօր գտնվում է առաջին ատյանի դատարանում: Ի՞նչ է, մնացած սեփականատերերը, ըստ ձեր հաշվարկների, արդեն պայմանագրերը կնքե՞լ են: Թույլ տվեք կասկածել, կամ էլ մոտակա օրերին հրապարակեք այդ 165 հասցեները, որոնք, ըստ ձեզ, կնքել են պայմանագրերը, այլապես մենք համարում ենք, որ սա արվում է տարածքի բնակչությանը ապակողմնորոշելու համար: Էլ չենք խոսում այն մասին, որ կնքված պայմանագրերը չեն ապահովում օրենքով նախատեսված նախնական համարժեք փոխհատուցումը, այլ ընդամենը ենթադրվում է սեփականատիրոջ օտարումը սեփականությունից՝ պայմանագիր կոչվող թղթի դիմաց:

Կարծում ենք, որ մեր այս դիտարկումները հաշվի կառնվեն եւ արդարամիտ որոշում կկայացվի մեր թաղամասի բնակիչների շահերը չոտնահարելու ուղղությամբ:

33-րդ թաղամասի
250 բնակիչների ստորագրությամբ

Տաքսիստների բողոքը շարունակվեց

«**Ազգը**» նախորդ համարում անդրադարձել է անհատական տաքսի մեքենա վարողների բողոքի ցույցին: Չնայած նրանց հետ նախորդ օրը հանդիպել էր ՀՀ տրանսպորտի եւ կապի նախարարության աշխատակիցը, սակայն նրա «խոստումները» չէր բավարարել վարորդներին: Երեկ նրանք կրկին կառավարության շենքի մոտ հավաքվել ու սպասում էին կառավարությանը հանձնած իրենց դիմում-բողոքի պատասխանին: Ի դեպ, քաղաքի տարբեր մասերում որոշ տաքսիստներ, փոխանակ միանալու իրենց պահանջները ներկայացնողներին, լավ էլ աջուձախ ուղեւորներ էին փոխադրում, կրկնակի գումար պահանջելով: Կառավարության նիստի ավարտից հետո կառավարության աշխատակազմի ղեկավար, նախարար Մանուկ Թոփուզյանը ընդունեց վարորդների 5 պատվիրակներին, լսեց նրանց պահանջները: «**Ազգը**» պրն Թոփուզյանից փորձեց պարզել, թե ի՞նչ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել հանդիպումից հետո: «Բողոքողներից եղան մի շարք նոր հարցադրումներ, որոնք բավականին լուրջ են եւ ժամանակ են պահանջում մանրամասն վերլուծելու համար: Ես արդեն տրանսպորտի եւ կապի փոխնախարար Հրանտ Բեգլարյանին հանձնարարական եմ տվել եւ միասին աշխատանքներ ենք տանում, որպեսզի կարողանանք մեղմել վարորդների պահանջները: Իսկ երբ կգտնվեն համապատասխան լուծումներ, մենք հրապարակավ կտեղեկացնենք», պարզաբանեց Մանուկ Թոփուզյանը:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

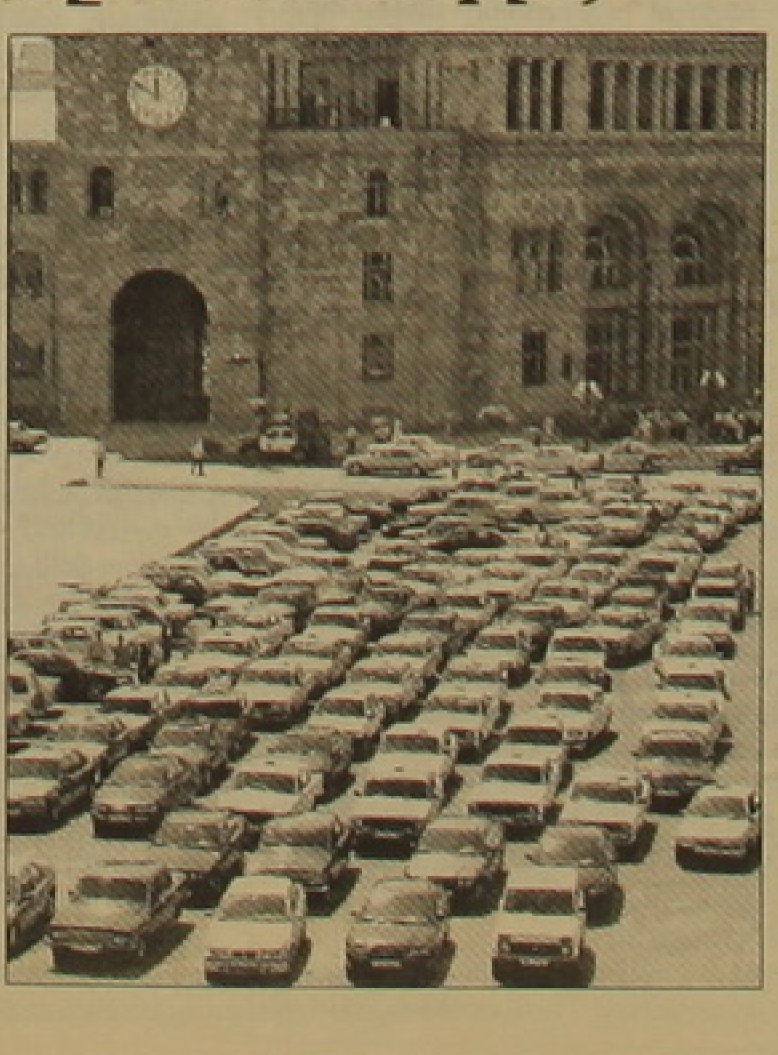

«Մարդկային զիբիլանոց» կամ պատասխանատուների խղճի գերեզմանոց

1-ին էջից

Նրան հարցնում եմ թոշակի եւ իր սննդի մասին: «Եղեռն եմ վերապրել, դրա համար 25 000 տալիս են, բայց քաղորս վերցնում է գերեզմանիս հողի եւ այլ ծախսեր է հոգում, գալիս է ինձ տեսության, ուտելիք է բերում եւ այլն: Բայց էստեղ մեռելանոց է, ոչ թե ապրելու տեղ, էստեղ սպասում ենք երկինք երթալու: Դրանց տված թոշակի կարիքը չկա էլ»: Քիչ անց շունչը տեղն է բերում. «Իմ «ժողովուրդը» բերեց ինձ էստեղ, իրենք գնացին Ամերիկա», պատմում է նա եւ ցույց տալիս աչքի առաջ շարած սիրելի «ժողովրդի» նկարները:

83-ամյա Ասողիկ Սիրեկանյանը երկու դիպլոմ ունի՝ իրավաբանի եւ տնտեսագետի: «Երբեք չէի պատկերացնի, որ ծերերի նկատմամբ այսպիսի վերաբերմունք կարող է լինել», ասում է նա կիրթ ու գրագետ իր հայերենով եւ բողոքում, որ մասնաշենքը հեռախոս չունի: Մինչ գնալս գիրք էր կարդում: Վերնագիրը՝ «Այսպես պետք է ապրենք»:

Մեկ այլ կին, որ քայլել է կարողանում, սննդի մասին իմ հարցին ի պատասխան ասում է. «Մի օր գրեչկան են առավոտ տալիս, երեկոյան՝ մակարոնը: Հաջորդ օրը՝ հակառակը, տեղերը փոխում են: Ոչ կարտոֆիլ կա ճաշի մեջ, ոչ յուղ: Բայց ինչ որ տալիս են, ստիպված ուտում եմ: Օգնում եմ ծերերին, որոնք էլ ինձ սիգարետի փող են տալիս: Ինձ համար դա մեծ բան է»: Ծերանոցի գրադարանում գրքեր կան, որոնք կարդում են դեռ տեսողություն ունեցողները: Ասում են, որ ավելի կգերադասեին պատմական գրքեր կարդալ, բայց չունեն: Ինձնից թերթ, գիրք եւ բջջային հեռախոս են խնդրում: Մի սենյակում էլ սուրճ խնդրեցին:

Տարեց կանանց հետ իմ զրույցին խանգարում է համեմատաբար երիտասարդ մի աղջիկ: Նա նայում է ինձ ու տարօրինակ նախադասություններ ասում: Կողքից բացատրում են, որ նա խենթ է, ողջ օրը պտտվում է, անշարժ ու անօգնական ծերերից գողություն անում: Դիմացի սենյակից նրան հայհոյում են, սպառնում, որ գլուխը ջարդելու են: Աղջիկն անարգել պտտվում է բոլոր սենյակներում: Կանայք բողոքում են լկտիաբար հայհոյող եւ դուռն անտեղի աղմուկով փակող, շիզոֆրենիայի նշաններով տառապող տղամարդ բնակիչներից, որոնք աղմկում են հատկապես գիշերները, բայց անօգնական են՝ չեն կարող վեր կենալ ու փախչել: Ի՞նչ անեն:

Կանանց առաջին պալատը համարվում է ամենաբարվոքը, չնայած զարշահոտն այնպես է գլուխս պտտեցնում, որ դժվարանում եմ ոտքի վրա մնալ: Հենման կետ եմ փնտրում: Չկա...

«Ես բախվեցի փախստական եմ», ասում է մի կին, որից այնպիսի զարշահոտ է փչում, որ դաժան իրականությունից լացս գալիս է: Ծածկած եւ հնարավոր է լիքը գիշերանոթից մինչեւ նրա գլուխը կես մետր տարածություն է բաժանում: «Հաց կա, բայց այս ճաշերից վատ ենք զգում, փորերս ցավում է», բողոքեց: Նույն սենյակում պառկած ուռած ոտքերով մի կին խեղճ-խեղճ հարցրեց՝ բա ինձ հետ չե՞ս խոսում, գնո՞ւմ ես: Մոտեցա, որ հարց տամ, սկսեց բարձրաձայն լալ: Ասացին, որ միշտ այդպես է: Հետո ծերանոցի տնօրեն Դավիթ Շահբազյանը կպատմի, որ ծերանոցը հոգեբան ունի, երիտասարդ ինչ-որ աղջիկ...

«Խնձոր եմ ուզում: Երկու տարի ա ըստեղ եմ, մի հատ խնձոր չեմ տեսնում», ագրեսիվ ձայնով եւ ձեռքը մուրացկանի պես պարզելով ասում է մի կին, արդեն մեկ այլ, ավելի մռայլ սենյակում: Լալիս է: «Շաքարի դեղ չտվեցին, աչքիս փառը սկսեց շատանալ: Չեն նայում ըստեղ: Խիարն ի՞նչ ա, կես մասի չափ են տալիս, մի րեխուն որ տաս, կնեղանա, կշպրտի ըռխով: 4000 դրամ թոշակիցս փող եմ տվել, որ երկու կիլո կարտոշկա պիրեն: 10 հատ կարտոշկայով ապրել կըլի՞», բարկացած պատմում է ու հանկարծ հարցնում՝ «էս կարող ա՞ նախարարությունիցն եք»:

Մյուսն էլ դողում է հուզմունքից. «Շատ եմ խնդրում, մի համար ասեմ, կհավաքե՞ն: Միանում է աղջկա տուն եւ ինչ-որ մեկին տեղեկացնում. «Կարոտել եմ, շատ եմ կարոտել, մի անգամ թող գա, ոչ մի բան չբերի, մենակ գա»: Խնդրում է ձեռքս եւ համբուրում բջջային հեռախոս տրամադրելու համար եւ ասում. «Երկու տարի երեք ամիս ստեղ եմ: Նայում ենք, որ մեկը գա մի բան բերի, որ մենք ուտենք: Սոված-ծարավ պառկած եմ, աղջիկս ջան»: Երբ ուզում եմ հեռանալ, ամեն կերպ զբաղեցնում է որ մնամ, ասում է. «Հայրենական պատերազմի մասնակից եմ, աշխատանքի վետերան, 45 տարվա բուժքույր»: Չգիտեմ ինչպե՞ս դուրս գամ սենյակից: Կյանքի հեգնանքի՞ց փախչեմ, թե՞ անկողնիններից մեկին տկլոր նստած ծեր կնոջը չտեսնելու ամոթից:

Յուրաքանչյուր սենյակ մտնելը նյարդերի ամրություն եւ քաջություն է պահանջում: Զարշահոտը ուշաթափության կհասցնի նույնիսկ ամենադիմացկուն մարդուն: Նստած ու պառկած են ուռած պարկեր հիշեցնող ոտքերով, մուրացկանների հայացքով երբեմնի գեղեցկուհիները, երբեմնի մայրիկները, երբեմնի դաղձաբույր մամիկները ... Ասում են, որ նրանց գլխին հիմա ոջիլն անպակաս է, դրա համար էլ բոլորի մազերը կարճ են:

Երիտասարդ տնօրեն Դավիթ Շահբազյանը գրագետ խոսք ունի: Երբ հարցնում եմ, թե ի՞նչ գործ ունեն հոգեկան խնդիրներ ունեցողները ծերանոցի հիվանդանոցում, նա ափսոսանք է հայտնում, որ մտել եմ քայքայման եզրին գտնվող մասնաշենքը, ա՛յ, եթե տեսնեի «Հայաստան» համահայկականի միջոցներով վերանորոգվող մասնաշենքը, ավելի լավ կլիներ: Ըստ նրա, հիվանդանոցում տիրող հոտը ինչ նյութերով էլ մաքրեն, չի վերանում: «Պատերի մեջ է ներծծվել, ծերի հոտ է»: Հոգեկան խնդիրներով մարդկանց առկայությունը բացատրում է Վարդենիսի հոգեբուժարանի վերանորոգմամբ, կեղծ փաստաթղթերով իր մոտ ուղարկելու դեպքերով, բայց թե ո՞վ է ուղարկում, չի մանրամասնում: «Սնունդն այնքան լավն է, որ ես դրա մասին բաց ճակատով կարող եմ խոսել եւ չամաչել», հերթական հարցիս պատասխանում է պ-ն Շահբազյանը: Այնքան սնունդ է տրվում, որ ես եւ դուք չենք կարող այդքանն ուտել: Մեկ ափսե ճաշում պետք է լինի 4-5 գրամ յուղ: Կարագ, պանիր եւ շաքարավազ տրվում է 20-ական գրամ՝ մեկ օրվա համար: Նախատեսված է 100 գրամ ոչ եփած միս, որը եփելու ժամանակ քաշ է գցում: Մրգեր եւ բանջարեղեն էլ կա, ըստ սեզոնի: Մեկ օրվա ծերի սննդի բաժնի համար պետությունը նախատեսել է 906 դրամ: Ընդհանուր ծախսերի օրածախսը կազմում է 2400 դրամ: Տարեցների հյուծվածությունը միայն ուտելիքից կախված չէ: Եթե մարդը հոգեպես սոված է, ինչքան էլ սնես մարմինը, միեւնույնն է, նրան չի օգնի: Հիվանդանոցային բաժանմունքում հեռախոսը հանել եմ հարազատների խնդրանքով, որ նրանց չզանգեն, չանհանգստացնեն: Դեպքեր են լինում, որ անկողնուն գամված ծերը խնդրում է աշխատակցուհուն զանգահարել իր հարազատներին, որոնցից ոմանք հայհոյում են նրանց:

Ծերերից չեն խորշում եւ այցելությամբ պատվում են միայն Հայ առաքելական եկեղեցու երիտասարդներն ու տեր Գրիգոր քահանան: Շաբաթը մեկ հաց ու թթվասեր կամ երշիկ են բերում, աղոթք են անում, կտակարան ընթերցում: Տեր հայրը կարծիք է հայտնում, որ ծերանոցը պետք է փրկել մասնավորեցնելով որեւէ բարեգործական կազմակերպության հանձնելու միջոցով: Ես էլ մեկ այլ եղանակ եմ առաջարկում՝ բացել մեկ խաղատուն եւ դրա եկամուտը ոչ թե լափել ու փարիզներում քամուն տալ սեփական երեխաներին հղփացնելով, այլ ուղարկել Հաղթանակ անունը քմծիծաղով արտասանվող գյուղի ծերանոց, ուր մեր երբեմնի հայրիկներն ու մայրիկները իրենց վերջն են ապրում սեփական հոգու եւ մարմնի անտերության միջին ու կողքինի զարշահոտությունը կուլ տալով:

ԱԶԳ

Արձագանք

«Ազգի» հուլիսի 21-ի համարում լույս տեսած «Տեղային բնույթի հայրենասիրությունը մարդկանց բաժանում է նաեւ Սփյուռքում» հոդվածը բազում արձագանքներ ունեցավ, որոնցից ներկայացնում ենք Սերոբե վարդապետ Իսախանյանի նկատառումները: Հիշեցնենք, որ գերմանահայ համայնքի մասին տեղեկատվության հիմք են ծառայել Բեռլինի Ազատ համալսարանի ազգագրության ինստիտուտի դոկտորանտ Աննա Հարությունյանի տրամադրած տվյալները:

Ուրախալի է անշուշտ, որ տվյալներ տրամադրած դոկտորանտը փորձել է ուսումնասիրել գերմանահայ գաղութի համայնքային կյանքի ներկան, որոշ տվյալներ է հավաքել նաեւ նրա կազմության ու զարգացման մասին: Համաձայն եմ հոդվածագրի հետ, որ հայաստանյան մեր մամուլում կամ հրատարակություններում շատ քիչ անդրադարձ կա ներհամայնքային կյանքի վայրիվերումների, սփյուռքյան տագնապների, օրավուր մեզ սպառնացող ձուլման մասին:

Գերմանիայում ապրում են 35-40 հազար հայեր, ունենք շուրջ 35 միություններ կամ համայնքներ: Նրանց մեկ մասը, շուրջ 14 համայնքներ, իսկապես գործում է Գերմանիայի հայոց առաջնորդության հովանու ներքո: Հավանաբար հոդվածագիրը «եկեղեցի» ասելով նկատի ունի առաջնորդությունը: Սա ընդգծում եմ, որովհետեւ շուրջ 15 տարի Հայ եկեղեցին գործում է Գերմանիայում որպես առանձին թեմ՝ ունենալով իր թեմական կառույցներն ու սրբազան առաջնորդը: Եվ կարեւորությամբ պետք է ընդգծել, որ առաջնորդարանի կազմությամբ եկեղեցական-համայնքային կյանքն ստացավ կազմակերպված բնույթ:

Գերմանահայերի խորհուրդ ասելով դոկտորանտը հավանաբար նկատի ունի Գերմանահայոց կենտրոնական խորհուրդը: Այս կառույցը, որը գերմանահայ աշխարհիկ-մշակութային միությունների վերին մարմինն է, չի գործում Մայնի Ֆրանկֆուրտում: Այն, ինչպես առաջնորդարանը, համագերմանական կառույց է: Առաջնորդարանի եւ Գերմանահայոց կենտրոնական խորհրդի հովանավորությունից դուրս գոյություն ունեն նաեւ մի քանի կարեւոր այլ հաստատություններ, որոնք ի պահանջել հարկին համագործակցում են վերոհիշյալ երկու հիմնական կառույցների հետ: Միշտ չէ, որ ամեն ինչ հարթ է ընթանում, երբեմն-երբեմն առաջանում են նաեւ որոշ հակասություններ կամ տարաձայնություններ: Տեղի սղության պատճառով չեմ կարող թվարկել այդ հաստատություններն անուն առ անուն:

սերնդի մասին է), բայց հաճույքով լսում են պարսկական երաժշտություն, սակայն հաճախ էլ նեղվում են, երբ թուրքահայը թուրքական երաժշտություն է ունկնդրում: Հայաստանցին էլ, թեեւ հաճույքով լսում է հայերեն (հաճախ սակայն ոչ հայկական) երաժշտություն, բայց առիթը բաց չի թողնում ըմբոշխնելու ռուսական էստրադային երաժշտության «աստղերին»: Եվ սա էլ հաճախ առիթ է դառնում ունենալու խառնիճաղանջ մի վիճակ: Եվ բոլոր երեքն էլ գրեթե չեն անդրադառնում, որ իրենց բոլորի նոր սերունդը չի լսում այս երաժշտություններից ոչ մեկը եւ ցավալիորեն չի ախորժում նաեւ հայկական երաժշտությունից: Բոլորի դեպքում էլ բացառություններն անշուշտ հարգելի են:

Ոչ միայն հայաստանցիները, այլեւ առաջին սերնդի գրեթե բոլոր ներկայացուցիչները Գերմանիան չեն համարում իրենց երկրորդ հայրենիքը: Էլ չեմ ասում, որ ցավալիորեն շատերը Հայաստանն էլ չեն նկատում որպես իրենց առաջին հայրենիքը:

Մեզ արձագանքում են գերմանահայ համայնքից

Հակառակ տեսակետ

Այս ուղղությամբ բնականաբար շատ գրելիք, բայց մանավանդ անելիք կա: Սփյուռքյան յուրաքանչյուր կառույց, անկախ իր կանոնադրական նպատակաուղղվածությունից, աշխարհիկ, մշակութային կամ եկեղեցական պատկանելությունից, միտված է իր միջոցներով ու ձեւերով ինչ-որ ձեւով կանգնեցնելու այս ձուլումը եւ նպաստելու, ինչպես շատ հաճախ սիրում ենք ասել, ազգապահպանությանը:

Գերմանահայ համայնքը եւ նրա ստեղծած կառույցները, ի համեմատություն եվրոպահայ շատ ու շատ համայնքների, նոր են, հարգելով, անշուշտ որոշ բացառություններ: Հայեր ապրել են Գերմանիայում դեռեւս ցեղասպանությունից առաջ: Այստեղի համալսարաններում դեռեւս 19-րդ դարի երկրորդ կեսին ուսանել են բազմաթիվ հոգեւոր ու աշխարհիկ հայ ուսանողներ: Նրանք փորձել են ստեղծել նաեւ հայկական կառույցներ: Հիշատակելի են, օրինակ, Հայ ակադեմիականների միությունը կամ Բեռլինի Հայ գաղութի միությունը:

Հայոց ցեղասպանությունից հետո տարագիր հայերն այլեւայլ պատճառներով չեկան Գերմանիա: Հայերի Գերմանիա չգաղթելու հիմնական պատճառը շատերը համարում են Առաջին աշխարհամարտում Գերմանական կայսրության՝ Օսմանյան Թուրքիայի մտերիմ դաշնակից եւ աջակից լինելու փաստը: Հայերի՝ որոշ իմաստով զանգվածային հոսք դեպի Գերմանիա տեղի ունեցավ երկրորդ աշխարհամարտի ավարտից գրեթե 2 տասնամյակ հետո: Ամենաբազմաքանակ զանգվածը եկավ Թուրքիայից եւ նրանց մեծ մասն էլ՝ որպես աշխատավոր: Հետագայում Գերմանիա եկան նաեւ բազմաթիվ պարսկահայեր, եւ նրանց մեծ մասը դարձյալ ոչ թե Գերմանիայում բնակություն հաստատելու մտադրությամբ, այլ Միացյալ Նահանգներ կամ Կանադա մեկնելու ակնկալիքով: Մի մասին դա հաջողվեց, մի զգալի մասն էլ ի վերջո հաստատվեց այստեղ: 1990-ական թվականներից սկսվեց հայաստանցիների ներհոսքը դեպի Գերմանիա, որը որոշ վայրիվերումներով շարունակվում է առ այսօր:

Գերմանահայ համայնքը դեռ գտնվում է կազմավորման շրջանում

Դեռեւս մեծ թիվ են կազմում առաջին սերնդի ներկայացուցիչները՝ լինեն նրանք թուրքահայ, պարսկահայ, լիբանանա-սուրիահայ թե հայաստանահայ: Թվարկվածներից յուրաքանչյուրն իրեն այդպես էլ համարում է, այսինքն՝ շատ իմաստներով մենք ունենք ոչ թե գերմանահայ, այլ Գերմանիայում ապրող թուրքահայ, պարսկահայ, լիբանանա-սուրիահայ, հայաստանահայ եւ այլն: Պատկերն աստիճանաբար փոխվում է երկրորդ սերնդի շրջանում: Ցավալի իրականությամբ նրանց շփման լեզուն էլ դառնում է գերմաներենը:

Ես 13 տարի որպես հոգեւորական պաշտոնավարում եմ Գերմանիայում: Իմ մասնակցությունն եմ բերել Հայոց ցեղասպանությանը նվիրված բազմաբնույթ միջոցառումների, բողոքի ցույցերի ու քայլարշավների, նախապատրաստությանն ու անցկացմանը: Ցավալիորեն պետք է նշեմ, որ ցույցերին բացակա են ոչ միայն թուրքահայերը, որոնց ներկա չլինելը թեեւ ընդունելի չէ, բայց մարդկային իմաստով գուցե հասկանալի է, այլ նաեւ հայաստանցիները: Ամենաբազմամարդ հայկական ցույցին մասնակցել է գոնե վերջին 13 տարում առավելագույնը 400 հայ, եթե նկատի չառնենք Բրեմեն քաղաքում Ցեղասպանության խաչքարի տեղադրման առիթով տեղի ունեցած քայլարշավը, որին մասնակցում էին շուրջ երկու հազար հայեր, որոնց մեջ քիչ չէր թիվը նաեւ թուրքահայերի, ինչպես նաեւ վերջերս Քյոլն քաղաքում Հրանտ Դինքի հիշատակին նվիրված քայլարշավը, դարձյալ գրեթե երկու հազար մասնակիցներով: Եվ այստեղ էլ բարեբախտաբար քիչ չէր թիվը թուրքահայերի: Դոկտորանտը ապրում է Բեռլինում, ուր ապրում են շուրջ 7-8 հարյուր հայաստանցիներ, եթե ոչ ավելի: Տեղյա՞կ է արդյոք, թե քանի հայաստանցի է մասնակցել Գուրգեն Մարգարյանի դաժան սպանության առիթով ադրբեջանական դիվանագիտական ներկայացուցչության առջեւ տեղի ունեցած բողոքի ցույցին: Եթե ոչ, կարող է հարցնել նույն Ազատ համալսարանում պաշտոնավարող հարգարժան դոկտոր Թեսսա Հոֆմանին: Ես համաձայն չեմ հոդվածագրին կամ նրա աղբյուր դոկտորանտին, որ Գերմանիայում «հակամարտություն ու գրեթե թշնամական վերաբերմունք է առկա Հայաստանից գաղթած հայերի եւ մյուսների միջեւ»: Նախընտրելի կլիներ ասել, որ նրանց միջեւ առարկայական կամ ենթակայական պատճառներով առկա է որոշ սառնություն ու վերապահ կեցվածք: Ինչպես վերը նշեցի, Գերմանիայում ապրող հայերը, մանավանդ առաջին սերունդը, եկել են զանազան երկրներից եւ իրենց ապրած երկրներում ենթարկվել են տեղական ազդեցությունների եւ յուրացրել որոշ սովորություններ, որոնք խորթ են այս կամ այն հատվածի համար:

Թուրքահայը, որքան էլ ցավալի է, հաճախ խոսում է թուրքերեն եւ լսում թուրքական երաժշտություն: Պարսկահայերն ավելի հայախոս են (խոսքս հիմնականում առաջին

Եվ այս ուղղությամբ մեր բոլոր համայնքներն ու միությունները շատ անելիք ունեն: Խնդիրը ոչ միայն թուրքահայերին է վերաբերում, այլեւ բոլորին անխտիր: Ես չգիտեմ, թե հարգարժան դոկտորանտը ինչ վերլուծություններ ու հարցարկներ է կատարել, ինչ փաստեր ունի իր ձեռքում, բայց նշեմ, որ Գերմանիայում օրավուր բազմանում են խառն ամուսնությունները՝ հասնելով վտանգավոր աստիճանի ու թվաքանակի: Եվ դարձյալ կրկնեմ, խոսքը չի վերաբերում միայն թուրքահայերին: Ես չեմ ուզում դատափետել որեւէ մեկին, որն ամուսնանում է օտարի հետ եւ ոչ էլ վիրավորել որեւէ մեկի զգացմունքները, բայց փաստը մնում է փաստ եւ վտանգն էլ՝ վտանգ:

Այո, թուրքահայերի կենցաղում ու առօրյայում ցավալիորեն առկա են թուրքական որոշ սովորությունների ազդեցություններ, առօրյա կյանքում նրանք ունեն շփումներ թուրքերի հետ, բայց եւ այնպես նրանց հարաբերությունները երբեք էլ կարելի չէ կոչել «ջերմ-բարեկամական»: Եվ բարեբախտաբար եզակի են այն թուրքահայ երիտասարդները, որոնք ամուսնական կապ են հաստատում թուրքերի հետ: Երանի դա էլ չլիներ: Բայց եւ այնպես յուրաքանչյուր թուրքահայ ծնողի սրտից արյուն է կաթում, երբ իր զավակն այս ճամփան է բռնում: Եվ մեր բոլոր համայնք-միություններն էլ պարտավոր են այս ուղղությամբ անել ամեն բան, ձեռնարկել ամեն ընդունելի միջոց: Իրար քննադատելու եւ «ճիշտ ու սխալ» որոշելու փոխարեն նրանք պարտավոր են ուժերը ներդաշնակել եւ համընդհանուր ջանքերով, կարեւորը երկրորդականից զանազանելով հասնել նրան, որ մեր նոր սերունդը իրար հանդիպելիս ու իրար հետ շփվելիս մեկը մյուսի մեջ հայն ու հայկականը տեսնի, մեկը մյուսի մյուռոնված ճակատը տեսնի:

Ես չեմ կարծում, որ որեւէ հայ միություն համայնք է կազմում, ինչ-որ մեկին ընդդիմություն կամ մրցակից լինելու միտումով: Այո, իսկապես շատ ուրախալի է, որ այսօր Գերմանիայում ապրում, ուսանում, ստեղծագործում են բազում-բազում հայաստանցի սքանչելի անձեր, մտավորականներ ու արվեստագետներ: Նրանցից յուրաքանչյուրն այսօր բարձր է պահում հայի անունը եւ իսկապես նոր որակ է հաղորդում Գերմանիայում ապրող հայությանը: Իսկ թուրքահայը չի համախմբվում «այդ նոր որակի» դեմ, պարզապես, ափսոս, նրանք հաճախ իրար չեն հասկանում: Չեն հասկանում, թե երկուսի սիրտն էլ որքան է փխրուն, թե ինչպես ամեն անուշադիր խոսք ու արտահայտություն կարող է խոցել ու վիրավորել նրանցից ամեն մեկի սիրտը: Իսկ անհասկացողություններ պատահում են ամեն ընտանիքում անգամ, պետք չէ դրանք մաշի փաքաբան դարձնել, ընդհանրացնել եւ ներկայացնել որպես ապացուցված իրողություն:

Հարգանոք՝

ՍԵՐՈԲԵ ՎՐԴ. ԻՍԱԽԱՆՅԱՆ,
Գերմանիա, 23.07.07

ՄՈՍԿՎԱ

Հանեց միայն ուրիշի աչքի փուշը...

«Ազգի» խմբագրի «Մի բարի գործ էլ մեզ համար արեք, Վեհափա՛ռ» հոդվածը, առանց չափազանցության, արտասովոր արձագանք գտավ ռուսահայության շրջանում: Բանն այն է, որ մենք բոլորս այստեղ... նախանձից նվաղեցինք, երբ Ռուսիո ղեկավար Վլադիմիր Պուտինը բոլորի աչքի առաջ իր, Ավետիքյանի ասած, «եկեղեցահաճո» (ռուսահաճո, ազգահաճո) հիրավի կամային հզոր նախաձեռնությամբ միավորեց պառակտված ռուսաց եկեղեցին: Եկեք չսոփեստենք. արտաքնապես զուտ եկեղեցական թվացող նման բազմաբարդ խնդիրը կարող է լուծվել միայն պետական-քաղաքական ազդեցիկ, հեղինակավոր ուժի օգնությամբ, ինչպիսին տվյալ դեպքում համարվում է իր ազգի մեջ արտակարգ ժողովրդականություն վայելող գերագույն վարչական այրը:

Մենք էլ ենք «ծափահարում» Անթիլիասի գահակալ Արամ Առաջինին, որը հաշտեցրեց քառասուն տարուց ավելի խոր տարաձայնությունների մեջ գտնվող երկու արեւելյան ուղղափառ՝ Ղպտի ու Հաբեշ եկեղեցիներին եւ նրանց առաջնորդներ Շնուդա Երրորդ եւ Աբբա Պաուլոս պատրիարքներին (ինչ էկզոտիկա): Սակայն իրոք արտառոց բան կա Արամ Առաջինի այս քայլի մեջ, որ դառնությամբ կարելի է անվանել զավեշտ կամ երգիծանք: Եթե մի քիչ ձեւափոխենք մեր հայտնի ժողովրդական խոսքը, ապա կարելի է ասել, որ նա հանեց ուրիշի աչքի փուշը, իր աչքում թողնելով գերանը: Մոսկվայում կայացած մի հայկական միջոցառման ժամանակ առիթ եղավ ծանոթանալու Անթիլիասի ներկայացուցիչներից մեկի հետ: Անկեղծ ասած, այն ժամանակ տակավին լրավորված չլինելով խնդրի «քաղաքական-նյութական» ենթատեքստերի մեջ, ես նրան միամտորեն հարցրի, թե ինչո՞ւ նրանք չեն ընդունում Սուրբ Էջմիածնի գերակայությունը: Եվ կրակն ընկա: Ազգայնացումից մի «դասախոսություն» հնչեց այն տրամաբանությամբ, որ հայ եկեղեցու ամենամեծ առաքելությունը հատկապես սփյուռքում հայապահպանությունն է եւ բնավ էլ էական չէ, թե ինչ կառույցների միջոցով է դա իրականացվում:

Այսինքն, մենք բոլորս հայ ենք, նույն եկեղեցուն ենք պատկանում, բայց չպիտի ընդվզենք, եթե նրա մի հատվածը գործում է լրիվ անկախ:

Սակայն պարզվում է, որ Արամ Առաջինին այնուամենայնիվ ի խորոց սրտի հուզել է օտար եկեղեցիների երկպառակության հարցը: Ընդսմին ոչ թե դավանաբանական, այլ հատկապես վարչական բնույթի: Հիրավի մեղա՜ քեզ, Տեր Աստված: Եվ «հարսեւ ճիգեր» է թափել մերձեցնելու նրանց:

Ցավալի է, որ Անթիլիասի թիկունքին կանգնած որոշ համահայկական քաղաքական ուժեր սոսկ սպասում են այն պայծառ օրվան, երբ իրենք Երեւանում լիիրավ կգան իշխանության գլուխ ու մի ժամում կլուծեն այդ «զուտ» եկեղեցական ներհակությունը: Ինչ փառահեղ ապագա:

Մնում է միայն հարցնել՝ Հայաստանի ներկայիս ղեկավարությունը կարդո՞ւմ է իր հայրենյաց մամուլը: Իսկ եթե կարդում է, ինչո՞ւ չի արձագանքում «Ազգի» հրապարակմանը:

Համայն ռուսահայությունը նորեն հուսում է, որ կա այդօրինակ եկեղեցահաճո գործողության վառ մարմնացում՝ Վլադիմիր Վլադիմիրովիչ Պուտինը:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

Արձագանքեք, Նորա եւ Սվետա Կորկոտյաններ

Այս հորենական ազգանվամբ քույրերին փնտրում է վաղուց կորած եղբայրը

Լենինական-Գյումրիում ծնված, հետագայում Երեւան տեղափոխված այս երկու տիկնանց կամ նրանց մասին հնարավոր տեղեկություններ գտնելու խնդրանքով վերջերս ինձ դիմել է Վանաձորում բնակվող կուրսընկերս: Որոշ ժամանակ առաջ գտնվելով Սանկտ Պետերբուրգում, նա այնտեղ հանդիպել ու ծանոթացել է Յուրի Բարկովսկի անուն-ազգանունով մի մարդու հետ, որն իմանալով ընկերոջս հայաստանցի լինելը, նրան հայտնել է, որ ինքը եւս ծնունդով հայ է, լենինականցի ու թախանձագին խնդրել է օգնել գտնելու դեռ մանկության տարիներից կորցրած իր քույրերին, նաեւ ներկայացրել իր կյանքի այդ շրջանի հուզիչ պատմությունն ու իր հիշած տվյալները քույրերի մասին:

Ըստ մեզ ներկայացված տեղեկությունների, որոնց մանրամասներում հնարավոր են նաեւ որոշ անճշտություններ, պատմությունը մոտավորապես հետեւյալն է: Իրենց հոր՝ Նիկոլայի (Կոլյայի) մահից կամ գուցե նրանից ինչ-որ պատճառով հեռանալուց որոշ ժամանակ հետո մայրն իր՝ տղա երեխայի հետ գնացել է Լենինգրադ, այնտեղ ամուսնացել է ռուս մարդու հետ, որը որդեգրել է տղային, նրան տվել իր ազգանունը, անունը ու նաեւ կտրական պահանջ դրել՝ խզել բոլոր կապերը Հայաստանի ու հայկական ինքնության հետ, ընդհուպ մոռանալ մայրենի լեզուն... Այս պայմաններում անցած տասնամյակները գուցե իրենց գործն արել են, բայց ահա հասուն տարիքում մարդու մեջ արյան կանչն արթնացել ու նրան մղում է դեպի իր արմատները: Յուրի Բարկովսկու տված լենինականյան հասցեում նշված Երկաթուղայինների փողոցը քաղաքի քարտեզի վրա չգտանք, ոչ էլ հեռախոսային բաժանորդների գրքում՝ Կորկոտյան ազգանունով որեւէ մեկին: Բայց կայարանամերձ թաղամասում մերթ հարցուփորձով, մերթ

հնարավոր եղավ որոշ տեղեկություններ իմանալ որոնյալների հոր՝ վաղուց մահացած հայտնի մեքենավար Նիկոլայ-Կոլյայի մասին, գտնել նշված փողոցը, Կորկոտյանների հայրական տան այսօրվա սեփականատիրոջը՝ Էդիկ անունով, իսկ որ առայժմ ամենից հուսադրողն է՝ Էդիկի օգնությամբ գտանք Կորկոտյան քույրերի հորեղբոր հանգուցյալ աղջկա Արմենի որդուն: Սահմանապահ սպա Արմենը մեր երկար զրույցի ընթացքում դժվարացավ տկն Նորային կամ Սվետային գտնելու որեւէ ստույգ ուղի կամ աղբյուր նշել, քանի որ իրենց միջեւ վաղուց կապ չկա, սակայն խոստացավ առաջիկա ամիսների ընթացքում մի փոքր ազատ ժամանակ գտնելու դեպքում փորձել անձամբ գտնել նրանց: Ինքը երկրաշարժից հետո հյուրընկալվել է Սվետայի տանը, որը Երեւանի կենտրոնում է, օպերայի մոտակայքում, եւ գուցե կարողանա հիշողությամբ գտնել: Հակառակ պարագայում գուցե մեր այս հրապարակումն օգնի գործին: Այդ ակնկալիքով նշում ենք մեզ տրամադրված սուղ տվյալները որոնվող քույրերի մասին: Ինչպես վերը նշեցինք, Կորկոտյանը նրանց հորենական, օրիորդական ազգանունն է, եւ իրենք այժմ հավանաբար այլ ազգանուններ են կրում:

Ըստ այդ տվյալների՝ Նորա Նիկոլայի Կորկոտյանը ծնվել է 1937 թվականին, նրա Գյումրու նախկին բնակության հասցեն նշված է Լենինի պողոտա: Սվետա Նիկոլայի Կորկոտյանը 1943 թվականի ծնունդ է, Գյումրիում նրա բնակության հասցեն եղել է Երկաթուղայինների փողոց, տուն 5, որը փաստորեն իրենց նախկին հայրական տունն է:

Արձագանքեք, Կորկոտյան քույրեր կամ նրանց ճանաչողներ: Մեզ հետ կապվելու համար կարող եք դիմել «Ազգի» խմբագրություն:

ԳԵՂԱՄ ՄԻՐԶՈՅԱՆ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ Գրական հավելված-13

«ԽԱՂԱՑՈՂ» վեպը՝ նաեւ «Ազգի» կայքէջում

ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԽԱՂԱՑՈՂ

Նախորդ մասերի տպագրության օրերը՝ մայիսի 4, 11, 18, 25, հունիսի 1, 8, 15, 22, 29, հուլիսի 5, 13, 20

37

Ուրբաթ օրը հիմնարկի աշխատավարձը բաժանեցին: Մեր փողը դեռ պատրաստ չէր, ասաց Սամոն: Վճարելու էին, մնաց ինչքանի հարցը:

Աշխատավարձը՝ անորոշ, շաբաթավերջի հանդիպումը՝ նույնպես: Սեպտեմբերի երկուսին միայն նրա կոճիկներն էի տեսել հեռվից, երբ ավտոբուս էր նստում: Շաբաթ առավոտյան ոտքս կախ գցեցի ճաշարան գնալիս: Սպասում էի խաչմերուկում, որ մինչեւ կանգառ հետը քայլեմ: Եկավ, բարեբախտաբար առանց Տանյայի:

- Բարի լույս,- ուրախացավ նա,- ես էլ քեզ էի ուզում տեսնել:

- Երեկոյան հանդիպելու համա՞ր...

Գլուխն օրորեց,- մյուս շաբաթ:

- Ինչո՞ւ ոչ այսօր:

- Չեմ հասցնում,- խոստովանեց նա,- չեմ կարողանում պատրաստվել դասերին: Չէի կարծում, թե այսքան դժվար է, այնպիսի հարցեր են տալիս... Կիրակին ամբողջովին դրան եմ հատկացնելու, նստեմ պարապեմ...

- Միասին պարապենք, ես կօգնեմ:

- Շնորհակալ եմ, գիտեմ...

- Միանգամայն անշահախնդրորեն, առանց որեւէ հետին մտքի:

Ժպիտը փոխվեց ծիծաղի:

- Քեզ համար վաղը զբաղմունք կա, Բելիկովը հրավիրում է իրենց տուն՝ շախմատ խաղալու: Խնդրեց հայտնել, որ կեսօրից հետո հավաքվելու են: Բելովն ու ձեր ինժեներն են լինելու:

Տանյայի հորը հարեւաններն էլ էին ինժեներ ասում:

- Իսկ դո՞ւ...

- Ես ամբողջ օրը տանն եմ մնալու: Նրանց տունը ակումբի մոտ է, եթե չգիտես, չհասած խանութներ...

Գնացի ճաշարան, բայց ներս չմտա, մուտքի մոտ սպասեցի: Քանի հնարավոր էր, ուզում էի տեսնել նրան, ավտոբուսը եկավ, նստեց:

Եթե փոխեինք մեր տեղերը, ինձնից կախված լիներ հանդիպելու հնարավորությունը, մի վայրկյան չէի մնա տանը, չէի կարողանա մնալ: Սերը դա էր, ոչ թե տանը նստած մուրաբայով թեյ խմելն ու դասագրքեր թերթելը:

Աշխատանքը թեթեւացնում էր վիրավորանքը, բայց ոչ ցավը: Սովխոզի տան դրսի պատ էինք սվաղում, թեեւ շարքը չէինք վերջացրել, միջնորմները մնում էին: Սա չէինք ծածկելու, ներսի ու դրսի գործ չկար, որ թողնեինք վաս եղանակին, շարքն ու սվաղը խառը անում էինք, ինչպես հարմար էր:

Շուտ վերջացրինք, հանգիստ կարող էի հասնել ութի սեանսին, դուրս չեկա:

Սպասված շաբաթ գիշերն անցավ մտասանջության մեջ:

Հաջորդ օրը, ճաշարանում լավ ուտելուց հետո, ինչ իմանայի կիրակի օրվա անակնկալները, գնացի շախմատ խաղալու:

Բելիկովի տունը փնտրելու կարիք չեղավ: Փողոցից տեսա նրանց, դրսում էին խաղում, տանտերն ու ինժեները: Բելովը քիչ հետո եկավ: Ժամացույցով էինք խաղում, տարվողը զիջում էր տեղը: Կարծում էի, թե հենց նստեմ, այլեւս վեր կացնող չի լինի, բայց ինքս անմիջապես թռա: Բելիկովն ինձ հաղթելիս հրճվում էր: Նա Բելովին եւ հաղթեց, ինժեներին պարտվեց: Ես նաեւ ինժեներին չկարողացա հաղթել: Մայորի հերթը եկավ, երկուսին էլ հաղթեց: Եթե նրան նույնպես պարտվեի, խայտառակությունս կատարյալ կլիներ: Վերջապես կարողացա կենտրոնանալ, այսինքն Ինայի մասին չմտածել: Արդեն զգում էի սովորական ինքնավստահությունը եւ հաղթելու համոզմունքը: Ոչ ոքի չէր հաջողվել շրջան անել, իսկ ես կրկնեցի: Կշարունակեի հաղթարշավը, բայց անհամար էի զգում անընդհատ հաղթելուց, մրցակիցներս նկատելիորեն լարվել էին: Զիջեցի ինժեներին: Դրանից հետո լարվածությունն անցավ, խաղում էինք թեթեւ, սխալներին ու պարտություններին առանձնապես ուշադրություն չդարձնելով:

Շախմատը նրանց հավաքի միակ առիթը չէր: Երբ խաղում էի Բելովի հետ, Բելիկովն ու ինժեները զրուցելով շրջում էին բակում, ապա ինժեներն ու մայորն իրար փոխարինեցին: Եռյակի գլխավոր անձը դպրոցի տնօրենն էր, նա էր զրույցները վարում: Պարտությունս խանգարեց նրանց, երկուսը խաղում էին, իսկ ինձ, իհարկե, զրույց-շրջագայության չհրավիրեց: Ինչքան հասկացա առանձին պատառիկներից, նրանց հետաքրքրում էին շրջանային ղեկավարության սպասվող փոփոխությունները: Դժգոհ էին, որ այս տարի նշանակված առաջին քարտուղարը դրսի մարդ է: Զովկինին նույնպես հիշեցին:

- Այդ ինչ օղու պատմություն է,- հարցրեց Բելիկովը ինժեներին:

- Միայն օղին չէ,- պատասխանեց նա,- յուրացումների մեղադրանք կար:

Մայորը երեւի այդպիսի գործերով չէր զբաղվում, այլապես առիթը բաց չէր թողնի ինձ քննելու: Ենթադրում էի, որ յուրացումները շինարարության հետ կապ ունեն:

Ինձ հետ ինժեները զրուցեց, Բելիկովի եւ Բելովի խաղին հետեւելով: Զարմանալիորեն, երկուսս էլ շախմատի սիրահար լինելով, առաջին անգամ էինք խաղատախտակի մոտ հանդիպում: Ուղղակի շփում չէինք ունեցել, բայց կարծես միշտ բարեհոգաբար էր նայում ինձ: Գուցե երեխայի համար էր փոխհատուցում:

- Արամ, զարմանալի է,- ասաց նա,- ինչո՞ւ Սերգեյի հետ միշտ նոր մարդիկ են աշխատում, ոչ ոք երկրորդ անգամ չի գալիս:

- Դուք ավելի լավ կիմանաք,- պատասխանեցի,- նա արդեն հինգ տարի այստեղ է աշխատում, իսկ ես, ինչպես ասացիք, ընդամենը մի տարի...

- Նրանից խոսք չես քաշի,- ծիծաղեց Բելովը,- նույնիսկ ինձ չհաջողվեց...

- Դու իմ մասնագիտությունը մի շփոթիր,- կատակեց ինժեները,- դու ինչպե՞ս հայտնվեցիր նրա բրիգադում,- նորից դիմեց ինձ:

- Երեւանում հանդիպեցի պատահաբար, նա մեր գյուղից է ծագումով: Ես նրան այստեղ եմ ճանաչել, ինչքան որ հասցրել եմ...

- Նա կապ ունի՞ յուրացումների հետ,- հարցրեց Բելովը,- մերո՞նք են զբաղվում:

- Ոչ, շրջկոմը: Զովկինը հավանաբար նրա միջոցով փողեր է գրել, սակայն չհաստատվեց: Եթե արել են, շատ խորամանկ ձեւով:

Մինչդեռ, իմ կարճ խելքով, բավական էր ընդամենը պարզել, թե ինչքան փող է ստացել մեր բրիգադիրը, ինչքան է բաժանել, եւ մեզ առնչվող յուրացումները որ կբացահայտվեին: Բելովն իսկույն հանգեց դրան:

- Արամը չի՞ կարող օգնել մեզ,- առաջարկեց նա:

- Իհարկե չեմ կարող,- ծիծաղեցի,- ես պատահական մարդ եմ բրիգադում, հետաքրքրության համար եմ դուրս եկել եւ ամենեւին չեմ ուզում ինչ-որ պատմության մեջ ընկնել:

Բարեբախտաբար ինժեների հերթը հասավ: Դրանից հետո առիթ չեղավ զրուցելու, թեեւ բավական խաղացինք:

Նրանք շարունակելու էին ներսում: Կռահելով, որ ճաշկերույթ է լինելու, ես հեռացա: Եթե խմեի, նորից Սաքոյին կանդրադառնային, գուցե Բելովը մի անգամ եւս փորձեր համոզել ինձ, որ վրացուն ես եմ խփել:

Ամբողջ ժամանակ հույսը մլմլում էր ներսումս: Ինան գիտեր տեղս, գուցե մտքով անցներ անակնկալ մատուցել, ինչպես Բելովի նշանակած ժամադրավայրում էր հայտնվել:

Նորաբաց գարեջրատունը մտա, չեչենների սարքածն էր: Խանութներում օղու վաճառքը դեռ արգելված էր, գարեջուր թույլ տալիս էին, չէր կարելի մարդկանց լրիվին զրկել: Նստելու տեղ չկար, եւ վաճառասեղանի մոտ էին խմբված: Չխմողներն ավելի շատ էին, անորոշ հույսով նստածները, թե բախտը կժպտա հանկարծ...

- Ձեր մերը,- գոռգոռում էր տարեց վաճառողուհին,- ով չի խմում, թող քաշվի գնա...

Սպասելն անիմաստ էր, սեւագլուխներ մտան:

Եթե օղի ճարեի, Դիմովիչին կայցելեի:

Մթերային խանութում նոր աշխատողներ էին: Դիվինոյում շուտ-շուտ փոխում էին վաճառողուհիներին: Առաջին անհաջող փորձից հետո մյուսներին չմոտեցա: Ստիպված էի հասնել գյուղտեխնիկա, սեփական պաշարս պիտի վերացնեի:

Մերոնք տանը չէին, սկսել էին կիրակիներն արդյունավետ անցկացնել:

Թղթե տոպրակը թեւիս տակ վերադարձա կանգառ, քիչ հետո ավտոբուսը եկավ: Չնայեցի էլ Անտառային փողոցի կողմը: Հարբելու պահանջ էի զգում:

Դիմովիչը տանն էր եւ անտրամադիր, որովհետեւ կիրակին հենց այնպես անցնում էր: Իսկույն սեղան բացեց, մի քանի կտոր հին հաց ու խոզաճարպ բերեց նույն ափսեի մեջ: Կարեւորը զույգ ճերմակն էր: Առաջին իսկ բաժակը սրբեց տրամադրությունն ու տաղտուկը ոչ միայն իմ, այլեւ Դիմովիչի հոգուց: Մենք իրար արժանի բաժակի ընկերներ էինք: Խմելու տակտիկան յուրացրել էի, մի քանի բաժակ խմեցինք ու հանդարտվեցինք որոշ ժամանակ՝ ծխելով ու զրուցելով: Հենց այդ պահն էր հարբելու սկիզբը: Սաշան շատ էր խմում ու չէր հարբում, որովհետեւ գրեթե չէր խոսում: Դիմովիչը հարբում էր մենակ խմելիս, որովհետեւ չէր խոսում: Իսկ եթե խոսում էր, հաճելի արարողություն էր դառնում նրա համար:

- Ինչո՞ւ ես որոշել խմել,- հարցրեց Դիմովիչը: Սա էլ էր սիրում հոգի քրքրել:

- Աշուն է,- ասացի,- սիրում եմ աշունը:

- Հա՞... աշունը խմելու եղանակ է:

- Չխմելու եղանակ կա՞, Դիմովիչ:

- Ամենալավը ձմեռն է, իսկական խմելու համար է, գործ չկա, ցուրտ, ձյո՜ւն... Աշունը դե լավ է, ինքդ գիտես, ամառն էլ ոչինչ, շոգին միայն օղին է հովացնում: Գարունը չեմ սիրում...

Գարունը Ինայի ո՞ր մասն էր... կուրծքը ծաղկափթիթ, շատ էի սիրում...

- Գարնանը սիրտս չի դիմանում,- Դիմովիչի ձայնի մեջ վախ կար,- ես գարնանը կմեռնեմ... խմած, ասված սա:

- Դու մեծ չես, Դիմովիչ,- մխիթարեցի,- եւ լավ առողջ տեսք ունես, ինչո՞ւ ես շտապում:

- Չեմ շտապում,- կարծես արդարացավ,- ծերանում եմ... ծերացել եմ արդեն:

- Քանի՞ տարեկան ես:

- Հիսունինը... կամ վաթսուն, նայած ոնց կհաշվես... Բեր այդ շիշը դատարկենք, չեմ սիրում, երբ տակը մնում է:

Երեւի խոսակցությունը փոխելու համար ասաց: Ինձ հետաքրքրում էր նրա կյանքի պատմությունը, բայց հարցեր չէի տալիս: Դիմովիչը խոսքասեր էր, եթե հարկ համարեր, կպատմեր: Այդքան ժամանակ իր մասին բառ չէր ասել:

- Չե՞ս ուզում ուտել,- խմելուց հետո առաջարկեց: Ինքը խոզաճարպ գցեց բերանը, հացից կծեց:

- Ես ճաշարանում կերել եմ:

Արդեն չորրորդ բաժակն էի խմում առանց ուտելու: Դա առնվազն անմտություն էր:

- Կուշտ ժամանակ լավ չի խմվում:

Դիմովիչն ամեն ինչ կապում էր խմելու հետ:

Վառարանի մոտ էինք նստած: Առաջին անգամ էի վառարան տեսնում ջրի կողմից բաց, կարող էի ուսումնասիրել:

- Հրաշալի է հին ռուսական վառարանը,- ասացի,- այդ բառերից մարդ արդեն տաքանում է:

- Հա, սա ինձ փրկում է, շուտով կվառեմ, ցուրտ է գիշերը:

- Լավ տաքացնո՞ւմ է:

- Շոգ... տաքացնելուց բացի, կրակը ընկեր է, զբաղմունք:

- Մենք էլ ենք ունեցել այդպիսի վառարան, բայց պատի մեջ էր: Գյուղում միայն մեր տանը կար, քանդել է հայրս, շատ տեղ էր բռնում: Ասում էին, որ մնում էր ծակուծուկերը:

Բացեցի երկաթե դռնակը, մոխրի վրա տաշեղներ կային եւ կնոջ ոտքն էր այդտեղ:

- Ուզում ես վառե՞լ, Դիմովիչ, ես սա տեսել եմ,- ասացի ոտքը հանելով,- տուր ինձ, եթե վառելու ես:

- Վաս է ստացվել, դե լավ, թող մնա, կմշակեմ, հետո կտամ... Ուրեմն դո՞ւ ես ինձ ներս բերել, ես էլ կարծում էի, թե երազ եմ տեսել... գեղեցկուհիների հետ...

- Իսկ ես կարծում էի, թե դու հարբած ես եղել,- ծիծաղեցի,- մինչդեռ ամեն ինչ հիշում ես...

Ոտքը մաքրեցի մոխրից, դրեցի դազգահ-սեղանին, որի ծայրին շիշն ու բաժակներն էին:

- Եթե մշակելու ես, խնդրում եմ, փոքր-ինչ նրբացրու, սա թմբլիկ է...

- Հա, գիտեմ,- մրթմրթաց ծերուկը,- դու նիհարներին ես սիրում:

- Ոչ թե նիհար, այլ նուրբ...

- Նուրբ ու փխրուն... ցողի կաթիլից ճկված ցողունի պես... Հիմա ցույց կտամ նուրբ ու փխրունը...

Դիմովիչը պահարանի դարակից մի հին թղթապանակ հանեց, թղթերի մեջ դրված խունացած նկարներից մեկն առանձնացրեց ու տվեց ինձ: Իրոք նուրբ ու փխրուն էր, դպրոցական աղջիկ...

- Աղջիկս է,- ասաց Դիմովիչը քնքշանքով եւ ցավով,- հիմա ինքն ունի այս տարիքի աղջիկ:

Դարձյալ հարցեր չտվեցի, թող այդպես, կաթիլ-կաթիլ բացվի ծերուկը:

Առանց ուտելիքի խմած օղին ուժեղացնում էր ազդեցությունը, դեռ մի ամբողջ շիշ մեզ էր սպասում: Ինքս էի եկել, չէի կարող հրաժարվել: Այնուամենայնիվ կերա խոզաճարպը, կարծես յուղեց ուղիները, հաջորդ բաժակը լավ փափուկ գնաց: Իսկ երբ նորից սիգարետ վառեցի ու ծուխը խոր ներս քաշելով հետ ընկա աթոռի վրա, ամեն ինչ լավ ու հաճելի թվաց: Ամենալավը՝ երեկոն սահմանափակված չէր որեւէ պարտադրանքով, ազատ էի կատարելապես:

- Այս շիշը հարկավոր է դանդաղ խմել,- զգուշացրեց Դիմովիչը, երբ լցնում էի բաժակները:

- Ամեն մեկիս՝ մի շիշ: Մի՞թե դրանից շատ պիտի խմեինք...

Օղու հաշվարկը ոչ մի կերպ ճշգրիտ չէր ստացվում:

- Չէ, լավ է...

Ծերուկը երեւի մենակ մնալուց էր խուսափում, կամ իրոք սիրտն էր անհանգստացնում:

- Օղին որտեղի՞ց ես ճարել,- հարցրեց:

- Մոտս կար, վաղուց էի գնել:

Հարբում էի, բայց ոգեւորությունը չկար, որ զգացել էի մի քանի անգամ: Գալիս-գնում էր, երբեմն էր համակում եւ արագորեն չքվում: Երեւի արդեն հարբեցող եմ դառնում, մտածեցի տագնապով: Ամբողջ օրը տաղտուկի եւ սրտնեղության խառը, մաշող զգացողությունն անպակաս էր ինձնից: Նույնիսկ շախմատը չփարատեց, որը նախկինում կլանում էր ամբողջովին: Դրանից ազատվելու միակ ձեւը գուցե գիտակցությունը կորցնելու աստիճան հարբելն էր: Մի քանի բաժակը սոսկ սրում էր այդ զգացողությունը:

Դիմովիչի զգուշացմանը հակառակ շուտ հեռանալու ցանկություն առաջացավ, բայց ենթարկվեցի նրան՝ ցույց տալով, որ հաճույքով խմում եմ եւ այստեղ հաճելի է: Ծիծաղելի էր թվում օղու փնտրտուքը եւ անիմաստ՝ այս ամբողջ կոնծաբանությունը: Եթե մերժված, անհույս սիրահար լինեի, այո, վիշտս թաղեի խմիչքի մեջ, բայց աղջիկն ինձ սիրում էր, ես նրան էի սիրում, փոխանակ նրան հասնելու եւ պահելու ձեւը գտնելու, խմում եմ նվնվան ծերուկի հետ: Չէ՞ որ ինքն ասաց՝ եթե կարողացար պահել, կմնամ: Մի անգամ էլ, շատ շուտ, ասաց՝ համառ չես դու: Դրանից հետո համառության բազմաթիվ օրինակներ էի ցուցաբերել եւ միշտ հաջողության էի հասել, բայց հարյուր հաղթական պահերը նսեմանում են մեկ թույլ արարքի հիշողությունից: Նոր միայն հստակորեն զգացի նրա խոսքերի իմաստը. «Քեզնից է կախված, կարողացար պահել, կմնամ»:

- Ես գնում եմ,- ասացի շուրթերս լիզելով:

- Ինչո՞ւ, ի՞նչ եղավ,- ծիծաղեց Դիմովիչը:

- Ես գնում եմ,- կրկնեցի ծռմռվելով, բայց դա վերագրեցի հանկարծակի եւ կտրուկ վեր կենալուն,- ինձ վեհ գործեր են սպասում:

- Ա՜... հասկանում եմ: Չխմե՞նք սա,- Դիմովիչը վերցրեց բաժակը:

- Իհարկե, անպայման:

Խմեցի, որովհետեւ ուզում էի ճշտել, թե օղին երբ է սկսում ազդել՝ խմելու պահի՞ն, բաժակը դատարկելուց հետո՞, թե՞ ավելի ուշ: Փոքր ժամանակ այդպես քրտնելուն էի հետեւում եւ երբեք սկիզբը չտեսա: Ամեն ինչ կրկնվում է...

- Շշի միջինը թող մնա, Դիմովիչ,- ասացի մատս տնկելով,- առավոտյան կխմես:

- Հե-հե... առավոտյա՜ն... Ինչքան էլ լինի, չի մնա մինչեւ առավոտ,- հայհոյեց Դիմովիչը:

Նրա բառերը մեկումեջ զտելու դեպքում կարգին նախադասություններ էին ստացվում:

Դիմովիչը երկու մեծ բաժակ բերեց:

- Այ սա բանի նման է, թե չէ քունս տանում էր,- հոխորտացի, թեեւ սիրտս կանգնել էր:

Այսպիսի բաժակով հաստատ կբռնեի ազդելու պահը: Կարծես էլեկտրական հոսանք էր լցվում կոկորդս:

Դժվարը փողոց հասնելն էր, հետո՝ մենակ հեշտ կլիներ:

- Ո՞նց ես գնալու,- բակի դռնակի մոտ հարցրեց Դիմովիչը:

- Ամենակարճ ճանապարհով...

- Ամենալավ պատասխանը,- արագորեն արձագանքեց եւ օրորվելով վերադարձավ տուն:

Ամենակարճ ճանապարհը մինչեւ տատի տունն էր: Լույսը չէր վառվում՝ առաջին հու-

սախաբությունը: Երկրորդը՝ լուսամուտը չէր բացվում: Համբերությունս չհերիքեց մյուս լուսամուտները փորձելու, առմունկով թեթեւակի կտա, ծլնգաց, ծեծված շան ձայն հանեց խեղճ ապակին: Ներս մտնելն ավելի հեշտ էր: Մեր գյուղում բոլորը պարտադիր լուսամուտներին ճաղեր էին քաշում, այստեղ այդպիսի բան չկար: Վառեցի լույսը եւ սիգարետը: Նույն դրությունն էր, ինչ թողել էինք ես ու Ինան: Իսկ իմ հիվանդ երեւակայությունը սարսափազդու տեսարաններ էր պատկերել, ասենք՝ խառնշտված անկողին... Հանգստացա, նույնիսկ լրջացա:

Բացեցի հեռախոսագիրքը եւ հեշտությամբ գտա նրանց համարը: Առաջին հերթին արտագրեցի գրքույկիս մեջ, նաեւ տատի տան համարը: Ապա եռանդով թրջելով եւ իրար քսելով շուրթերս, որ կարողանամ պարզ ու հանգիստ խոսել, զանգահարեցի:

- Այո, լսում եմ Ձեզ:

Կին էր, բայց Ինան չէր, մայրը պիտի լիներ:

- Բարի երեկո,- ասացի ամենայն քաղաքավարությամբ:

- Բարի երեկո,- պատասխանեց:

- Ինային եմ խնդրում, եթե կարելի է:

Հատուկ ուշադրություն էի դարձնում, որ առոգանությունս չզգացվի:

- Նա տանը չէ, ո՞վ է հարցնում:

Տանը չէ՞... սա ավելի մեծ բաժակով էր:

- Ո՞վ է հարցնում,- կրկնեց,- ո՞վ է խոսում:

- Ներեցեք,- ասացի սառած ու դրեցի հեռախոսը:

Լավ է, որ մեր երկրում համար գրանցող սարքեր չկան, կամ միայն միլիցիան ունի, թե չէ այդ կինը լեղաճաք կլիներ:

Որտե՞ղ էր, եթե տանը չէր: Դուրս եկա միջանցք, կարծես այնտեղ էի փնտրում, ոչ, խմելու բան էի ուզում, բերանս չորացել էր, սիրտս շատ արագ էր բաբախում, այդպես խփում էր Ինայի մոտիկությունից, երբ ուզում էի գրկել նրան, բայց դեռ չէի գրկում... Սառնարանում կոնյակի կիսատ շիշը տեսա: Մեկը ասել էր, թե կոնյակը սառնարան չեն դնում: Հիմա՛ր, ինչո՞ւ չեն դնում, քեզ ինչ, դու պիտի՞ որոշես... Կոնյակն էլ կդնեմ, գարեջուրն էլ, հատկապես որ տնական գարեջուր է... Կոնյակը չեմ խմի, բայց գարեջուրը կխմեմ... Նինայի կենացը... Կներես, սիրելի քույրիկ, կոնյակի փոխարեն գարեջրով եմ կենացդ խմում... Շատ լավ սառն է, արժե քո կենացը մի անգամ էլ խմել: Հիմա կգնամ քույրիկիդ փնտրելու...

Դանակս տեսա: Հավասարիմ բարեկամս էլ է այստեղ, գիշերը ինձ պետք կգա հավանաբար, կներես, այդ չար վհուկը մեզ բաժանել էր իրարից... Ես դեռ կվերադառնամ այստեղ... երկուսով կամ մենակ...

Դուրս եկա լուսամուտից, փակը չգցեցի, միայն ծածկեցի: Փողոցում անխուսափելի երկմտանքը բռնեց՝ գեստափո՞վ, թե՞ փողոցով: Ինան այս մթանը դժվար թե գեստափը նախընտրեր, եթե հանկարծ գար տատի տուն: Սլացի փողոցով: Դիմովիչի լույսը վառվում էր: Ինչո՞ւ չես քնում, այ ծերուկ, վաղը պիտի թթվես քացախի պես ու հառաչես՝ երկուշաբթին ծանր օր է: Ճանապարհին ծորակ կար, լծակը մի քանի անգամ թափահարեցի, ջուրը ֆշշալով թափվեց: Լվացվեցի, ծոծրակով, ծոցով, որոշ չափով զգաստացա, ժամանակավորապես: Համենայն դեպս գիտակցությունս տեղն էր, նույնիսկ ավելին:

Ակումբի մոտ դանդաղեցրի քայլերս: Հանգիստ, հիմա ամենակարեւորը ինքնատիրապետումն է: Զարմանալի է, ասաց Բելովը Ինայի ներկայությամբ, այդ տարիքում... Այսօր այնքան էլ լավ չխաղացի, ոչինչ, դեռ կհանդիպենք: Այգու մուտքի մոտ աղջիկները հավաքված էին, առանց Նինայի... Նրանք ինձ ուշադրության չարժանացրին, բայց դա տեւելու էր մինչեւ անցնելը: Մեկը չկար, գրազ գայի, որ հիմա փռթկոց է լսվելու:

Անցա նույն ճանապարհով, որը կրկնել էի Ինայի եւ Բելովի ուղեկցությամբ: Մինչեւ տաղավար հասնելը սիգարետ վառեցի, պետք էր պատրաստ լինել բոլոր անակնկալներին:

Տաղավարում միայն դեղին ու կարմիր եւ այդ գույների երանգներով գլուխներ էին: Ոչ մի սեւ գլուխ չերեւաց: Բայց դա չէր նշանակում, թե Ինան այնտեղ էր, մեկ-մեկ զննեցի բոլորին, չկար: Շրջվեցի եւ տեսա նրանց: Գալիս էին իմ ճանապարհով, ըստ երեւույթին նոր էին դուրս եկել հարող ծառուղուց: Իռան եւ Կիռան: Ոչ թեւանցուկ, ոչ էլ իրար հպված, կողք կողքի, լուռ...

Հավասարվեցին ծառին, որի տակ կանգնած էի, եւ անցնում էին... Իռռան եւ Կիռռան...

- Հրաշալի երեկո է,- ասացի ցածրաձայն, կարծես ինքս ինձ:

Իռռռան ցնցվեց, արձանացավ, Կիռռռան շուրջը նայեց, ես դուրս եկա ստվերից ու մոտեցա: Ձախ ձեռքով էի ծխում, աջ ձեռքս միջակիս գրպանում էր, դանակը բռնած, չէի բացել, կարող էի կոթով խփել դեմքին: Միայն թե լեզուս չդավաճաներ, կարողանայի հանգիստ խոսել: Կարծես թե ստացվեց:

- Բարեւ Ձեզ,- ողջունեցի,- ինչպե՞ս եք, Իրինա Գրիգորեւնա, ինչպե՞ս անցավ առաջին դասը... Ահ, ներեցեք, սխալվեցի, Դուք Իրինա Գրիգորեւնան չեք, Դուք Իռռան եք... Իռռռան...

- Դու հարբած ես,- ասաց նա ձեռքերն իրար խփելով:

- Իհարկե հարբած եմ, իսկ դու ինչ էիր կարծում,- չհասկացա, թե ինչու ասացի վերջին բառերը,- իսկ սա հավանաբար Կիռռան է, Կիռռռան...

- Հանգիստ,- սպառնալի ասաց Կիռռան հայացքը աջ ձեռքիցս չկտրելով:

Ինան հետեւեց նրա հայացքին եւ հանկարծ առաջ նետվելով փաթաթվեց թեւիս: Կիռռայի մտքով չանցավ այդ պահին հարձակվել, չէր կարողանա պաշտպանվել այդպես կաշկանդված, կամ չհասցրեց: Տաղավարից տղաների խումբը դուրս թռավ եւ առանց աղմուկի, իրարանցման շրջապատեց մեզ: Կենտրոնում, իհարկե, Պետրոն էր, իսկ նրա կողքին Վասյային տեսա, գեստափի երեքից մեկին:

- Ի՞նչ է եղել,- հարցրեց Պետրոն:

- Վախեցնում էր մեզ,- պատասխանեց Կիռռան,- կոպտեց...

Պետրոն մոտեցավ, օղակը սեղմվեց: Ինան գունատվել էր, դողում էր: Դու անվախ ես քամու պես, ասել էր նա: Եթե իմ սիրած աղջիկն ինձ այդպիսի բան է ասում, ես իրոք կդառնամ անվախ... Առաջին հերթին պետք էր նրանից ազատվել: Ինձ ու Պետրոյին ընդամենը մի քայլ էր բաժանում: Պատկերացնում էի շարունակությունը՝ նա տապալում է ինձ, մյուսները վրա են տալիս շնագայլերի պես: Սարսափելի էր նրանց ծեծը, գցում էին քացու տակ եւ ջարդում անխնա: Վասյայի չարախինդ, բայց զգուշավոր դեմքն էի տեսնում, նրա աչքերը նույնպես սեւեռված էին աջ ձեռքիս:

- Իմ բոլոր թշնամիներն այստե՞ղ են,- հազիվ կարողացա արտաբերել չորացած բերանով, շարունակությունը ինքնաբերաբար ստացվեց,- իսկ ո՞ւր է մեծաղալարը...

- Խելոք մնա,- շշնջաց Ինան նորից թեւս բռնելով:

Պետրոն ոտքից գլուխ չափեց ինձ, նայեց Ինային հարցական, աչքերը նորից հառեց ինձ ու քմծիծաղով ասաց.

- Խմած է, թող գնա, հետո կխոսենք:

Ինան ժամանակ չտվեց, կարծես գիտեր, թե Պետրոն ինչ է անելու, իսկույն ինձ քաշեց տարավ: Այգու մուտքի մոտ թողեց, այստեղ աղջիկները դեռ խմբված էին: Նրանցից անցանք եւ գնացինք դեպի գյուղտեխնիկա կամ Անտառային փողոց: Գայթեցի, Ինան նորից թեւս մտավ:

- Համլե՞տ էիր խաղում,- շպրտեց երեսիս,- իմ բոլոր թշնամիներն այստե՞ղ են,- տնազ արեց ծամածռվելով,- դու նրա մանկական դեմքին մի նայիր, բոլորը նրանից վախենում են:

Նստած-ելած Կիռռան պատրաստակամորեն զեկուցում էր Պետրոյին:

Ձղայնացնում էր, սիրտս սկսեց արագ եւ ուժգին բաբախել: Հենց իր բռնած թեւով օղակեցի մեջքը, մյուսով քաշեցի գլուխը եւ համբուրեցի շուրթերը...

- Թո՛ւհ, թո՛ւհ,- այս անգամ անկեղծորեն եւ միանգամայն իրավացիորեն թքոտեց նա,- ինչ զարշելի հոտ է, օղի, սիգարետ...

- Եվ գարեջուր,- ավելացրի:

- Գարեջո՛ւր,- կասկածեց,- ստուգեմ...

Երկար համբուրեց, որպեսզի պարզի, թե օրվա ընթացքում ուրիշ ինչ եմ կլանել... մինչեւ կարողացավ սողոսկել գրպանս եւ հանել դանակը:

- Սա ի՞նչ է...

Ինչքան էլ մութ լիներ, կերեւար, որ դանակ է:

- Որտեղի՞ց ես վերցրել:

Այդ հարցի պատասխանը նույնպես հայտնի էր նրան:

- Ե՞րբ ես վերցրել:

Սա պատասխանի կարիք ուներ:

- Այսօր:

- Այնտեղի՞ց էիր գալիս:

- Այո:

- Ինչպե՞ս էիր մտել, ես լուսամուտները ներսից փակել էի:

- Առմունկս պատահաբար կպավ ապակուն:

- Քո կյանքում ամեն ինչ է պատահաբար լինում:

- Այո:

- Պատահաբար մտար այգի:

- Այո:

- Մեզ չէիր սպասում, պատահաբար տեսար:

- Այո:

- Պատահաբար կխփեիր Կիռային:

Սեղմեցի ուսերը, ճչաց:

- Առաջին անգամ ձեռքերիդ ազատություն տվեցիր,- շշնջաց:

- Այդ անունը ինձ մոտ չտաս: Այդ մարդը պիտի ջնջվի իմ կյանքից... եւ քո կյանքից...

Նա ինձ հանգստացնելու ձեւին լավ էր տիրապետում:

- Լավ, վերջ,- շշնջում էր համբույրների արանքներում,- բայց պիտի ասեմ, թե ինչ ենք խոսել.. Ես նրան ասացի, որ քեզ սիրում եմ...

- Ինձ:

- Այո: Իսկ ինքն ասաց, որ ոտքերս չի ընկնի: Գնալու է գյուղից: Նա հիմա ամենից շատ նորից բանտ ընկնելուց է վախենում: Իսկ հիմա, ուզո՞ւմ ես, գնանք տատի տուն: Այստեղից էլ կարող ենք դուրս գալ գեստափ: Գնանք, տեսնենք, ուրիշ ինչ ավերածություն ես արել:

- Տատի տուն չեմ գա,- մերժեցի հաստատակամորեն:

Ինան ապշեց,- քեզ հետ ի՞նչ է կատարվում, դու հրաժարվե՞ս...

- Չեմ ուզում հարբած հղիացնել քեզ:

Հանկարծակի եւ արտաբուխ քրքիջ, ինչպես միշտ՝ պոռթկուն եւ կարճ:

- Արի գնանք, չեմ հղիանա,- գայթակղիչ ժպիտով շշնջաց նա:

Շուրթերի ձեւից եւ ընդհանրապես ձեռքերիս մեջ գրկվող մարմնից զգում էի, որ իրոք ուզում է: Դեմքս սեղմեցի վզին, միայն երկուսս մնանք, ոչ մի Կիռա, քանի ռ-ով ուզում է լինի, ոչ մի խմիչք եւ սիգարետ, միայն երկուսս, երկուսով՝ մենակ...

Մտանք նեղ փողոցը: Այնքան ուշ չէր, որ բոլորը քնած լինեին:

- Ես եկել էի,- ասաց Ինան պատշաճ հեռավորություն պահպանելով,- խաղում էին դրսում, դու չկայիր: Որտե՞ղ էիր խմում:

- Դիմովիչի տանը:

- Ի՞նչ ես գտել այդ ծերուկի մեջ:

- Մեղք է, խղճում եմ նրան:

- Իսկ այգում ո՞ւմ էիր սպասում, ո՞վ էր ինձ փոխարինելու:

- Հենց քեզ էի սպասում:

- Ես քեզ ասել էի, որ տանն եմ մնալու:

- Զանգահարեցի ձեր տուն...

Զարմանքի հերթական ձայնը:

- Դու ինձ այսօր միայն ապշեցնում ես,- վերջապես կարողացավ խոսել:

- Ինչու միայն այսօր,- ինքնագոհ պատասխանեցի,- ես հենց առաջին օրվանից անընդհատ ապշեցրել եմ քեզ:

- Դա թողնենք, հետո կպարզենք,- Պետրոյի պես ասաց նա,- ո՞ւմ հետ ես խոսել:

- Հավանաբար մայրդ էր:

- Հուսով եմ՝ բարեւեցիր:

- Իհարկե:

- Բառ առ բառ կրկնիր,- հրահանգեց Ինան:

Դժվար չէր:

- Իսկ ինչո՞ւ չես ներկայացել... եւ բարի գիշեր չես մաղթել:

- Ընդունում եմ, ես էլ անթերի չեմ: Ինձ քո բացակայությունն էր ապշեցրել:

- Տատի տուն չենք գնում,- հանկարծ հայտարարեց:

«Ինչի» հերթը իմն էր: Հաջորդ պահին խույս տվեց ձեռքիցս:

- Կամաց, հարբած,- ցածրաձայն ծիծաղեց,- ընկար, չեմ օգնի:

- Դու գիտես... Ես ուզում էի տատի տուն գնալ, որ ապակու չափը վերցնեմ:

- Ո՞րն ես ջարդել:

- Որից որ մտնում էինք, դրսի փեղկի ներքեւի ձախ շրջանակի...

- Ոնց էլ հիշում է հարբածը... Դրանից սարայում պիտի լինի: Մյուս կիրակի կգցենք:

- Իսկ եթե կատու մտնի կամ շուն...

- Լավ, ես վաղը դպրոցից կգնամ:

- Աղջիկը ապակի՞ գցի...

- Մի խոսքով, շատ ես խոսում,- եզրափակեց նա,- գնում ենք տուն:

Հասանք գեստափ: Կարծես թե երկմտանքի տեղ չէր մնացել, այնուամենայնիվ հարցական նայեցի՝ ձախ, աջ:

- Ուզում եմ գնալ դեպի ձախ,- խոստովանեց Ինան,- բայց պետք է գնալ դեպի աջ:

- Ինքդ առաջարկեցիր:

- Այդ պահին ամեն ինչի պատրաստ էի հանուն քեզ:

- Ուրեմն միայն այդ պահին:

- Էլ բառերից չկառչես, խնդրում եմ:

Բայց չէի կարող չշարունակել:

- Եվ ինչ սարսափելի զոհաբերություն էիր անում, որ հանուն ինձ ամեն ինչի պատրաստ էիր:

- Օֆ, աստված իմ,- հառաչեց Ինան,- ազատվիր այդ հիվանդությունից: Ոչ ոք իր խոսքը քանոնով չի չափում: Ամեն խոսքի հազար ու մի առարկություն կարելի է գտնել: Դրա համար է Բելովը հավանել քեզ: Նրանը մասնագիտություն է, նա մարդկանց խոսքից կառչելով բանտ է տանում, իսկ քոնը հիվանդագին կասկածամտություն է,- եւ դադարից հետո ավելացրեց,- որը կորչի, եթե շարունակես հարբել... հարբեցող ես դառնում...

- Ե՛ս... Ես խմում եմ, որպեսզի չտարբերվեմ:

- Դու չէիր խմում, չէ՞, ընդհանրապես:

- Ուսանողական տարիներին խմել եմ, բայց ոչ այդպիսի հեղեղումներով...

- Կարելի է մտածել, թե ուսանողական կյանքից բացի մի երեսուն տարվա հասուն կյանք ես ունեցել:

- Այո, ունեցել եմ: Ես ոչ թե օրերով, ժամերով եմ հասունացել,- ասացի մոտենալով: Այս մթանը, նեղ, անհարթ ճանապարհին, գետի գիշերային խորհրդավոր ձայնի ներքո ինչպե՞ս կարելի է թողնել, որ աղջիկն ինքնուրույն քայլի:- Հիշիր, ես շուտ կմահանամ, որովհետեւ շատ արագ եմ ապրում: Այս երկու ամիսը քսան տարվա կյանք է տվել ինձ:

Շարունակեցինք ճանապարհը գրկված: Արդեն մեր սովորական գեստափինյա ուղեւորությունն էր բոլոր համապատասխան տարրերով, եւ հույս ունեի դանդաղ գնալու ռեկորդը եթե ոչ գերազանցել, գոնե կրկնել: Պատահել էր, այգուց մինչեւ նրանց տուն երկու ժամում էինք հասել: Բայց գգվանքին տրվելով հանդերձ նա կանգ չէր առնում: Երեւի այս անգամ ընթացքում համբուրվելու հաճույքն էր վայելում: Այնպես որ, հաշվի առնելով համբույրների երկարատեւությունը, գրեթե ակնթարթորեն հասանք Անտառային փողոց:

- Վաղուց այսքան արագ չէինք եկել,- շեշտեցի դժգոհությունս:

- Ոչինչ, մի անգամ էլ այսպես,- պատասխանեց Ինան,- առանց այդ էլ քո պատճառով էլի չկարողացա նախապատրաստվել:

- Իմ պատճառո՞վ...

- Հիմա չսկսենք նորից,- պաշտպանվեց Ինան,- ասա ինձ բարի գիշեր, սիրելիս, եւ գնա:

- Սիրելիս, բայց դու չասացիր, թե ինչպես են անցել դասերը, սեպտեմբերի մեկը...

- Մի հիշեցրու... սեպտեմբերի մեկը ահավոր էր: Դասարանում մեղքը վրայիցս թափվում էր: Կարծես գիտեին, թե գիշերն ինչով եմ զբաղվել: Ամոթ էր, ուսուցիչը պետք է մաքուր եւ հանգիստ հոգով մտնի դասարան:

- Դրա համա՞ր ես փախչում ինձնից:

- Նաեւ դրա համար,- ծիծաղեց նա:

- Ուրեմն շաբաթ երեկոյան պիտի հանդիպենք, որ հասցնենք կիրակի օրը մաքրագործվել:

- Ոչ, գիշերը չենք մնա, կգաս կիրակի, տասնմեկին, տասներկուսին...

Գամբիռը ցանկապատին հենված մեզ էր սպասում: Նա ընդունում էր, որ մինչեւ բակի դռնակը Ինան իմն է: Կարծես տարակուսում էր, որ այսքան շուտ ենք վերադառնում, ծմծմացնում էր նախատաբար:

Լուսավորված պատուհանում գլուխ երեւաց: Ինան փութաց մտնել բակ:

- Դանակս մնա մո՞տդ,- ցածրաձայն կանչեցի հետեւից:

Նա առանց շրջվելու ձեռքը շարժեց թեթեւակի բարձրացնելով: Շունը ընդունել էր տիրուհուն ինձնից, դունչը սրունքներին քսելով ուղեկցեց մինչեւ տան մուտքը: Մի բան էլ ասացի, որից չկարողացավ ծիծաղը զսպել.

- Դրան ասա, դունչը շատ վերեւ չհանի...

Առմուտքում կանգնեց, լրջացավ եւ նոր մտավ:

Վաղուց չէի հաշվում, թե որերորդ անգամ եմ գիշերով անցնում այս ճանապարհը՝ գեստափ-Անտառային-գյուղտեխնիկա:

Սկսվեց շաբաթավերջի սպասումը, առանց գիշերվա:

38

Շաբաթը սկսվեց անձրեւով: Գիշերը փակված երկինքը կտրվելու հույս չէր տալիս: Գետինը դեռ պինդ էր, ցեխի չէր վերածվել: Եվ մենք չէինք վախենում թրջվելուց, ամռան տված տաքությունը շատ ամուր էր:

Դարձյալ սովխոզի տանն էինք: Կեսօրին Սաքոն փող բերեց, ստացել էր ավտոպարկից եւ սովխոզից, յուրաքանչյուրիս՝ 500 եւ 300:

- Բաժանում եմ, որ չխառնեմ գյուղտեխնիկայի փողի հետ,- ոչ առանց պարծենկոտության ասաց,- գնացողների փողը պիտի հավաքենք... Առարկող չկա, չէ՞...

- Չէ, դե, մարդիկ աշխատել են,- ասաց Ռազմիկը:

Սաքոն շարժվեց, բայց մի քանի քայլից վերադարձավ:

- Չէի ուզում ասել... Վարդանին են բռնել, բանտում է...

- Մեր Վարդանի՞ն,- վեր թռավ Ռազմիկը,- որտե՞ղ...

- Երեւանում... Կնկա մասին վատ բան էր իմացել, դրա համար գնաց... Խփել է դանակով, սպանել...

Սաքոն իբր թե վատ լուր էր հաղորդում, բայց պակաս հաճույք չէր զգում, ինչ փող բաժանելիս: Նա գնաց: Վերջերս էինք գյուղտեխնիկայի կանանց կասակներից իմացել, որ Սաքոն ամեն օր խոսում է կնոջ հետ: Չէր հասնում փոստատուն, գրասենյակից էր զանգահարում, ընդ որում տարբեր ժամերի:

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Խոպանի կյանքից

«ԽԱՉԱԳՈՂ»

Երեկով նստած ծխում էինք, Փայլակն էր չծխող, կալ էր պատրաստում:

- Կյանքն ինչ է բերում մարդու գլխին,- ասաց Ռազմիկը,- գնաց, կորավ... Ով իմանա իր ճակատագիրը, թող գլուխ գովի:

Դավիթը մտքի մեջ էր:

- Ռազ,- հարցրեց,- քո կարծիքով ինչքա՞ն կլինի գնացողների փողը:

Ռազմիկը գլուխը տարուբերեց, կարծես գնացողների արածն առջեւը դրված էր եւ աչքերով պիտի չափեր:

- Մոտ հինգ հարյուր,- վերջապես որոշեց,- Ոսկանին ու Կամոյին էլ պիտի մի բան տանք:

Դավիթը շարունակեց հաշիվը,- երեք հոգունը՝ 1500 ռուբլի, հինգ հոգով որ հավաքենք, ամեն մեկս՝ 300: 500 մնում է: Գյուղտեխնիկայից ոնց էլ լինի, հազար կստանանք, չէ՞... Օգոստոսին հազար հինգ է լինում,- ինքն իրեն չհավատաց Դավիթը,- ուր է, թե սկզբից գործը կպներ,- ապա դիմեց ինձ,- Արամ ջան, ինչքա՞ն ենք ստացել:

Այնքան էի ասել, որ անգիր գիտեի.

- Մայիսին՝ 600, հունիսին՝ 870, հուլիսին՝ 1000, չհաշված մասնավոր գործերը:

- Ընդհանուրն, ուրեմն, 2500, գումարած 1500, 4000: 1500 էլ ասենք թե սեպտեմբերին՝ 5500: Մի հազար հոկտեմբերին չե՞նք հասցնի... ...եմբերին էլ որ մնանք...

- Հոպ, հասանք,- ձեռքով արեց Ռազմիկը,- ելանք, ցեխ բեր, թե չէ դու մինչեւ Նոր տարի մեզ կպահես խոպանում:

Աշխատանքը չեղեց Դավթին:

- Ուրեմն մարդ պիտի խոպան գա օգոստոսին,- հայտարարեց նա,- համ քիչ ես աշխատում, համ փողն է շատ...

- Հա,- հեգնանքով հաստատեց Ռազմիկը,- գաս, նստես ուրիշի արածի վրա...

Փայլակի՞ն էր ակնարկում, որն այդ պահին ցեխ էր բերում նրա համար: Փայլակը չլսելու տվեց, ինչպես ասում են՝ իրեն էշի տեղ դրեց: Նա էլ պակաս ուրախացած չէր:

Ճաշը միշտ խթանում է ոգեւորությունը: Այդ օրը արտակարգ գործ եղավ, թաց եղանակն ամենեւին չէր խանգարում, երկուսս էլ եռանդով էինք աշխատում:

Եթե Սաքոն խելացի գործարար լիներ, ավելի մեծ եկամուտ կստանար մեր այդպիսի ոգեւորված աշխատանքից, քան թե խաբեբայաբար վերցներ գումարից: Բայց ո՞վ գիտեր, թե չէր վերցրել սովխոզի կամ ավտոպարկի փողից... Կամ մի՞թե պակաս ոգեւորությամբ էինք աշխատում հունիսին, հուլիսին:

Այդ օրը Սաքոն գյուղտեխնիկայից աշխատավարձ չէր ստացել, որովհետեւ մենք պիտի ստորագրեինք, ստանայինք: Սա էլ նորություն էր:

- Իսկ ինչքա՞ն է,- չհամբերեց Դավիթը:

- Առավոտյան կստանանք, կիմանանք,- խուսափեց բրիգադիրը,- Արամի փողը պիտի մենք ստանանք: Ինչի՞ համար անզավակության հարկ տանք:

Առավոտյան մնացինք գյուղտեխնիկայում, բայց ոչ պարապ: «Վիլիսների» համար գարաժ էինք սարքելու, գիտեինք այդ գործի մասին, տեղանքը մաքրեցինք: Ես էքսկավատորի աշխատանքին էի հետեւում, մինչեւ վերադարձան գրասենյակից: Նկատելի էր դեմքերին ուրախությունը: Տվեցին ինձ 900 ռուբլի, գնացողների փողն արդեն վերցրել էին: Երեկոյան Սաքոն էլ 500 առաջարկեց, եւ այդքան՝ Ոսկանին ու Կամոյին միասին:

Օգոստոսի փողը կազմեց 1700 ռուբլի: Երկու ...առաջ անհավատալի կթվար: Գուցե «Պրավդայի» հոդվածն էր նպաստել՝ հակառակ մեր մտավախությանը, կամ Զուլկինի պաշտոնանկությունը:

Այդ օրն ավելի շատ գործ արեցինք:

Հաջորդ օրը շարունակեցինք նույն ոգեւորությամբ: Հավանաբար սովխոզի տունն ավարտին հասցնեինք, նոր տեղափոխվեինք: Ավտոպարկում դեռ գործ ունեինք, գյուղտեխնիկայի գարաժը ձեռնարկեցինք... Այդպես մինչեւ հոկտեմբեր Անտառային չէինք վերադառնա: Հորդառատ անձրեւն էր հույսս, սակայն եղանակը բացվեց: Այս մի քանի օրվա անձրեւոտ եղանակը սոսկ նախազգուշական կրակոց էր, թե քիչ մնաց, հարկավոր է նորից արագացնել: Սաքոն էլ էր այդ կարծիքին: Հիմա նա օրվա ընթացքում հինգ-վեց ժամ աշխատում էր մեզ հետ, թեեւ միշտ գանգատվում էր ստամոքսի ցավերից, չէր կարողանում կարգին ուտել:

Ոչ միայն արագացրել էինք, այլեւ աշխատանքային օրն էինք ընդլայնել, տանն էինք թեթեւ... նախաճաշում: Նույնիսկ խոսակցություն բացվեց կիրակի օրն աշխատելու մասին: Շունչս պահեցի: Դավիթն էր առաջարկողը, որը միշտ կիրակնու պահանջատեր էր: Օգոստոսի 1700 ռուբլին բացել էր ախորժակը: Ռազմիկը համաձայն չէր, ըստ երեւույթին նույնպես ժամադրված էր:

- Գոնե շարքը պրծնենք,- պնդեց Դավիթը:

- Շարքը կպրծնենք... Ի՞նչ կասես, վարպետ Արամ,- մեծարեց ինձ Ռազմիկը,- երկու օրում չե՞նք պրծնի...

Մեր շահերը համընկնում էին:

- Իհարկե կպրծնենք,- գոռռացա,- վաղը ժամը չորսին պրծած ենք, եթե ցեխ ու քար հասցնեն...

- Հասցնե՞ն,- փնչացրեց Դավիթը,- լսեցի՞ր, Փայլակ:

Փայլակը սպառնագին գլխով արեց,- ես ցեխը կտանեմ, եթե չշարեց, գլխին եմ լցնելու...

Մինչ նրանք կալը կպատրաստեին, ես ու Ռազմիկն աղյուս լցրեցինք ներս: Միջնորմներն էինք շարում: Ապա ծխեցինք, որպեսզի մինչեւ ճաշ այլեւս չկանգնենք: Ահավոր արագություն էր, իսկ արագությունն ինձ միշտ ստիպում է ի մի բերել բոլոր ուժերը: Ճաշից հետո Սաքոն աշխատեց, առանձնապես գործ չէր անում, համենայն դեպս մի պատ մեջտեղից վերացրեց: Երեկոյան պարզ էր, որ իմ պատահաբար նշանակած ժամկետից շուտ կավարտենք շարքը:

- Գժի պես շարում է,- Դավթին գանգատվեց Փայլակը, որն ամբողջ օրը վազքի մեջ էր,- մի հոգի մենակ ցեխ հասցնի հազիվ... Էդ քո շնորհքը չէ, Արամ, չիմանաս, ֆիզկուլտի դասատուն է թռցնում քեզ...

Հունիսյան օրվա գործ էր ստացվել:

Շաբաթ օրը հանգիստ էինք աշխատում, ճաշից հետո շարքը վերջացրինք եւ անմիջապես անցանք սվաղի: Եթե ավելի ուշ վերջացնեինք շարքը, շուտ բանթող կանեինք, այսպես ձգվեց մինչեւ ութը: Ինչքան էլ ջանայինք երկար աշխատել, ութից հետո չէր ստացվում, ամռան օրերը չէին, մենք էլ առաջվանը չէինք:

Շտապելու տեղ չունենի, հազվադեպ շաբաթ երեկոներից մեկն էր, որ տանն էի մնում:

39

Տենդագին շտապողականությունը առավոտյան էր համակել ինձ: Ժամը տասին դուրս եկա, դրանից շուտ անիմաստ էր, այդքան էլ հազիվ դիմացա: Գրպաններումս ամեն ինչ տեղում էր, բացի դանակից, մնաց Ինային նվեր: Դանակի փոխարեն այս անգամ աքցան էր:

Եթե Փայլակը տեսներ, թե ինչպես եմ սլանում բանջարանոցների արանքներով, կհասկանար, որ ես շարելիս կամ սվաղելիս իմ բոլոր ունակությունները չեմ դրսեւորել: Շուտ էի գնում, որ մինչեւ Ինայի գալը ապակին գցեի, բայց եկել էր, մայթն էր ավլում: Նրան տեսնելու ամեն մի պահը տպավորվում էր, ալբոմի պատկերներն էի ավելացնում: Ավելը ձեռքին, թեթեւակի կռացած, ծնկները փոքր-ինչ ծալած, ջինսի մեջ թեթեւ ու նրբագեղ, ինքն էլ ոսկեգույն աշնան մի մասնիկ, ժպտուն հայացքով ինձ էր սպասում, մինչեւ արագորեն մտա բակ եւ մոտենալով գրկեցի:

- Կամա՜ց,- ծիծաղեց նա,- արդեն չե՞ս վախենում, որ կտեսնեն փողոցից:

Զննել էի շրջակայքը, փողոցում մարդ չէր երեւացել, բակն էլ փակ, ամփոփ տեղ էր:

Երբ համբուրում էի, ձեռքը կպավ գրպանիս: Այդ ուսուցչի շարժումը սովորություն էր դարձել:

- Սա ինչ է,- զարմացած ասաց աքցանը հանելով,- դանակի փոխարե՞ն ես պահում:

- Բերել եմ մեխերը հանելու համար:

- Այս տանը մի գործիք չէ՞ր ճարվի: Մտնենք ներս, թե չէ հիմա ամբողջ գյուղը կհավաքվի:

Ապակին կա՛ր նույն չափով, հանեցի Ինայի դրած ստվարաթուղթը, չորացած մածիկը քերելը եւ շրջանակը մաքրելը որոշ ժամանակ խլեցին: Շուտով բոլոր գործերը ավարտեցինք միասին: Ինան բետոնի ժամանակ համեստ էր, բայց այսօր ցուցումներ էր տալիս: Դա ինձ չէր խանգարում, առիթ էր, որ երբեմն գրկեմ կամ համբուրեմ, իսկ ապակին գցելուց հետո լիովին դրան նվիրվեցի: Կարծես այնքան էլ պատրաստակամ չէր:

- Չե՞ս կարող հանգիստ մնալ,- ի վերջո նախատեց ինձնից պոկվելով:

- Կարող եմ,- պատասխանեցի սառած,- եթե քեզ համար տհաճ է:

Կարճ ծիծաղեց:

- Ավելին,- շարունակեցի,- խոստանում եմ քեզ ձեռք տալ, երբ ինքդ խնդրես:

- Ե՞ս... խնդրե՞մ,- Ինան լրջացավ:

- Չես խնդրի՝ ձեռք չեմ տա... Դե, սիրելիս, ինչպե՞ս են անցնում դասերը:

- Լավ, կարգավորվում է ամեն ինչ,- ընդունել էր պայմանը եւ մտել խաղի մեջ:

- Կուզենայի դասիդ ներկա լինել, չի՞ կարելի մի անգամ:

- Արի, խնդրեմ:

Կատակ էր համարում, բայց շարունակությունը վախեցրեց նրան:

- Բելիկովին կասեմ, որ ուսուցիչ եմ աշխատելու եւ փորձի փոխանակման համար ուզում եմ այստեղ հետեւել որոշ առարկաների դասավանդմանը:

Ինան գիտեր, որ անհեթեթ գաղափարները կարողանում եմ մոտեցնել իրականությանը, օրինակ՝ տատի տունը գնելու հնարավորությունը: Իսկ սա ավելի հեշտ էր իրականացնել:

- Հանկարծ չանես,- անկեղծորեն վախեցավ,- ես չեմ կարողանա քո ներկայությամբ նայել աշակերտներին:

Եթե չէինք համբուրվում, պիտի ինչ-որ բան անեինք: Տեղավորվեցի թախտի վրա, կիսահենված, Ինան մոտեցավ, բայց միտքը փոխեց եւ նստեց աթոռին:

- Ի դեպ, Բելիկովը դպրոցից գնում է շրջկոմ, երկրորդ քարտուղար: Նա առաջ էլ էր շրջկոմում աշխատում, նույնպես երկրորդ: Այս անգամ, խոսում են, առաջին են դարձնելու: Կենտրոնում ճանաչված է նա:

- Բառնաուլո՞ւմ:

- Այո, եւ Մոսկվայում կապեր ունի:

- Նա ինչպիսի՞ մարդ է:

- Արդար է եւ բծախնդիր, բայց արդար է իր պատկերացրած արդարությամբ: Բացառված չէ, որ դա ուրիշներին անարդարություն թվա: Համենայն դեպս, շատ զուսպ է, կիրթ, կարողանում է լսել:

- Նրան դպրոցում սիրո՞ւմ են:

- Ուսուցիչները վախենում են, աշակերտները սիրում են:

- Իսկ քե՞զ:

- Ինձ առայժմ զննում են: Գրեթե բոլոր ուսուցիչներին ճանաչում էի, բայց հիմա նոր հարաբերություններ են, կարծես ուրիշ մարդիկ լինեն:

- Աշակերտները... տղաները քեզ ուրիշ հայացքով չե՞ն նայում:

- Անձնական փորձի՞ց հիշեցիր:

- Այո: Երբ նոր ուսուցչուհի էր գալիս, նորավարտ եւ գեղեցիկ, մենք մանրամասնությամբ քննարկում էինք նրա կազմվածքը:

- Իսկապե՞ս... մի՞թե ինձ էլ են այդպես նայում... Մի քանիսն ուղղակի հանդուգն տեսք ունեն, ինձնից բարձրահասակ տղաներ կան... Չէ, չեմ կարծում, կզգայի երեւի: Մաքուր, անմեղ երեխաներ են, քո աչքերով մի նայիր...

- Ուրեմն դու չգիտես այդ տարիքի տղաներին... Ինչպե՞ս կարելի է ամեն օր տեսնել քեզ, շփվել եւ չսիրահարվել:

- Դու ինձ գերագնահատում ես, ուրիշների համար ես երեւի տգեղ եւ անդուր աղջիկ եմ, ինչպիսին եմ իրականում:

- Իհարկե տգեղ ես, եթե տգեղ չլինեիր... կսիրահարվեի՞ քեզ:

Առիթ էի տալիս, որ իմ կապած պայմանը խախտեր, բայց կարճ ծիծաղեց ու մնաց տեղում, ապա վեր թռավ:

- Ես ձեր նկարն եմ բերել, քո եւ Նինայի...

- Տեղեկություն կա՞ նրանից:

- Գրեթե ամեն օր զանգահարում է, մորաքրոջս տանն է մնում... Նայիր, արտակարգ նկար է ստացվել: Սիրահարների պես իրար են նայում հմայված...

- Ինչ ես ասում, չէ՞ որ շախմատ էինք խաղում:

- Բայց ո՞վ կկռահի, ո՞ւր է տախտակը:

Շշերն էին երեւում, ափսեներ, Նինան կզակը ձեռքերին հենած ակնդետ ինձ էր նայում, ես էլ՝ նրան, իրոք, սիրահարներ...

- Ինչո՞ւ այդ օրը ես ու դու չնկարվեցինք,- հարցրեցի:

- Կարծեցի չես ուզում... իրեղեն ապացույց թողնել:

- Գնանք նկարվենք, ֆոտոն աշխատո՞ւմ է:

- Մեզ մոտ սպասարկման կետերը ազատ օրերին աշխատում են, հատուկ կարգադրություն է:

- Ուրեմն կնկարվենք:

- Այսպե՞ս, անպատրա՞ստ...

- Բայց դու ե՞րբ ես շպարվում կամ շուրթերդ ներկում, չեմ տեսել ոչ մի անգամ...

Նկարը բերելիս մոտեցել էր, ծիծաղելով նստեց թախտի ծայրին:

- Դու գիտե՞ս, որ երկրորդ անգամ ես փրկվել միլիցիայից,- մի լեյտենանտ էր եկել, բաժնի անունն ասաց, ահավոր երկար անուն էր, պետական ունեցվածքի չգիտեմ ինչ եւ ինչ: Հարցնում էր, թե ցեմենտն ու ավազը որտեղից ենք բերել: Ըստ երեւույթին հայտնող էր եղել:

- Հետո՞, իրենց ինչ գործն է:

- Դա կոչվում է պետական ունեցվածքի վատնում, յուրացում, գողություն, ինչպես կամենաս: Բարեբախտաբար փողոցում էինք խոսում, Նիկոլայ Իվանովիչն այդ պահին անցնում էր, Տանյայի հայրը: Լսեց, մոտեցավ: Անկեղծ ասած, չէի սպասում նրանից, զարմացրեց ինձ: Հանգիստ բացատրեց, որ հիմնարկը օգնում է իր տարեց աշխատակիցներին, ներկա եւ նախկին: «Ձեւակերպում կա՞»,- հարցրեց լեյտենանտը: Անպայման, պատասխանեց: Ճի՞շտ է ասում:

- Հաշվապահի մոր տունն ենք նորոգել, բայց ես միայն մեր բրիգադիրին էի ասել: Դա իմ նախաձեռնությունն էր, ոչ մի հիմնարկ...

- Հանգստացիր,- ծիծաղեց Ինան ձեռքը ծնկիս դնելով,- նա փաստորեն փրկեց քեզ եւ մեզ առնվազն տհաճությունից: Եվ ինչպե՞ս արագորեն գլխի ընկավ ու կողմնորոշվեց: Իսկ ես կարծում էի, թե բթամիտ է:

- Եթե հիմնարկն օգնում էր, թող առաջ մտածեր,- քրթմնջացի:

Գյուղտեխնիկան ուզում էր փառք խլել: Շատ էի հպարտանում իմ արածով: Տխրելու մի ուրիշ պատճառ կար: Լավ ծրագիր էի կազմել ու ճշտորեն իրականացրել, բայց միլիցիան մտքովս չէր անցել, եւ որ ես պետական ունեցվածք եմ հափշտակում: Վրիպումներ եմ թույլ տալիս:

- Ի՞նչ կապ ունեք դուք գյուղտեխնիկայի հետ:

- Պապս գյուղտեխնիկայի պետ է եղել մինչեւ մահանալը: Տատս էլ է աշխատել այնտեղ: Գուցե վարորդն է հայտնել...

- Տոլի՞կը... Նրան երկու շիշ օղի եմ տվել:

- Եթե չտայիր, կկարծեր, թե ձեր գործերից է, իսկ այդպես կասկածի տեղիք ես տվել: Լավ, ինչ որ է, դա էլ անցավ: Կներես, մեր պատճառով անախորժության մեջ էիր ընկնելու:

- Ձեր գյուղացիներն այդքան օրինապա՞հ են... Իսկ ես ուզում էի ձեր այն տան բակում էլ սարքել:

- Ո՛չ... ի սեր աստծո: Այնտեղ ամեն ինչ հարմար է... Տատս եկավ այստեղ, շատ ուրախացավ, օրհնեց քեզ: Նա քեզ սիրում է: Չգիտի... կամ իրեն պառավի տեղ է դնում, իբր ոչ տեսնում է, ոչ հասկանում... Լավ էլ ամեն ինչ տեղը բերում է: Մայրս... չգիտեմ, չեմ հասկանում... Գուցե ինքն էլ չի հասկանում, թե ինչ է կատարվում... ինչպես եւ ես... Նա գիտի, որ այստեղ միասին ենք եղել, Նինան էր ասել, հենց առաջին գիշերը:

- Քույրիկդ ուզում էր քեզ փրկե՞լ:

- Այո՜... Հետո նախատում էր ինձ, կինոյի գիշերվա համար: Ասում էր՝ խախտեցիր խոստումդ, գնացիր մոտը պառկեցիր: Ասացի՝ լոկ պառկել եմ: Ի՜նչ տարբերություն, ասում է, մի՞թե չդիմացար... Այդ ի՜նչ անհաղթահարելի ցանկություն է, որ չդիմացար, իմ ներկայությամբ խցկվեցիր նրա անկողինը... Այսքան ժամանակ չծխեցիր, մի՞թե ցանկություն չես զգում,- փութով եւ մի շնչով ավելացրեց նա:

- Ծխե՞լ ես ուզում, խնդրեմ,- համարելով դա խնդրանք, այսինքն պայմանի խախտում, արագորեն բռնեցի ուսերից եւ պառկեցրի կողքիս: Չպիտի այդքան մոտենար ինձ, արդեն չէր կարող վիզը փախցնել:

- Բայց ես խնդրեցի՞,- շնչակտուր հարցրեց:

- Դու չառաջարկեցի՞ր ծխել... Ես էլ մարդ եմ, չէ՞, ինձ նույնպես անհաղթահարելի ցանկություն է համակում... միշտ, երբ մոտս ես:

- Մի՞շտ...

- Այո, քո ներկայությամբ ամեն ինչ մոռանում եմ: Բացի դրանից, մոռացել ես, որ դու ոչ միայն դու ես, այլեւ ես եմ, ուրեմն նաեւ ինձ ես պատկանում:

- Ես քե՞զ եմ պատկանում, չգիտեի:

- Վիզդ որ հաստատ իմն է... Միայն վիզդ եւ... մնացած ամեն ինչ:

Վերջապես համակերպվեց:

- Շարունակիր այդպես խոսել, կարծես ավելի հարմար է... բայց չոգեւորվես:

Զսպվելով էր համբուրվում, կարծես ինձ չմերժելու համար, եւ կրկին ընդվզեց:

- Դե հասկացիր վերջապես, որ այսօր չեմ ուզում... չի կարելի...

- Ներիր,- հասկացա վերջապես,- այդպես էլ կասեիր...

- Լավ, լավ,- նորից փաթաթվեց,- դու ներիր:

- Ի դեպ, ես շատ լավ զգում եմ քո վիճակները, տրամադրությունը, ցանկությունը... Հենց նիհարես կամ գիրանաս, ձեռքերով կզգամ անմիջապես...

- Ցանկությունը ո՞նց ես զգում...

- Քո շուրթերից, կրծքից, մաշկդ շնչում է եւ բուրում, համբուրվում է կարծես, ամբողջովին ջերմություն ու փայլ ես դառնում...

- Իսկ հիմա՞...

- Հիմա՞... Եթե ինձ վստահես, ամեն ինչ լավ կլինի, միայն ասա՝ չե՞ս ուզում, թե՞ չի կարելի...

- Մեկ չէ՞...

- Այո, երեւի,- ես էլ սառեցի,- էլի՞ է եղել...

- Ե՞րբ, զգացե՞լ ես:

- Գետափին, երբ սպասում էինք ձերոնց:

- Տհաճ օր էր,- ցնցվեց:

- Այդ օրը դուք նաեւ ինձ սպանեցիք: Հիշո՞ւմ ես քո խոսքերը... Ալինայի արտահայտությունը. «Որովհետեւ շատ ես երես տալիս նրան: Թող իր գործն անի եւ հեռանա»:

- Ասե՞լ է... Հիշում եմ նման բան, բայց հենց այդպե՞ս...

- Այո, ես լավ եմ հիշում, որովհետեւ միշտ ցավ եմ զգացել: Եվ չէի կարողանում ներել, մինչեւ այդ պատմությունը, նրա մասին... Հետո արդեն խղճում էի նրան: Բայց, անկեղծ ասած, այդպես էլ չհասկացա, թե ինչ է եղել:

Մաքուր օրերին

- Ես նույնպես լավ չգիտեմ,- խոստովանեց Ինան,- ակնարկներով բացատրեց, թե ինչու չի կարող ամուսնանալ: Ասաց՝ Սաշային հայտնել է ճշմարտությունը, ես էլ ենթադրեցի...
- Իսկ եթե խաբել է... կամ սխալվել ես...
- Ինչո՞ւ... Նա սիրում էր Սաշային:
- Չգիտեմ, անհասկանալի է... Սաշան սիրո՞ւմ էր նրան:
- Նա հիմա էլ է սիրում Ալինային:
- Ինչո՞ւ էր թողնում, որ ուրիշ տղամարդ ձեռք տա նրան:
- Ինձ թվում է, այդ ժամանակ նա արդեն գիտեր, շատ տարօրինակ էր այդ օրերին... Դու էլ գայթակղվեցիր, հիշում եմ...
- Ի՞նչ եմ արել:
- Իբր չես հիշում:
- Ես հիշում եմ Նինային, այն էլ ձեր ասելուց հետո...
- Հրաժեշտի ժամանակ էլ այնպես սիրով էիր խոսում Նինայի հետ, քնքշանքով...
- Խանդեցի՞ր:
- Չխանդեցի, ցավ զգացի, որ ուշ եմ հանդիպել քեզ... Միշտ մտածել եմ, որ նա է քեզ հարմար... ամեն ինչով:
- Խնդրում եմ, դու մի որոշիր իմ փոխարեն, թե ով է ինձ հարմար... Ամեն կերպ ջանում էիր աչքերս բացել, թե ահա սա է իսկական հերոսը, նա է քեզ հարմար... Ինչպես «Ապուշի» մեջ: Միայն թե ես Ապուշը չեմ: Իշխան Ապուշին ես գրքի մեջ սիրում եմ, բայց կյանքում ինքս էլ կծիծաղեի նրա վրա: Գուցե չծիծաղեի, բայց չէի ուզենա նրա նման լինել:
- Եվ լավ է, որ չես ուզում: Ես քեզ եմ սիրել, ինչպիսին որ դու կաս:
- Հիշո՞ւմ ես, դու ասել ես. «Գնա: Դու ինձ այդպիսին պետք չես»: Երբ ասացիր, թե անցած տարի հայի հետ ես ման եկել:
- Սուտ եմ ասել: Ուզում էի խայթել քեզ, ծաղրել: Ախր շատ միամիտ էիր եւ մաքուր, անհավատալի էր:
- Հիմա մաքուր չե՞մ:
- Դու միշտ մաքուր ես: Գուցե միամիտ եւ անմեղ չես, բայց մաքուր ես, առողջ եւ ուժեղ: Սկզբում կարծում էի, թե մաքուր ես, որովհետեւ անմեղ, անփորձ պատանի ես: Հիմա զգում եմ, որ մաքրությունը հոգուց է գալիս:
- Իսկ ես կարծում էի, թե... այնքան ես լպստել ինձ, որ միշտ մաքուր եմ մնում:
- Երեսառած, որ ասում եմ, շփացած...
- Դու ինձ երես տվեցիր...
- Զարմանալի է,- ծիծաղեց Ինան,- այդպես Նինան էր փոքր ժամանակ ասում, դու ինձ շատ ես շփացնում, դժգոհում էր... Չե՞ս սիրում նրան՝ ասում ես...
- Ես սիրում եմ նրան որպես քո մասնիկի, ինչպես տատիդ, եղբորդ, այս տունը: Ում եւ ինչի մեջ, որ դու կաս, ինձ համար սիրելի է: Խոստովանում եմ, նրան ավելի շատ եմ սիրում, քան մյուս մասնիկներիդ:
- Եվ Սաշայի՞ն ես սիրում:
- Անշուշտ: Նա Նինային ավելի է նման, քան քեզ:
- Ճիշտ ես նկատել... Սաշային տանում են Աֆղանստան:
- Մի՞թե պատերազմ է սկսվում:
- Ասում էր՝ դեռ ոչ, բայց հնարավոր է: Իրենց փոքր խմբով են տանում: Հայրս այսօր գնաց նրա մոտ: Ինքն ուզում է գնալ: Շատ փոխվեց Սաշան վերջին տարում:
- Ալինայի պատճառո՞վ:
- Երեւի:
- Այդ աղջիկն ինձ նորից անհասկանալի է թվում:
- Չեմ ուզում խոսել նրա մասին,- նա շրջվեց, գրկվեց եւ շշնջաց,- պատմիր...
Թիկունքը սեղմել էր կրծքիս եւ գլուխը հետ էր գցել՝ ականջը մոտեցնելով, որ շշնջամ:
- Այս դիրքով խոսելիս ներշնչանքը պարզապես խեղդում է ինձ,- շտապ խոսեցի, որ ազատվեմ բառերից,- թեեւ հագնված ենք, եւ ոգեւորությունը սահմանափակվում է: Քեզ համար ես կարող եմ անվերջ խոսել, որովհետեւ երբեք չեմ հասցրել ասել այն ամենը, ինչ կա ներսումս, որ կուտակվել է այս երկու ամիսներին, չհաշված մինչ այդ եղածը, որ նույնպես միշտ ասեմ: Սակայն խոսելը նաեւ վտանգավոր է, անընդհատ խոսելով կարծես աստիճաններով եմ բարձրանում, որոնք առաջնորդում են դեպի ազատություն կամ... ոգեւորություն, որտեղից սկսվում է ազատ անկումը: Այն ժամանակ ամեն ինչ վերանում է, բայց դա վերջում է լինելու: Որպես շախմատիստ ես տեսնում եմ վերջը, շախմատային խնդրի կամ էտյուդի լուծումը պետք է սկսել վերջնական դիրքից, ապա վերադառնալ սկիզբ եւ գտնել ճանապարհը: Իմ սկիզբը շատ հեռու է քեզնից, թեեւ այնպիսի տպավորություն է, կարծես այդ բոլոր տարիներին կողքիս ես եղել, միայն թե չեմ տեսել քեզ: Դու մանկությունից ես եղել ինձ հետ: Հիմա արդեն վստահ եմ, որ Լադեժայի մեջ էիր: Նա գիրուկ էր, թմբլիկ, բայց քեզ նման ծիծաղկոտ էր, ժպտուն: Հենց ինձ տեսնում էր, ժպիտը ծաղկում էր: Մեր դասարանի աղջիկների մեջ էիր, ոչ բոլորի, գեղեցիկների մեջ, եւ ոչ միայն դասարանցիների, հատկապես մեկի մեջ:
Համոզված էի, որ սիրահարված եմ, եւ մինչեւ հիմա մնում է այդ սերը, գուցե հետո, երբ ժամանակ մնա, բացատրեմ տարբերությունը: Բարեկամ էր այդ աղջիկը, իսկ մեզանում, օ՜, դա սրբապղծություն է, չի կարելի: Ինքն էլ ասաց՝ փչացած, այլասերված, հասկանո՞ւմ ես, թե ինչ ես անում... երբ համբուրեցի նրան: Բայց երբ գրկում էի, չասաց, համբուրելու պահին էլ ձայն չհանեց, հետո շարեց այդ բառերը: Հիմա եմ հասկանում, որ եթե բաց չթողնեի, ոչինչ էլ չէր ասի: Բայց ինքս էի անակնկալի եկել, որ հանդգնել էի գրկել ու համբուրել նրան: Հետո հաճախ էր հոգուս հետ խաղում, նույնիսկ սեթեւեթում էր... միամտորեն: Դպրոցն ավարտելուց հետո ամուսնացավ, հայրն ամուսնացրեց, անծանոթ տղայի հետ: Ինչ-որ մեկը միջնորդ էր եղել, եկան ուզելու: Իրենք էլ հարցուփորձ արեցին մի քանի հոգու, իմացան, որ կարգին ընտանիք է, աշխատող տղա է, տվեցին... Դու ինձնից հեռացար, երկար ժամանակ չէի գտնում քեզ: Գյուղում կորցրել էի, Երեւանում էի փնտրում: Երեւանում շլացուցի՜չ աղջիկներ, գեղեցիկ, գրգռիչ բազմաթիվ աղջիկներ, ամեն քայլափոխի, ամեն տեղ, բացի իմ խեղճ ու անշուք վարձով սենյակից... Լուսինին ուղարկեցիր, որպեսզի սփոփի ինձ ժամանակավորապես: Դու միշտ ձախողված սերեր էիր ուղարկում ինձ, չէիր թողնում, որ իրենցով անեն, քեզ համար էիր պահում: Նրանք քո մասնիկներն էին, ամեն մեկը մի քիչ ուներ քեզնից, բայց այդքանը բավական չէր ինձ խելահան անելու համար: Այդքանն ինձ չէր ստիպի խափանել նրանց ամուսնությունը: Ես նույնիսկ ուրախ էի, դեմս բաց էր, ազատ քամի էի... Ինձ դժբախտություն էր պետք, արդեն վայելել էի: Մտածում էի եւ համոզված էի, որ երբեք չեմ ամուսնանա: Միայն գրելն էր երեւում որպես ապագա... տանը փակված գրեմ, գրեմ, գրեմ... Այդ դժբախտ սերը լավագույն հումք էի համարում, ինչպես նաեւ ամեն մի փորձ կամ տրանսպորտում լսած պատահական նախադասություն եւ որեւէ դեմք: Ես պաշտում էի գեղեցկությունը, տենչանքն ու կիրքը ինձ հանգիստ չէին տալիս, բայց դրանք եւ մնացած ամեն ինչ միշտ ծառայեցին գրելուն: Գրածիս լրջորեն չէի վերաբերվում: Պարզապես ձեռք էի վարժեցնում սպասելով հասունացման: Դրա հետ մեկտեղ անհրաժեշտ էր ապրել՝ հումք հավաքել, գիտելիքներ յուրացնել, եւ դարձյալ ամեն ինչ ի սպաս գրելու: Ամենը ստացվում էր, բացի ապրելուց: Գիշերը՝ երկար, գրքերը՝ շատ եւ բազմազան, կարդա, գրիր, խելոք մանուկ, ռուսերենդ կատարելագործիր, գերմաներենը, որ անցնես ուրիշ լեզուների, շախմատ խաղա, դա էլ է միտքը հարստացնում: Ճարտարապետություն, հին աշխարհի պատմություն, աշխարհագրություն, ինչքա՜ն բան պետք է սովորել գրելու համար, մեքենա վարել, գյուղատնտեսություն, քաղաքականություն, էլեկտրականություն, արվեստ, ինչպես նաեւ սեռական հարաբերություն... Այդ ամենն իմանալը լավ է անշուշտ, բայց դրանք օժանդակ, լրացնող բաներ են, երբեմն պարտադիր, երբեմն ավելորդ եւ խանգարող: Հիմնականը չկար՝ կյանքը:
Ճակատագիրը առիթ մատուցեց՝ պատահական հանդիպում մեր բրիգադիր Սերգեյի հետ: Ալթայ անունը դյութական հնչեց ականջիս: Իմ կատակով արված առաջարկությունը՝ գամ ձեզ հետ, նա լուրջ համարեց, հաջորդ պահին ես եւս լրջացա, մի քանի օրից հրաժեշտ տվեցի Երեւանին, խղճուկ աշխատավարձիս ու վարձով սենյակիս, որը միշտ ազատ էի առանց այդ էլ:
Նաեւ մեծ գումար վաստակելու ակնկալիքով մտա շինարարական բրիգադ, մեզանում ասում են՝ խոպանիստներ: Կորցնելու բան չունեի, ստացած փողը տան վարձին եւ հաց-երշիկ-պանրին էր հերիքում...
Ինան ձեռքս սեղմեց:
- Քնո՞ւմ ես, սիրելիս:
- Այո,- մրմնջաց:
- Բայց սա սկիզբն է դեռ:
- Հենց այդ պատճառով եմ ընդհատում, որ շարունակությունը լավ վիճակում լսեմ: Ես միշտ ձգձգում եմ լավ գրքի ընթերցանությունը:
- Իսկ ես կլանում եմ միանգամից:
- Դա քեզ հատուկ է... ամեն ինչում բուռն... Դու էլ քնիր, շատ խոսեցիր, հետո կգնանք նկարվելու:
- Էլի՞ սկսեցիր իմ փոխարեն որոշել...
- Եթե դու քնես, ես էլ հանգիստ կքնեմ,- նա շրջվեց քնելուց ձեռք քաշելով,- տաքացրիր, թուլացրիր, հիմա էլ չես թողնում քնեմ:
Վաղուց էի ուզում կուրծքը հոտոտել, իսկ նրան հոնքերս էին զբաղեցրել:
- Շատ գեղեցիկ են,- երկու մատով հոնքս բռնած շոյեց,- թխահոն... խիտ են, բայց տնկված, ավելորդ մազ չկա: Հոնքերդ շատ եմ սիրում: Իսկ իմ հոնքերը, տես, գրեթե մազ չկա, բարակ, անգույն... Նինայի հոնքերն են գեղեցիկ: Նինան միայն մի թերություն ունի, գիրության է հակված, ինձ պես մարզված չէ: Հիմա կասես՝ էլի քրոջն է գովերգում... Իսկ գլխիդ մազերը խիտ են եւ կոշտ, նույնիսկ այսպես երկար:
- Հայրս միշտ խուզում էր գլուխս, Երեւանում էի երկար մազ պահում, քանի անգամ ռազմագիտության դասերից հանել են ինձ, մի կերպ էի ստուգարք ստանում:
- Իսկ Սաշան լավ տղա է, կադրային, եւ շատ ճարպիկ է ու համարձակ: Դեռ դպրոցում էր հայտնի, հանկարծ մեկն ինձ վիրավորեր, չէր նայում՝ իրենից մեծ է, ուժեղ, կամ քանի հոգի են... կռվի էր նետվում, աներկյուղ... Պետրոյի հետ ընկերացավ, երկուսն էլ թոկից փախած, հանդուգն տղաներ...
- Դու կարո՞ղ ես ասել, ինչո՞ւ փոխվեց նրա վերաբերմունքը իմ հանդեպ: Սկզբից ինձ չէր հանդուրժում, սպասում էի, որ միշտ կռվի: Հետո կարծես անտարբեր դարձավ, վերջում ջերմացավ: Ե՞րբ սկսվեց փոփոխությունը, դու ինչ-որ ձեւով ազդե՞լ ես:
- Քո մասին չենք խոսել: Սաշան սիրում է անվախներին:
- Ես անվա՞խ եմ:
- Իհարկե: Ինչպես ասացի՞ր այգում, Պետրոյի դիմաց. «Իմ բոլոր թշնամիներն այստե՞ղ են»: Այդ պահին Պետրոյի աչքերի մեջ կայծ նկատեցի, ուզում էր ժպտալ:
- Ասե՞մ ճշմարտությունը:
- Ասա:
- Ես անվախ եմ դարձել քո շնորհիվ: Գետափին եթե մենակ լինեի, երեւի գլուխ չդնեի նրանց հետ, հեռանայի: Իսկ այգում միտքս մեջ հնչեց. «Եթե իմ սիրած աղջիկն ինձ անվախ է համարում, ես իրոք կդառնամ այդպիսին»: Այնպես որ, դու իմ մղիչն ես ամեն ինչում...
- Իսկ ուտելու մղում չե՞ս զգում: Ճաշի ժամ է արդեն, առավոտից սոված եմ պահել քեզ... Ուտենք եւ գնանք:
- Նկարվելո՞ւ: Իսկ հետո՞:
- Հետոն ինքնիրեն է գալիս,- ծիծաղեց Ինան եւ նստեց,- նկարը վերցրու, քեզ համար եմ բերել:
Գնացինք խոհանոց, կարագ ու մեղր դրեց սեղանին, պանիր: Միջանցքի վերջում, հատակի վրա նկուղի դուռն էր, այնտեղից ուզում էր ինչ-որ բաներ հանել, ինչ ունեին-չունեին, չթողեցի: Սուր հոտով մեղր էր, ծաղկաբույր, ասաց, որ Լեռնային Ալթայից է բերել հայրը, մարդիկ դեղի տեղ են օգտագործում: Միանգամից հացի երկու կտորի վրա կարագ ու մեղր էր քսում, ինձ ու իր համար, արագ-արագ էր ուտում, մանր-մունր կծծելով, սկյուռիկի պես, նույնիսկ գլուխն էր թեթեւակի շարժում աջ ու ձախ, ճիշտ եւ ճիշտ սկյուռիկ:
- Արդեն տասը տարի այս մեղրն եմ ուտում, նույն տեղից, ամեն տարի հայրս բերում է: Փոքր տարիքում թոքաբորբ եմ տարել, տասնմեկ-տասներեք տարեկանում հիվանդ եմ եղել...
- Եվ դու ծխո՞ւմ էիր...
- Հա, ինչ... եւ ծխում էի, եւ խմում էի... Գիտես, ոնց էի խմում,- մեղմացրեց,- ծխելը նույնպես չեմ չարաշահել, օրական հինգ-վեց հատ սովորաբար: Բայց ես կատարելապես առողջ եմ եղել եւ առողջ եմ: Ինստիտուտում բասկետբոլի թիմում էի խաղում: Ժամերով կվազեմ, ոչ մի խզզոց, ոչ մի հեւոց...
- Ճիշտ է,- հաստատեցի գոհունակությամբ,- թոքերդ մաքուր են, երբեք ամենաթույլ իսկ ձայն չեմ լսել...
- Ահա, քեզնից լավ ով կիմանա: Մայրս դողում է հենց մի թեթեւ տաքություն եմ ունենում կամ մրսում եմ... Հետո վերադարձանք այստեղ, արդեն բուժվել էի, բայց ինձ մեր գետը վերջնականապես ապաքինեց, քիչ էի լողում, բայց շատ էի լինում գետափին, անտառում, ափսոս, կարճ է մեր ամառը, պաշտում եմ մեր գետը, մարգագետինը...
- Ես էլ,- իսկույն ասացի,- հրաշք է...
Ինան արագորեն հավաքեց սեղանը, կանգնեց հայելու դիմաց, արդեն պատրաստվում էր նկարվելու:
- Չծխե՞նք դուրս գալուց առաջ,- գրկեցի նրան,- օ՜, մեղրոտ շուրթեր...
Լուսանկարչատունը ավտոկայանի մոտ էր: Այստեղ եղել էի եւ հազիվ էի համոզել լուսանկարիչ աղջկան, որ նկարի ինձ բանվորական տեսքով, այն էլ ցեմենտի գործ անելուց հետո: Նա ճանաչեց ինձ:
- Այ, այսպես ուրիշ է, խնդրեմ, հաճույքով կնկարեմ... գեղեցիկ աղջկա հետ:
Նա Ինայի տարիքին էր, բայց չխոսեցին իրար հետ:
Նստեցինք կողք կողքի, իրար հպված, բայց աղջիկը դա քիչ համարելով ավելի մոտեցրեց մեզ, մատների ծայրով փոքր-ինչ թեքեց գլուխս, Ինան ծուռ նայեց: Նկարվելու պահին նայեցինք իրար, ինքնաբերաբար, աղջիկը բողոքեց.
- Դուք նկարվում եք մարդկանց համար, նրանք պիտի տեսնեն ձեր հայացքը: Իրար աչքերի մեջ կարող եք տանը նայել:
Մի անգամ էլ նկարեց, նաեւ պատմության համար, ասաց որ հինգշաբթի օրը կարող ենք վերցնել:
Դուրս եկանք եւ դանդաղորեն, իհարկե ոչ մեր գիշերերթերի պես, հասանք խանութների հրապարակ:
Գարեջրատան մոտ տղաներ էին խմբված: Կիռան նրանց մեջ էր, անցողակի նայեց մեզ ու գլուխը շուռ տալով սկսեց կողքինի հետ խոսել: Անցանք:
Առաջարկեցի մտնել հանրախանութ, բայց անմիջապես նայեցի ձեռքին, ժամացույցը նկատվում էր:
- Արդեն տեսել ենք,- ասաց,- եթե ուզում ես ինչ-որ բան գնել, գնանք այգի, այնտեղ տոնավաճառ է, այսօր բերքի տոնն է: Իսկ վերեւում, կամրջի մոտ հավանաբար սեղաններ են բացել, անցած տարվա պես:
Հուլիսյան տոնավաճառի պես ճոխ չէր, բայց էլի բազմաթիվ մեքենաներ էին շարված, մարդիկ նույնպես չափազանց շատ չէին, ամենայն հավանականությամբ կամրջի մոտի տարածքն ավելի բազմամարդ էր:
Ոչ այնքան ապրանք էինք փնտրում, որքան զբոսնում էինք, միասին էինք եւ շտապելու տեղ չունեինք: Նման դեպքում մի բան հանդիպում է:
- Ինչ լավ վերարկու է,- հայացքով ցույց տվեց Ինան,- մայրդ փարթամ կին է:
- Հենց վաճառողուհու նման:
- Չե՞ք փորձի,- խնդրեց Ինան:
Վաճառողուհին պատրաստակամորեն հագավ, որոշ ժամանակ ինքն իրենով հիանալով:
- Արտակարգ է,- ասաց նա:
Գովելու կարիք չկար, տեսակը բավական էր, անգլիական արտադրության:
- Ափսոս բարակ է,- ասաց Ինան:
- Բարա՞կ... մայրս հենց բարակ վերարկու էր ուզում,- հիշեցի: Իրենը հաստ էր եւ ծանր, տրտնջում էր երբեմն:
280 ռուբլի արժեր:
- Թանկ է, բայց արժե,- ասաց Ինան,- գեղեցիկ է եւ որակով...
Սովորաբար մոտս 200-300 ռուբլի պահում էի: Այս անգամ, կիրակի օրվա հնարավոր անակնկալները ենթադրելով, 500 էի վերցրել:
Ինան գոհ էր: Նրա աչքը հաջորդը ինձ համար գտավ, տաք բաճկոն, գրեթե կիսավերարկու:
- Շատ լավն է,- ասաց,- եւ առանձնապես թանկ չէ: Ձմռանն էլ կարելի է հագնել... քո ներքին տաքությունը հաշվի առնելով:
Ինձ գրպանների առատությունը դուր եկավ, իսկ ներսի գրպաններից ամենամեծում գիրք կտեղավորվեր: Ինան փայլում էր ուրախությունից: Ես դժգոհ էի, բայց քիչ անց նույն կտորից ձեռնոցներ, գլխարկ եւ շարֆ տեսա:
- Գեղեցիկ է,- հաստատեց Ինան,- փոքր քրոջ համա՞ր ես ուզում, անպայման վերցրու:
Երբ հեռացանք այդ ավտոկրպակից, ասացի.
- Սա քեզ համար է, մենք ասում ենք՝ բարով մաշես:
- Ո՛չ,- ընդվզեց Ինան,- անհարմար է:
- Բարով մաշես,- կրկնեցի:
Մի տոպրակը եւ այդ փաթեթը իր մոտ էին:
- Հիմա ինձ լսիր,- կտրուկ ասաց նա,- սա կտանես քրոջդ, իմ կողմից... եւ վե՛րջ:
Նա համառ էր, բայց ես նրան չէի զիջում, ինքն էր ինձ համառ դարձրել:
- Իսկ հիմա դու ինձ լսիր,- ասացի թեւը բռնելով,- սա քոնն է, եթե մեկ էլ փորձես հակաճառել, հենց այստեղ, բոլորի աչքի առջեւ դրանք կհագցնեմ: Եվ գոհ կմնաս, որ ներքնազգեստ չեմ գնել... Իսկ քրոջս համար կգտնենք... Ահա, խնդրեմ,- եւ ցույց տվեցի մի կարմիր վերնաշապիկ:
- Կարելի է, բայց միգուցե չշտապենք,- դեռ ծիծաղելով ասաց Ինան:
- Չենք շտապի, սա գնենք...
- Մյուսներին նվեր չե՞ս տանելու:
- Ո՞ր մեկին, հազար հոգի են:
- Գիտե՞ս ինչ,- ոգեւորվեց Ինան,- դու երեխաների տարիքը եւ սեռը ասա, ես ամեն մեկի համար նվեր կգտնեմ:
- Լավ, բայց երկու հանգամանք նկատի ունեցիր: Նախ՝ մոտս մնացել է հարյուր ռուբլի:
- Ես էժան բաներ եմ գնելու,- ծիծաղեց Ինան,- երկրո՞րդը...
- Ծավալուն չլինեն: Առանց այդ էլ մտածում եմ, թե այդքանը ոնց եմ տանելու:
Ինան փոքր գումարով նվերներ ընտրեց: Միայն Կորյունի համար ոչինչ չգտանք:

Շարունակությունը՝ օգոստոսի 17-ին

Ընտրություններում Էրդողանի կուսակցության հաղթանակը քաղաքական ճգնաժամի հաղթահարումը չէ

Դրա համար անհրաժեշտ նախադրյալը Թուրքիայի նախագահի շուտափույթ ընտրությունն է

Հուլիսի 22-ին Թուրքիայի ազգային մեծ ժողովի՝ Մեջլիսի համընդհանուր վաղաժամկետ ընտրությունները, ինչպես հուլիսի 24-ի համարում տեղեկացրել էր **«Ազգը»**, անցել են վարչապետ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցության հաղթանակով: Դա կասկած չէր հարուցում: Ենթադրելի էր նաեւ, որ 2002 թ. նոյեմբերի 3-ի նախորդ ընտրություններում ձայների 34,2 տոկոսն ստացած այս կուսակցությունը կբարելավի նախորդ ցուցանիշը, բայց ոչ այնքան:

Հուլիսի 22-ին Էրդողանի կուսակցությունն ստացել է 46,6 տոկոսը: Նախորդ ընտրություններում 19,3 տոկոս ստացած Ժողովրդահանրապետական կուսակցությունն այս անգամ 20,8 տոկոս է ապահովել, սակայն ընտրություններին մասնակցել է Ձախ ժողովրդավարական կուսակցության հետ դաշինք կազմած: 14,2 տոկոս է ստացել նաեւ «գորշ գայլերի» քաղաքական կազմակերպությունը՝ Ազգայնական շարժում կուսակցությունը, որը նախորդում ստացած 8,3 տոկոսով դուրս էր մնացել խորհրդարանից՝ բախվելով 10 տոկոսի արգելքին:

Նախորդ 9 պատգամավորի փոխարեն նորընտիր Մեջլիս մուտք են գործել 26 անկախականներ, որոնցից 21-ը քուրդ են: Երեկ վերջիններս հայտարարել են «Ժողովրդավարական հասարակարգ» կուսակցությանն իրենց անդամակցությունը վերականգնելու մասին: Այս դեպքում Մեջլիսում խմբակցություն կունենա նաեւ քրդական այս կուսակցությունը: Ի դեպ, դրա համար անհրաժեշտ է ունենալ 20 պատգամավոր:

ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշի, ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի գլխավորությամբ աշխարհի բազմաթիվ երկրների առաջնորդներ ընտրություններում ձեռք բերած հաղթանակի առթիվ շնորհավորել են վարչապետ Էրդողանին: Ընտրությունների արդյունքներից ընդհանուր առմամբ գոհ է նաեւ Եվրամիությունը: Արդյունքների նկատմամբ պետք է գոհունակությամբ արտահայտվեն Համաշխարհային բանկն ու Միջազգային արժութային հիմնադրամն այն առումով, որ դեռեւս նախքան ընտրություններն ընդգծել էին վարչապետ Էրդողանի կառավարության հետ հաստատված սերտ հարաբերությունների մասին:

Հարկ է սակայն նշել, որ Թուրքիայում նախագահի պաշտոնում արտգործնախարար Աբդուլլահ Գյուլի առաջադրմամբ ծայր առած քաղաքական ճգնաժամը հուլիսի 22-ին Էրդողանի կուսակցության հաղթանակով դեռեւս չի ավարտվում: Դրա համար անհրաժեշտ է, որ նորընտիր Մեջլիսը բացմանը հաջորդող 30 օրերի ընթացքում ընտրի երկրի նոր նախագահին: Հուլիսի 25-ին Աբդուլլահ Գյուլը, տեղի տալով մամուլի ներկայացուցիչների համառ պահանջներին, «Ձեր թեկնածությունը նախագահի պաշտոնում կրկին առաջադրվելո՞ւ է» հարցին ի պատասխան, ասել է. «Ես չեմ կարող անտեսել ժողովրդի կամքը եւ զանգվածներին: Գուցե նորընտիր պատգամավորները որոշեն հանրաքվեն ժամկետից շուտ անցկացնել, որ նախագահին ընտրի ժողովուրդը»:

Աբդուլլահ Գյուլի այս խոսքերը հիմք է տվել ենթադրելու, որ նա չի հրաժարվել վերստին նախագահի թեկնածու առաջադրվելու մտադրությունից: Արձագանքելով դրան, Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցությունն անընդունելի է համարել Գյուլի առաջադրումը՝ սպառնալով բոյկոտել նախագահական ընտրությունները Մեջլիսում:

Հակառակ դրան, Ազգայնական շարժում կուսակցության նախագահ Դեւլեթ Բահչելին նշել է, որ իրենց խմբակցությունը կմասնակցի քվեարկությանը, ավելացնելով. «Մենք կարող ենք չաջակցել նրանց թեկնածուին, սակայն նրանք դրա կարիքն էլ չունեն: Քվեարկության երրորդ փուլում նախագահ ընտրելու համար միանգամայն բավարար է նրանց պատգամավորների թիվը»: Խոսքը Էրդողանի կուսակցության պատգամավորների մասին է: Վերոհիշյալ 21 քուրդ պատգամավորները դեռեւս չեն կողմնորոշվել:

Հիշեցման կարգով նշենք, որ Էրդողանի «Արդարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը 550 տեղանոց Մեջլիսում ստացել է 342, Ժողովրդա-հանրապետականը՝ 112, Ազգայնական շարժումը՝ 70 պատգամավորական տեղեր: Քանի որ քվեարկության համար քվորումը կայացած է համարվում 367 պատգամավորների մասնակցությամբ, իսկ Էրդողանի եւ Բահչելիի խմբակցություններում պատգամավորների թիվը 412 է, ուստի Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության բոյկոտը նախագահական ընտրությունների առաջին եւ երկրորդ փուլերում նպատակին չի ծառայել: Իսկ երրորդ փուլում արդեն Գյուլին կբավարարի 276 ձայն:

Աբդուլլահ Գյուլի ընտրությունը կլինի Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության նոր պարտությունը: Վերջինի հետ պարտված կհամարվի նաեւ քաղաքական առանձնաշնորհյալ ընտրախավը, որն անգլիացի լրագրող Գուին Դայերի դիպուկ արտահայտությամբ իր ձեռքերում է կենտրոնացրել զինվորական, դատական եւ պետական մի շարք պաշտոններ՝ պաշտպանելու համար Քեմալ Աթաթուրքի այսպես կոչված աշխարհիկ բարեփոխումները:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Հայաստանին պետք է շարունակել նեցուկ կանգնել

Ամերիկայի հայկական համագումարից ստացված հաղորդագրությունը ընթերցողների ուշադրությանն է հանձնում «ArmeniaNow» ինտերնետային կայքում հուլիսի 24-ին տեղադրված Ժիրայր Հարությունյանի «Նրանց նպատակն է մեկուսացնել Հայաստանին» խորագրով հոդվածը, որտեղ փորձ է արվում վերլուծելու Ադրբեջանի շարունակական ռազմաշունչ հայտարարությունների հետեւանքները: Ըստ հեղինակի, ճիշտ է, որ երբեմն նավթային եկամուտների հաշվին երկրի հզորացման այդ հոխորտանքները իրականություն են դառնում Ամերիկայի անմիջական օժանդակությամբ (ինչպես, օրինակ, Բաքու-Ջեյհան խողովակաշարի շինարարությունը Վրաստանի տարածքով), սակայն Հայաստանին մեկուսացնելու Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի, ինչպես նաեւ Ռուսաստանի ազդեցությունը Հարավային Կովկասում թուլացնելու Մ. Նահանգների ջանքերը չի կարելի ասել, որ հաղթանակ են արձանագրում, քանի որ Հայաստանը, հակառակ պարտադրված շրջափակումներին, կարողանում է զարգանալ կայուն քայլերով: Այդ մասին են խոսում «Էկոնոմիստ» անգլիական պարբերականի կանխատեսումները (10 տոկոսի աճ հաջորդ տարի) եւ «Հազարամյակի մարտահրավերների» հատկացումները:

«Բազում պատճառներ կան լավատես լինելու, սակայն նախ պետք է հաղթահարել որոշ լուրջ ներքին խնդիրներ», գրում է Ժիրայր Հարությունյանը նշելով, որ Հայաստանը դեռեւս գտնվում է անցումային փուլում եւ մեկ օրից մյուսը հնարավոր չէ ձերբազատվել երկար տարիների պարտադրված տնտեսություն վարելու հետեւանքներից:

«Արտաքին վտանգները նույնպես առկա են», շարունակում է հոդվածագիրը: «Թուրքիան եւ Ադրբեջանը թշնամական են վերաբերվում Հայաստանին: Ղարաբաղը մնում է սառեցված հակամարտություն: Թուրքիայում իսլամիզմի եւ աշխարհիկ քաղաքականության սուր պայքար է ծավալվում, քրդական քաղաքական պայքարը Իրաքում ուժեղանում է, կոռումպացված եւ անժողովրդավարական Ադրբեջանը խոցելի է մնում ներքին խժդժությունների պատճառով, Վրաստանը ծանրաբեռնված է որոշ տարածքների անջատողական տրամադրություններով եւ այլն: Հայաստանը պարտավոր է ապրել այս վտանգավոր եւ թշնամական տարածքում: Քաղաքական կայունությունը եւ ինքնավստահությունը լավատեսական հույսեր են ներշնչում, բայց այդ կայունությանն ու ինքնավստահությանը պետք է նեցուկ կանգնել ինչպես երկրի ներսում, այնպես էլ երկրից դուրս՝ սփյուռքում: Հայկական համագումարի նման երկարամյա փորձ ու արժեւորված անձնակազմ ունեցող կազմակերպությունները պետք է շարունակեն պաշտպանել եւ օժանդակել Հայաստանին, որպեսզի վերջինս կարողանա պայծառ ապագա խոստանալ իր քաղաքացիներին», եզրակացնում է հոդվածագիրը:

Հ. Օ.

Կուբայում անվճար կրթություն ստացած 850 բժիշկներից 8-ը ԱՄՆ-ից են

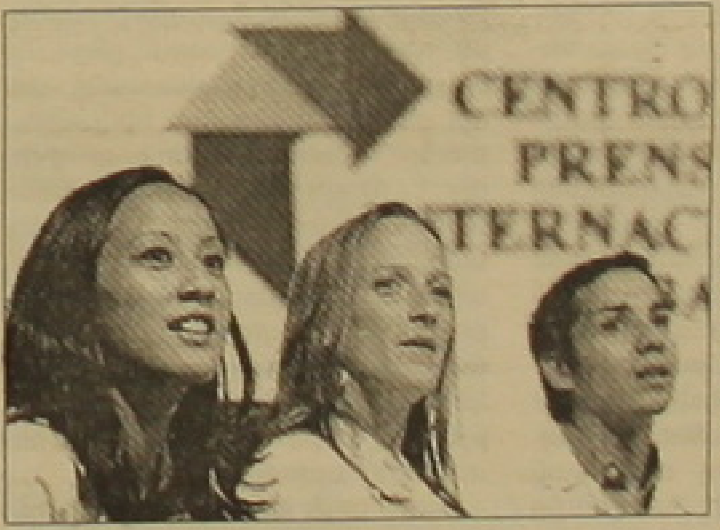

Կուբայի այս տարվա բուհական շրջանավարտների մեջ կան բժշկի դիպլոմ ստացած ութ ամերիկացիներ: Նրանք մտադիր են ԱՄՆ վերադառնալ եւ այնտեղ կիրառել իրենց բժշկական գիտելիքները:

Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ Ազատության կղզում 8 ամերիկացիների կրթությունը 6 տարի լիովին իրականացվել է Ֆիդել Կաստրոյի կառավարության հաշվին, թեեւ ամերիկյան վարչակազմը 1959 թվականից Կաստրոյին համարում է իր գլխավոր թշնամիներից մեկը:

Ամերիկացի ուսանողները դրվատանքով են արտահայտվում Կուբայի համալսարանների եւ առողջապահության անվճար համակարգի մասին: Նրանց հատկապես դուր է գալիս այն մոտեցումը, ըստ որի բժիշկը պետք է ժամանակին ձեռնամուխ լինի հիվանդության բուժմանը, որպեսզի թույլ չտա դրա խորացում եւ բուժական ծախսերի ուռճացում:

Կուբայում բժշկի դիպլոմ ստացած ամերիկացիները վստահ են, որ իրենց գիտելիքների եւ մասնագիտական հմտությունների շնորհիվ իրենք առավելություն ունեն ԱՄՆ-ում սովորող հայրենակիցների նկատմամբ: Նորավարտ ամերիկացի բժիշկներից ոմանք մտադիր են աշխատել ԱՄՆ-ի աղքատ շրջաններում:

Երկու տարի առաջ Կուբայում բժշկի դիպլոմ ստացած առաջին ամերիկացին Սեդրիկ Էդվարդսն է, որը ներկայումս աշխատում է Նյու Յորքի շրջանային հիվանդանոցներից մեկում:

Այս տարի Կուբայում բարձրագույն կրթության դիպլոմներ են ստացել 25 երկրներից եկած 850 անձինք: Նրանք բոլորը կրթություն են ստացել Ֆիդել Կաստրոյի նախաձեռնած լայնընդգրկուն ծրագրի շրջանակներում, որով նախատեսվում է արտասահման գործուղել կուբացի հազար բժիշկների, որպեսզի նրանք հիվանդներին բուժեն Վենեսուելայում, Բոլիվիայում եւ մյուս աղքատ, նոր զարգացող երկրներում: Փոխարենն այդ երկրների տասնյակ հազարավոր ուսանողներ կարող են բժշկություն ուսումնասիրել Կուբայում:

Օզոնը նկատելի դեր է խաղում կլիմայի փոփոխություններում

Մոլորակի կլիմայական փոփոխություններում օզոնը թերեւս ավելի մեծ դեր է խաղում, քան ենթադրվում էր մինչեւ օրս: Այդ մասին նշվում է «Նեյչըր» բնագիտական հանդեսի վերջին համարի հոդվածներից մեկում:

Դրա հեղինակները պնդում են, որ «ջերմոցային» գազերի թվին դասվող եւ O_3 բանաձեւով արտահայտվող օզոնը մինչեւ վերջերս թերագնահատվել է: Մինչդեռ երկրի մակերեւույթի մոտ գտնվող օզոնը վնաս է պատճառում բույսերին, թուլացնելով ածխաթթու գազ (CO_2) կլանելու նրանց ունակությունը: Դրա հետեւանքով ածխաթթու գազը կուտակվում է մթնոլորտում, արագացնելով կլիմայական փոփոխությունները:

«Կլիմայի փոփոխությունները խթանելու առումով օզոնը թերեւս կրկնակի մեծ դեր է խաղում, քան մենք կարծում էինք», հայտարարել է հոդվածագիրներից մեկը՝ դոկտոր Պիտեր Կոքսը, որն աշխատում է անգլիական Էքսետեր քաղաքի համալսարանում:

Անցյալում արդեն հայտնի էր, որ մթնոլորտի վերին շերտերում կուտակվող օզոնը գործում է որպես «ջերմոցային գազ», այսինքն երկրից բարձրացող ջերմության մի մասին թույլ չի տալիս թափանցել տիեզերք:

Մթնոլորտի ցածր շերտերում օզոնը գոյանում է ուրիշ «ջերմոցային գազերի»՝ ազոտի օքսիդի, մեթանի եւ շմոլ գազի հետ արեւի լույսի փոխգործողության հետեւանքով, նշում է BBC-ն:

Հրապարակված նոր հետազոտությունը, փորձագետների կարծիքով, մեծ կարեւորություն ունի: Այն վկայում է, որ կլիմայական ընդհանուր փոփոխությունների վրա օզոնն ունի ոչ միայն ուղղակի, այլեւ անուղղակի ազդեցություն:

Մեծ Բրիտանիան կունենա սահմանապահ ծառայություն

Վարչապետ Գորդոն Բրաունը հայտարարել է, որ Մեծ Բրիտանիայում ստեղծվել է միասնական սահմանապահ ծառայություն: Այդ գերատեսչությունը պետք է միավորի ներկայիս ներգաղթի ծառայության եւ մաքսային պարտականությունները:

Այս հարցում իշխանություններին համամիտ են խոշորագույն ընդդիմադիր կուսակցությունները (Պահպանողական եւ Լիբերալ-դեմոկրատական): Վարչապետի խոսքերով, սահմանապահ գերատեսչության ծառայողները կստանան նոր համազգեստ եւ «լավ նկատելի» կլինեն նավահանգիստներում, օդանավակայաններում ու կայարաններում, ուր ժամանում են օտարերկրացիները:

Կառավարական պաշտոնյաները առաջադրանք են ստացել մինչեւ հոկտեմբեր պատրաստելու համապատասխան զեկուցում: Նոր գերատեսչությունն ստեղծվում է հակաահաբեկչական ռազմավարության շրջանակներում:

Գորդոն Բրաունի խոսքերով, սահմանապահները «ներգաղթային, մաքսային եւ ոստիկանական լիազորություններ կստանան ներգաղթային, մաքսային եւ քրեական օրինախախտումների մեջ կասկածվող մարդկանց քննելու եւ կալանավորելու համար»:

Բացի դրանից, ահաբեկչության մեջ կասկածվող անձինք չպետք է կարողանան թափանցել Մեծ Բրիտանիա: Այդ նպատակով վարչապետն առաջարկում է էլեկտրոնային սկանավորման ենթարկել երկիր մտնող եւ դուրս եկող բոլոր ուղեւորներին:

BBC-ն նշում է, որ եթե Բրաունի ծրագիրն իրականացվի, ապա 2008 թ. մարտից բրիտանական բոլոր այցագրերը կպարունակեն երկիր մտնող անձանց կենսաչափական տվյալները:

Նախատեսվում է նաեւ վերանայել այն արարողակարգը, ըստ որի դատարանները քննում են հեռախոսազրույցները եւ էլեկտրոնային փոստի կալանման ընթացքում ստացված փաստերը:

Պ. Ք.

Լոնդոնի ռեստորանները խավիար են գնում սեւ շուկայում

Լոնդոնում ռեստորանների մեծ մասը թառափազգիների խավիար հայթայթում է սեւ շուկայում, որի դրամաշրջանառությունը կազմում է մոտ 250 հազար ֆունտ ստեռլինգ (500 հազար դոլար): «Թելեգրաֆ» թերթի տեղեկությունների համաձայն, այդ թիվը գրեթե հնգապատիկ գերազանցում է պաշտոնական շուկայի շրջանառությանը, որտեղ այդ նրբախորտիկի մեկ ֆունտը (մոտ 450 գրամ) արժե մոտ 800 ֆունտ (1600 դոլար):

Իհարկե, սեւ շուկայում խավիարն անհամեմատ էժան է: Որոշ ռեստորանատերեր խոստովանում են, որ անհայտ անձինք քանիցս իրենց էժան խավիար են առաջարկել:

Թառափազգիների անօրինական որսը եւ խավիարի ընդհատակյա վաճառքն կասեցնելու նպատակով Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունը հուլիսին սահմանել է առեւտրի նոր կանոններ: Դրանք պահանջում են, որ երկրի տարածքում վաճառվող ամբողջ խավիարը մակնշված լինի պաշտպանության կարոտ կենդանիների միջազգային առեւտրի կոնվենցիայի միանվագ փոստանիշերով:

Փորձագետների գնահատումների համաձայն, թառափազգիների անվերահսկելի որսի հետեւանքով Կասպից ծովում վերջին երեք տասնամյակներում նրանց թիվը կրճատվել է գրեթե 90 տոկոսով:

Օպերային կրկեր համերգասրահում

«Արամ Խաչատրյան» համերգասրահում Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը ներկայացրեց Ռուջերո Լեոնկավալլոյի «Պայացներ» օպերան (1890): Ի տարբերություն նախորդ տարիների օպերաների (Վ. Ա. Մոցարտ, Ջ. Վերդի, Ջ. Պուչչինի) համերգային կատարումների, այս անգամ կատարումը մոտեցված էր ներկայացմանը. դեպի դահլիճ խորացած փոքր փայտամածը բեմահարթակ էր ծառայում օպերայի գլխավոր գործող անձանց համար, թեպետ առաջակալ-վարագույրը նվագախումբն ու երգչախումբը զատում էր մեներգիչներից, որոնք ելույթ էին ունենում բեմազգեստներով, համապատասխան թատերական գրիմով եւ դիմակներով:

Օպերային այդ ձեռնարկումների համար (որպես կանոն, դրանք անցկացվում են ամռանը, ասես ավարտված համերգաշրջանի «ավանդեր» լինեն) կարելի է գտնել մի քանի բացատրություն:

Առաջինը հենց Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի ակադեմիական թատրոնի պասսիվ գործունեությունն է, որը երիտասարդ ու տաղանդավոր օպերային երգիչների ամբողջ համաստեղությանն ստիպում է սեփական ուժերն իրացնել նոր օպերային նախագծերում: Պարզ է, որ հայ երգիչը չի կարող տարիներով սպասել օպերային թատրոնի աղքատիկ խաղացանկում հանդես գալու իր հերթին. նա կորցնում է ոչ միայն ապրուստի տարրական միջոցը, այլեւ գլխավորը՝ իր արտիստական որակավորումը, համալրելով թոշակառու երգիչների մեծ բանակը:

Երկրորդը երաժշտասեր հասարակայնության եւ վարչամշակութային մարմինների ուշադրության բեւեռումն է հանրապետության վոկալ ներուժի վրա: Վերջին տասնամյակի վոկալ «պայթյունը», երգչական ձայնի պահպանման մանկական մասնագիտացված երաժշտական դպրոցի գործունեությունը, Երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի վոկալ ֆակուլտետի արդեն աղետալի չափերի հասնող ընդլայնումը, բազմաթիվ ոչ պետական վոկալ կոլեկտիվների ստեղծումը Հայաստանում երգչական մեծ ներուժ են ձեւավորել: Հիմա ժամանակն է մտածել մշակութային շուկայում վոկալ արտադրանքի իրացման մասին (խնդրում եմ ներել գռեհկության համար): Բայց ինչպե՞ս: Չէ որ մենք չունենք մեներգիչների հյուրախաղերը կազմակերպող որեւէ ատյան: Ինչպես հայտնի է, անցյալում կար «Հայհամերգ», որը հոգում էր նաեւ հանրապետությունում հյուրախաղերի անցկացման մասին: Այդ ատյանը վերացված է: Բայց հիմա, գիտակցելով հանրապետության շրջանների մշակութային ամայացումը, ակադեմիական արվեստի եւ զանգվածների միջեւ գոյացած անդունդը, ամենուրեք սկսել են խոսել նրանց մշակութային մակարդակի բարձրացման անհրաժեշտության մասին: Բնականաբար, ներկայումս մոդայիկ դարձած զանազան փառատոները ինչ-որ բան կարող են փոխել: Իսկ սեփական բյուջեի համալրմամբ մտահոգված մասնավոր ձեռնարկատերը հազիվ թե մտածի դաշնակահարի կամ մեներգչի ելույթը, ասենք, Ղազախստանում, Ռուսաստանում կամ Չեխիայում կազմակերպելու մասին: Մենակատարն էլ, աջակցություն չգտնելով, համաձայնում է Հայաստանից դուրս ամեն տեսակ աշխատանքի, աստիճանաբար կորցնելով իր որակավորումը...

Երրորդը Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի բարձր մրցունակությունն է, որն իր օպերային արտադրանքին մասնակից է դարձնում մեծ թվով երաժիշտների, այդ թվում արտերկրից: Ստեղծագործական տարբեր ուժերի համախմբվածությունն ապահովում է երաժշտական ակտիվության խորացումը եւ ունկնդիրների լսարանի ընդլայնումը: Այդ գործընթացում զգալի դեր է խաղում օպերային գրականության գլուխգործոցներին դիմելը, որոնց գեղեցկությունը ժամանակի ազդեցությանը ենթակա չէ: Ճիշտ է, խմբերգային շատ գործեր են ստեղծվել նաեւ 20-րդ դարում, եւ եթե ՀՖՆ-ն ուզում է հանրապետությունում պահպանել առաջատար դիրքը, ապա ստիպված է կատարել վերջին հարյուրամյակում ճանաչում ձեռք բերած օպերաները, չբացառելով նաեւ հայ կոմպոզիտորներինը:

Թվարկված բացատրություններին կարելի է ավելացնել մասնավոր, առավել անձնական կարգի բացատրությունը, երբ որեւէ համույթի ղեկավար չի ուզում ընդունել մեկ ուրիշ համույթի վաստակը: Սա մեր ցավն է, ընդհանուր հիվանդությունը: Կասկածից վեր է, որ դիրիժոր Է. Թոփչյանը պետք է կանգնի նաեւ օպերային թատրոնի վահանակի մոտ, բայց ինքն էլ չի կարող անտեսել Հայաստանում Ա. Ղարաբեկյանի ներկայությունը: Բուժելով այդ հիվանդությունը, մենք միայն կշահենք: Այդ ժամանակ պետությունն էլ կսկսի մեզ հարգել այն ձեւով, որին արժանի ենք:

Այժմ՝ բուն արտադրանքի մասին, որին մասնակից էին դարձել օպերայի մեներգիչները՝ հանրապետության վաստակավոր արտիստուհի Անահիտ Մխիթարյանը (Նեդդա), Գեւորգ Հակոբյանը (Տոնիո), Պերճ Քարազյանը (Բեպպո), Դավիթ Բաբայանցը եւ Վաղարշակ Օհանյանը (Սիլվիո), գլխավոր դերում հանդես եկած, Երեւանի կոնսերվատորիայի 3-րդ կուրսի ուսանող Հովհաննես Այվազյանը (Կանիո): Բացի դրանից, մասնակցում էին «Հովեր» կամերային երգչախումբը՝ ընդլայնված կազմով (ղեկ. Ս. Հովհաննիսյան), «Պտեղանի» մանկական երգչախումբը (ղեկ. Ս. Ավթանդիլյան), «Mime Studio» մնջկատակները: Բեմադրիչն է Սուքիաս Թորոսյանը, երաժշտական ղեկավարը՝ Էդուարդ Թոփչյանը:

Մեր լսածի եւ տեսածի ընդհանուր տպավորությունը դրական է. ունկնդիրն ակտիվորեն ապրումակցում էր շրջիկ թատրոնի դերասանների դրամային, իսկ կատարման հայկական խառնվածքը այդ դրաման դարձնում էր հասկանալի: Դիրիժորի հետ շփվելու համար դահլիճի հետին պատին հարմարեցված մեծ էկրանն ապահովում էր մեներգիչների, նվագախմբի եւ երգչախմբի հնչողության անհրաժեշտ սինքրոնությունը: Ժամանակակից այդ հաջող հնարքը, ավա՜ղ, հակադրվում էր հնաոճ, մանկական ու պարզունակ բեմական լուծմանը, սկսած Նախերգանքի մնջախաղից (մնջակատակներն առհասարակ միայն խանգարում էին, հատկապես երկրորդ գործողության մեջ, նամանավանդ որ ինքը՝ կոմպոզիտորը, օգտագործում է «թատրոն թատրոնի մեջ» դրամատիկական հնարքը): Ծանոթ լինելով Ս. Թորոսյանի նկարչական եւ երգիծական տաղանդին, չեմ կարող ափսոսանք չարտահայտել նրա ստերեոտիպային թատերական մտածողության կապակցությամբ: Եվ առհասարակ ուզում եմ հարց տալ. Հայաստանում օպերային ռեժիսուրայի եւ օպերայի բեմի վրա արտիստի արվեստ գոյություն ունե՞ն, թե՞ ոչ:

Կատարման երաժշտական կողմը փրկում էր բեմական կողմին գլխավորապես մեներգիչների եւ նվագախմբի շնորհիվ (երգչախմբի բազմաշերտ հնչողությունը բացասաբար էր ազդում ընդհանուր որակի վրա):

Իհարկե, այստեղ եւս նկատելի էին թերություններ: Օրինակ, երգիչները վատ են վարում երկխոսությունները, ռեչիտատիվներում եւ ռեպլիկներում նրանց ձայները կորցնում են առոգանության եւ իմաստային հստակությունը: Բացի դրանից, վոկալի ընդգծումը (միայն Մխիթարյանը չէր տառապում դրանից) առաջացնում էր անպատեհ գերլարում, նվագախմբին եւս ստիպելով բարձրացնել հնչողությունը: Եվ ոչ միայն մեներգչի հանդարտ, բնական երգեցողությունն էր հավասարակշռում նվագախմբի բարձր ձայնը: Մյուս կողմից, հանդարտ երգեցողությունը չի նշանակում անարտահայտիչ երգեցողություն: Այնինչ հենց այդպես հնչեց Սերենադը Պ. Քարազյանի կատարմամբ: Ի դեպ, թվաց, թե այդ օժտված երգիչը դեռ պատրաստ չէ ելույթի:

Մեներգիչների գլխավոր կազմը հաղթահարել էր պրեմիերան. հիմնական գործողությունը ծավալվում էր վերընթաց գծով: Նախերգանքում Տոնիոյի արիան, Կանիոյի արիոզոն, ապա Նեդդայի բալլադը եւ Տոնիոյի հետ երկխոսությունը հակադրվում էին Նեդդայի եւ Սիլվիոյի քնարական սիրային տեսարանին (Սիլվիոյի երկրորդ օրվա դերակատար Օհանյանը ակնհայտորեն Բաբայանցից հաջող էր), որը հանգեցնում է հակամարտությանը եւ Կանիոյի դրամատիկ խոստովանանքին (նրա նշանավոր «Ծիծաղիր, պայաց»-«Vesti, la giubbia» արիան):

Երկրորդ գործողության մեջ, որտեղ գերակշռում է միջանցիկ երաժշտական զարգացումը, իտալական commedia de l'arte-ն միահյուսվում է կյանքի ճշմարտությունը մերկացնող վերիստական սկզբունքի հետ (վերհիշենք 19-20-րդ դդ. սահմանագծին Անատոլ Ֆրանսի ասած խոսքը. «Կյանքը խեղկատակային աղետ է, ողբերգականն է կատակերգականի կերպարով, կառնավալային դիմակ է արյունոտված այտերի վրա»), «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի ունկնդիրներին գրավելով զգացմունքների անկեղծությամբ, պսիխոլոգիզմով, ինչպես նաեւ կատարման երաժշտական արժանիքներով: Մեներգիչները, սիմֆոնիկ նվագախումբը եւ երգչախումբը իրար լրացնելով միավորվում էին հանուն ընդհանուր գեղարվեստական խնդրի:

Անահիտ Մխիթարյանի հմուտ, պրոֆեսիոնալ առումով ճշգրիտ սոպրանոյի կողքին վստահորեն եւ դինամիկորեն երգում էին բարիտոն Գեւորգ Հակոբյանը եւ արտիստական կարիերան նոր-նոր սկսող քնարադրամատիկ տենոր Հովհաննես Այվազյանը: Մեծ համերգասրահում օպերային կրկերն արձագանքվում էին ներկաների սրտերում, որոնք եզրափակիչ ծափահարություններից հետո տարակուսանքով հարցնում էին. «Իսկ ինչո՞ւ այս ամենը տեղի չի ունենում օպերայի թատրոնի բեմի վրա»:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
Արվեստագիտության դոկտոր

Տարկովսկիների հոբելյանը նշվեց Երեւանում

Հուլիսի 22-ին Ազգային պատկերասրահի կինոդահլիճում տեղի ունեցավ գեղարվեստական միջոցառում՝ նվիրված ռուս բանաստեղծ Արսենի Տարկովսկու ծննդյան 100-րդ եւ կինոռեժիսոր Անդրեյ Տարկովսկու ծննդյան 75-րդ տարելիցներին: Ռուս մշակույթի պատմության մեջ խորը հետք թողած հայր եւ որդի Տարկովսկիների զույգ հոբելյանները առիթ հանդիսացան մի խումբ հայ արվեստագետների՝ վերստին ծանոթանալու այդ ականավոր գործիչների ժառանգությանը եւ վկայակոչել նրանց անձնական եւ ստեղծագործական առնչությունները Հայաստանի եւ հայ մշակույթի հետ: Իսկ դրանք քիչ չեն եղել: Արսենի Տարկովսկին այցելել է Հայաստան, ծանոթ է եղել մի շարք հայ գրական գործիչների հետ, բավական թարգմանություններ է կատարել հայ բանաստեղծներից (Թումանյան, Չարենց, Սահյան), գրել «Կոմիտաս» բանաստեղծությունը, իսկ նրա վերջին ժողովածուն կոչվել է «Աստղերն Արագածի վրա»: Որդի Տարկովսկին նույնպես եղել է Հայաստանում (այստեղ նրա այցը Գեղարդ կինոժապավենին է հանձնել օպերատոր Լեւոն Աթոյանցը), եղել է Բագրատ Հովհաննիսյանի «Հնձան» կինոնկարի գեղարվեստական ղեկավարը, իսկ նրա «Սոլյարիս» ֆիլմում առկա է հայ հերոս Գիբարյանը (դերակատար՝ Սոս Սարգսյան):

Այլոց հոբելյանները հիշելը (հատկապես եթե նրանք քո հայրենակիցները չեն) ավելի ու ավելի պակաս կարեւոր են դառնում մեր հասարակության համար: Սակայն սույն միջոցառումը ցույց տվեց, որ միանգամայն հնարավոր է նման ցերեկույթներ կազմակերպելիս վերանալ մեզանում արմատացած ստերեոտիպային ձեւերից եւ հանդես բերել թարմ եւ ինքնատիպ մոտեցումներ: Դա լիովին հաջողվել էր միջոցառման նախաձեռնող երաժշտագետ Նատալյա Հարությունյանին եւ վարող Տիգրան Խզմալյանին: Վերջինս, ի դեպ, անձամբ ծանոթ է եղել Արսենի Տարկովսկու հետ: Հայր Տարկովսկու հետ իր հանդիպումները ներկայացրել է թարգմանիչ Գեորգի Կուբասյանը, որդի Տարկովսկու մասին պատմեց կինոգետ Սուրեն Հասմիկյանը: Այս ելույթներին մեկընդմիջվում էին Արսենի Տարկովսկու բանաստեղծությունների բնագրերի եւ հայերեն թարգմանությունների ընթերցումներով, որոնցով հանդես եկան Գայանե Հախվերդյանը, Անի Հովակիմյանը եւ Նատալյա Հարությունյանը, ինչպես նաեւ տարբեր ֆիլմերից կադրերի ցուցադրություններով (այդ թվում՝ ռուսական հայազգի ռեժիսոր Վյաչեսլավ Ամիրխանյանի «Արսենի Տարկովսկի. մանուկ-կյանք» վավերագրական կինոնկարից): Միջոցառմանը հատուկ փայլ տվեց Շահե Քեշիշյանի ղեկավարած Հայ Ավետարանական եկեղեցու Արարատյան հայրապետական թեմի «Զանգակներ» խմբի ելույթները, որի ժամանակ երիտասարդ կատարողները Հայաստանում նորություն հանդիսացող «երգչախմբային ղողանջներ» (choir chimes) կոչվող հարվածային գործիքներով կատարել են շարականներ եւ կոմիտասյան երգեր:

Ա. Բ.

Արտերկրի հայերեն նոր հրատարակություններ

Լոս Անջելեսում լույս տեսնող «Նոր օր» շաբաթաթերթի մշակութային հավելվածը տեղեկացնում է խմբագրության ստացած նոր հրատարակությունների մասին:

▼ «Մեր կեանքի ուղին դէպի... » (Գլենդէյլ, 2006, տպ. «Երեւան») գիրքը հրապարակախոսական հոդվածների, նամակների, պատմվածքների, ծամփորդական նոթերի ժողովածու է: Գրքի տեխնիկական աշխատանքները այնքան էլ բավարար չեն նկատվել: Գրությունների ոգին ազգային-հայրենասիրական ներշնչումներն են:

▼ Հովսեփ ավագ քհն. Հակոբյանի «Հաւատքի ուժը» (Լոս Անջելես, 2006) հեղինակի քարոզների երկրորդ գիրքն է՝ նվիրված եղբոր Տ. Հակոբ Ավագ քհն. Հակոբյանի հիշատակին: Գրքի առաջին մասը պարունակում է քարոզներ, երկրորդում գնահատագրեր կան դրանց առիթով, ելույթներ: Առաջաբանի հեղինակ Յարմաշը գրում է, որ գրքի քարոզների արժեքը ապրված հավատքի ուժի մեջ է:

▼ Հաջորդը, որ ներկայացնում է «Նոր օրը», Զավեն Խանջյանի «Այս տունը քո՞ւնդ է թե իմս» (Հրս. Year book, Inc., Լոս Անջելես, 2007) շքեղ տպագրությամբ հատորն է: Սփյուռքահային բնորոշ ճակատագրով տարագիր մարդ է Զ. Խանջյանը՝ ծնված Հալեպում, ապա տեղափոխված Լիբանան եւ արաբական այլ երկրներ եւ 1979-ից՝ Կալիֆոռնիա: Նախաբանը հեղինակել է Ստեփան Ալաջաջյանը: Գիրքը բաղկացած է 12 գլխից, ունի նաեւ վերջաբան: Հեղինակը Արեւմտահայաստան, Կիլիկիա եւ Պոլիս իր կատարած ուխտագնացության տպավորություններն է ժողովել 266 էջերում, որը նկատվում է իբրեւ դասագիրք՝ հանձնարարելի նրանց համար, ովքեր հետաքրքրված են հայ ժողովրդի մոտ անցյալի պատմությամբ:

▼ Բժիշկ Օհան Վարդանյանի «Շվեդիայից մինչեւ Արարատյան երկիր» գիրքը պարսկերեն լույս է տեսել Թեհրանում: Հուշագրական այս հատորը ներկայացնում է հեղինակի կատարած աշխատանքները Հայաստանում՝ 1988-ի երկրաշարժից հետո: Վաղամեռիկ պրոֆեսորը իր ուսումը ստացել է Երեւանում. 1988-ի երկրաշարժի աղետյալներին օգնելու նպատակով մի խումբ շվեդացի բժիշկների հետ մեծաքանակ դեղորայք եւ բժշկական սարքավորումներ է բերում Հայաստան, վիրավորներին բավականին օգնություն ցուցաբերում: Հետագայում նա դարձյալ այցելում է Հայաստան, շրջում երկիրը, գնում Ղարաբաղ: Նախապես գիրքը շվեդերեն է լույս տեսել, հեղինակի մահից հետո թարգմանել եւ հրատարակել է եղբայրը՝ բանաստեղծ Փանոս Վարդանյանը:

Գրքում ծանոթություններ կան նաեւ Շվեդիայի նորակազմ հայ գաղութի, գործող կազմակերպությունների մասին: 126 մեծադիր էջանոց գրքում զետեղված են նաեւ բազմաթիվ նկարներ՝ Հայաստանի եւ Արցախի դժվարին շրջանը պատկերող:

Մ. Բ.

«Հայ գրականության եւ պոեզիայի ծառը ցամաքել է, եւ չկան ջրողներ»

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Մեր գրականության եւ պոեզիայի ծառը ցամաքել է, եւ չկան ջրողներ». այսպիսի կարծիք հայտնեց դերասան, ասմունքող Ազատ Գասպարյանը, հուլիսի 26-ին «Հայելի» ակումբում կայացած քննարկման ժամանակ: Ըստ դերասանի, բանաստեղծները շարունակում են ստեղծագործել, եւ կա հայ ժամանակակից պոեզիա, բայց «չունենք ընթերցողներ»: Ազատ Գասպարյանը համոզված է, որ այս իրավիճակը «բացառապես անցումային շրջանի հետեւանք է եւ ժամանակավոր բնույթ է կրում»: Ասմունքող Սիլվա Յուզբաշյանը, սակայն, համամիտ չէ, որ այսօր կա հայկական արդի պոեզիա, քանզի, նրա համոզմամբ, ժամանակակից ստեղծագործողները հեռացել են իրենց ակունքներից: «Բանաստեղծները հիմա կարծում են, որ ինչքան միտքն անհասկանալի լինի, այնքան լավ», նկատեց նա: Ասմունքողի կարծիքով, պոեզիայի մեջ կան մարդկային բոլոր զգացումները, եւ ի վերջո «աշխարհը դառնալու է դեպի պոեզիան»: Ըստ նրա, աշխարհն այսօր արդեն իսկ «գնում է» դեպի մաքուր քնարերգությունը, քանի որ կա դրա ծարավը եւ այն գիտակցությունը, որ պետք է հրաժարվել «ոչ մաքուր» մշակույթից: «Երբ հուսո բոլոր դռները փակվում են, դիմում են մեծն պոեզիային», վստահեցրեց Ս. Յուզբաշյանը: Ա. Գասպարյանը նույնպես մտահոգություն հայտնեց, որ պոեզիան փորձում են կեղտոտել՝ դրան խառնելով տարատեսակ երաժշտություն եւ պարեր: «Պոեզիայի մատուցման այլ ձեւ չկա, քան մաքրամաքուր պոեզիան ներկայացնելը», ընդգծեց նա: Դերասանը համոզված է, որ «ինչպես սերը երբեք չի կորցնում իր իմաստը, այնպես էլ պոեզիան»:

Համահայկական խաղերի նկատմամբ հետաքրքրությունն աճում է

Մրցումներին կարող են մասնակցել նաեւ պրոֆեսիոնալ մարզիկները

Օգոստոսի 18-26-ը Հայաստանում կանցկացվեն Համահայկական 4-րդ խաղերը, որոնց ծրագրում ընդգրկված է 10 մարզաձեւ՝ ֆուտբոլ, բասկետբոլ, թենիս, շախմատ, լող, թեթեւ աթլետիկա, սեղանի թենիս, ֆուտզալ եւ վոլեյբոլ: Համահայկական խաղերի կազմակերպմանն ու անցկացմանն էր նվիրված հրավիրված մամուլի ասուլիսը: Այն վարում էր խաղերի կազմկոմիտեի նախագահ, ՀՀ սպորտի եւ երիտասարդության հարցերի նախարար **Արմեն Գրիգորյանը**: Ներկա էին նաեւ գործադիր տնօրեն Արմինե Փարսադանյանը եւ գլխավոր մրցավար Եղիշե Ղավթյանը:

Արմեն Գրիգորյանը տեղեկացրեց, որ Համահայկական խաղերի բացման արարողությունը տեղի կունենա օգոստոսի 18-ին Վազգեն Սարգսյանի անվան «Հանրապետական» մարզադաշտում, ժամը 21-ին, իսկ փակմանը՝ օգոստոսի 26-ին, Ա. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի պետական ակադեմիական թատրոնում, ժամը 20.30-ին: Այդ արարողությունների բեմադրիչն է Հանրային հեռուստատեսության գլխավոր ռեժիսոր Սուրեն Ոսկանյանը:

Այս տարին խաղերին մասնակցելու հայտ են ներկայացրել արդեն 25 երկրների 68 քաղաքների 2100 մարզիկներ: Հայտերի ներկայացման վերջին ժամկետը օգոստոսի 15-ն է: Ինչ խոսք, մինչ այդ մասնակիցների թիվը զգալիորեն կաճի: Այս թվերը վկայում են, որ թե՛ սփյուռքում, թե՛ Հայաստանում խաղերի նկատմամբ հետաքրքրությունը բավական աճել է: Հատկանշական է, որ այս անգամ Հայաստանի բոլոր մարզերն էլ իրենց ներկայացուցիչները կունենան խաղերում:

Այստեղ ընթերցողներին հիշեցնենք, որ Համահայկական առաջին խաղերը կայացել են 1999 թ. օգոստոսի 28-ից սեպտեմբերի 5-ը: Մասնակցել են 23 երկրների 62 քաղաքների 1141 մարզիկներ: Ծրագրում ընդգրկված էր 7 մարզաձեւ: Երկու տարի անց՝ 2001 թ. օգոստոսի 18-26-ը տեղի են ունեցել Համահայկական 2-րդ խաղերը (29 երկիր, 86 քաղաք, 1419 մարզիկ, 9 մարզաձեւ): 2003 թ. օգոստոսի 16-24-ը կայացած 3-րդ խաղերին մասնակցել են 26 երկրների 81 քաղաքներից ժամանած 1559 մարզիկներ, որոնք մրցել են 10 մարզաձեւից: Այդ խաղերի ընթացքում կայացած համաշխարհային կոմիտեի գործկոմի նիստում որոշվել էր այսուհետ Համահայկական խաղերը կազմակերպել չորս տարին մեկ:

Եթե նախորդ երեք խաղերում մրցումներին մասնակցելու իրավունք ունեին միայն սիրողական մարզիկները (թեեւ որոշ մարզաձեւերում այդ կարգը խախտվում էր), ապա 4-րդ խաղերն այս առումով էապես տարբերվելու են: Այժմ ոչ մի սահմանափակում դրված չէ, եւ սիրողական մարզիկների հետ կարող են մասնակցել նաեւ գործող պրոֆեսիոնալ մարզիկները, ինչը մեծապես կնպաստի մրցումների նկատմամբ հետաքրքրության աճին, թեժ մրցակցությանը: Յուրաքանչյուր քաղաքի թիմն ինքն է որոշելու, թե ինչ հիմունքներով է կազմավորելու կոլեկտիվը:

Արմեն Գրիգորյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ խաղերի կազմակերպման ու անցկացման համար պետբյուջեից հատկացվել է 80 մլն դրամ: Ընդ որում մասնակիցներն իրենց միջոցներով են ժամանելու եւ մնալու Հայաստանում: Բնականաբար, միջոցները բավարար չեն եւ այդ հարցում խաղերի կազմկոմիտեին կաջակցեն հովանավորները: Այս անգամ էլ մեղալներն ու գավաթներն իր սեփական միջոցներով Կահիրեում կպատրաստի Վարդ Ալեքսանյանը՝ ապահովելով նաեւ խաղերը սպասարկող անձնակազմի (հիմնականում՝ ուսանողներ) հանդերձանքը:

Խաղերի թալիսմանն արջուկն է, որոշ փոփոխություն է կատարվել խորհրդանշանում: Խաղերին նախապատրաստվում են նաեւ մարզակառույցները: Մինչեւ օգոստոսի 10-ը պետք է ավարտվեն վերանորոգման աշխատանքները ՖԻՄԱ-ի, «Դինամո», «Հրազդան», «Կիլիկիա» եւ Արտաշատի մարզադահլիճներում, ինչպես նաեւ Աշտարակի մարզադաշտում:

Որոշակի մտահոգություն է առաջացնում Երեւանի փողոցներում ընթացող լայնածավալ շինարարության հետեւանքով խաղերի մասնակիցներին մրցավայր տեղափոխելու հարցը: Արմեն Գրիգորյանը համաձայնելով, որ այդ հարցում որոշակի դժվարություններ կծագեն, հույս հայտնեց, որ, այնուամենայնիվ, դա չի խանգարի մրցումների նորմալ ընթացքին: Նա նաեւ խոստացավ խաղերը նորմալ լուսաբանելու համար բոլոր պայմանները ստեղծել լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների համար՝ նրանց տրամադրելով տրանսպորտային միջոցներ, ինչպես նաեւ ապահովել օպերատիվ լրատվությամբ:

Երկրորդ փուլի մասնակիցները որոշվեցին

Հայտնի դարձան Չեմպիոնների լիգայի որակավորման 2-րդ փուլի մասնակիցները: Նախկին ԽՍՀՄ հանրապետության թիմերից առաջին փուլի արգելքը հաջողությամբ հաղթահարեցին «Փյունիկը», Բելառուսի ԲԱՏԷ-ն, Էստոնիայի «Լեւադիան», Լատվիայի «Վենտսպիլսը», Մոլդովայի «Շերիֆն» ու Ղազախստանի «Աստանան»:

Պատասխան հանդիպումներում նշված թիմերից ավելի դժվար էր ԲԱՏԷ-ի խնդիրը, որն առաջին խաղում հյուրընկալվելիս 0-2 հաշվով զիջել էր Կիպրոսի ԱՊՈԷԼ-ին: Բելառուսցի ֆուտբոլիստները սեփական հարկի տակ ռեւանշի հասան: Խաղի հիմնական ժամանակում նրանք 2 գոլ խփեցին ու հավասարեցրին ընդհանուր արդյունքը, իսկ լրացուցիչ ժամանակում, 104-րդ րոպեին Բլիզնյուկը խփեց 3-րդ վճռորոշ գոլն եւ ուղեգիր պարգեւեց իր թիմին:

«Շերիֆն» առանց մեծ ջանքերի առավելության հասավ Անդորրայի «Ռեյնջերսի» նկատմամբ: Մոլդովայի չեմպիոնը դեռեւս առաջին խաղում սեփական հարկի տակ հաղթել էր 2-0 հաշվով, իսկ հյուրընկալվելիս ավելի մեծ առավելության հասավ (3-0): «Աստանան» էլ 3 անպատասխան գնդակ խփեց Վրաստանի չեմպիոն «Օլիմպիի» դարպասը: Առաջին խաղում հաշիվը չէր բացվել:

Իսկ ահա Ադրբեջանի չեմպիոն «Խազարը» դուրս մնաց հետագա պայքարից՝ մրցակցի դաշտում զիջելով Զագրեբի «Դինամոյին» (1-3): Անհաջողության մասնվեց նաեւ Լիտվայի չեմպիոն «Կաունասը»: Թեեւ լիտվացիները պատասխան խաղում 3-2 հաշվով հաղթեցին Չեռնոգորիայի «Զետային», սակայն դա բավարար չէր հաջորդ փուլ մտնելու համար, քանի որ առաջին խաղում զիջել էին 1-3 հաշվով: Ընդ որում, «Զետան» 2-րդ գոլը խփեց 90-րդ րոպեին, հակառակ դեպքում կնշանակվեր լրացուցիչ ժամանակ: Բոսնիայի «Սարաեւոն» կրկին հաղթեց Մալթայի «Մարսաքսլոկին» (3-1), որի դարպասն առաջին խաղում 6 անպատասխան գոլ էր խփել:

«Վենտսպիլսը» 2-1 հաշվով հաղթեց Ուելսի ՏՆՍ-ին եւ շնորհիվ մրցակցի դաշտում խփած 2 գոլի (պարտվել էր 2-3 հաշվով), հաջորդ փուլի ուղեգիր նվաճեց: Անսովոր հաշիվ գրանցվեց Սլովակիայի «Ժիլինայի» եւ Լյուքսեմբուրգի «Դյուդելանժի» մրցախաղում (5-4): Մյուս հանդիպումներում գրանցվել են հետեւյալ արդյունքները. «Լեւադիա»-«Պոբեդա»՝ 0-0, «Տամպերե»-«Մուրատա»՝ 2-0, «Էլֆսբորգ»-«Լինֆիլդ»՝ 1-0, «Բ-36 Տորսհավն»-«Հաֆնարֆյորդուր»՝ 0-0, «Տիրանա»-«Դոմժալե»՝ 1-2: Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք, 2-րդ փուլում ՀՀ չեմպիոն «Փյունիկը» կմրցի Ուկրաինայի փոխչեմպիոն «Շախտյորի» հետ: Ներկայացնում ենք 2-րդ փուլի զույգերին:

ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ 2-ՐԴ ՓՈՒԼ

«Փյունիկ» (Հայաստան)-«Շախտյոր» (Ուկրաինա)
«Ցրվենա Զվեզդա» (Սերբիա)-«Լեւադիա» (Էստոնիա)
«Գլազգո Ռեյնջերս» (Շոտլանդիա)-«Զետա» (Չեռնոգորիա)
«Դեբրեցեն» (Հունգարիա)-«Էլֆսբորգ» (Շվեդիա)
«Զագլեմբե» (Լեհաստան)-«Ստյաուա» (Ռումինիա)
«Գենկ» (Բելգիա)-«Սարաեւո» (Բոսնիա)
«Վենտսպիլս» (Լատվիա)-«Զալցբուրգ» (Ավստրիա)
«Աստանա» (Ղազախստան)-«Ռոզենբորգ» (Նորվեգիա)
«Հաֆնարֆյորդուր» (Իսլանդիա)-ԲԱՏԷ (Բելառուս)
«Կոպենհագեն» (Դանիա)-«Բեյթար» (Երուսաղեմ, Իսրայել)
«Ժիլինա» (Սլովակիա)-«Սլավիա» (Պրահա, Չեխիա)
«Տամպերե» (Ֆինլանդիա)-«Լեւսկի» (Բուլղարիա)
«Դոմժալե» (Սլովենիա)-«Դինամո» (Զագրեբ, Խորվաթիա)
«Բեշիքթաշ» (Թուրքիա)-«Շերիֆ» (Մոլդովա)

Առաջին հանդիպումները կկայանան հուլիսի 31-ին եւ օգոստոսի 1-ին, պատասխան խաղերը՝ օգոստոսի 7-8-ին:

ՇԱԽՄԱՏ

Սարգսյանը պարզապես հիացնում է

Գաբրիել Սարգսյանը պարզապես գերազանց է հանդես գալիս Կոպենհագենում ընթացող շախմատի մրցաշարում: Հայ գրոսմայստերը 5-րդ տուրում էլ իրեն հիանալի դրսեւորեց՝ տոնելով հերթական հաղթանակը: Այս անգամ նրա մրցակիցը գրոսմայստեր Տրոստոր Տորհալսոնն էր, որը մինչ այդ Գաբրիելի նման ոչ մի միավոր չէր կորցրել: Թեեւ Սարգսյանը խաղում էր սեւերով, սակայն պարտության մատնեց մրցակցին:

Եթե 4-րդ տուրից հետո 100 տոկոսանոց արդյունքով աղյուսակը գլխավորում էին 7 շախմատիստներ, ապա այժմ մրցաշարում երկիշխանություն է: Գաբրիելից բացի, լեհ գրոսմայստեր Միխալ Կրասենկովին հաջողվեց շարունակել հաղթարշավը եւ 5 միավորով Սարգսյանի հետ գլխավորել աղյուսակը: 9 շախմատիստներ 4,5-ական միավորով հետապնդում էին առաջատարներին:

5-րդ տուրում Կրասենկովը հաղթեց Եվգենի Ագրեստին, ոչ-ոքի ավարտվեցին Մալախով-Նիլսեն, Խենկին-Բրունել պարտիաները: Ինչպես եւ Տորհալսոնը, Ագրեստն էլ իր առաջին պարտությունը կրեց:

6-րդ տուրում առաջատարները մրցեցին միմյանց հետ: Գրանցվեց ոչ-ոքի: Այսպիսով, Գաբրիել Սարգսյանն ու Միխալ Կրասենկովը մրցաշարում առաջին կես միավորը կորցրին: Դա հնարավորություն տվեց Նիկ դե Ֆիրմիանին միավորներով հավասարվել առաջատարներին: Նա պարտության մատնեց Տորբեն Սորենսենին եւ եա վաստակեց 5,5 միավոր: Շախմատիստների մի մեծ խումբ 5 միավորով հետապնդում է առաջատար եռյակին:

«Արարատն» ստանձնեց առաջատարի դերը

Թեեւ ֆուտբոլի Հայաստանի բարձրագույն խմբի առաջնությունում ներկայում ընդմիջում է հայտարարված, սակայն երեկ տեղի ունեցավ «Արարատ»-«Բանանց» հետաձգված հանդիպումը: Այն հետաքրքրական էր մի քանի առումներով: Նախ մրցաշարային աղյուսակում այնպիսի իրավիճակ էր ստեղծվել, որ հաղթանակի դեպքում «Արարատը» մեկ միավորով կգերազանցեր «Փյունիկին» եւ կստանձներ առաջատարի դերը: Բացի այդ, ընթացիկ մրցաշրջանում արարատցիներն առաջնության եւ գավաթի եզրափակիչ խաղում պարտվել էին «Բանանցին», ուստի պետք է ձգտեին ռեւանշի: Եվ ամենագլխավորը, «Բանանցի» հետ մրցավեճից մի քանի օր առաջ «Արարատում» տեղի էր ունեցել գլխավոր մարզչի փոփոխություն եւ շատերին էր հետաքրքրում, թե դա ինչպես կանդրադառնա թիմի մրցելույթների վրա:

Առաջ անցնելով նշենք, որ արարատցիներն իրենց պարզապես գերազանց դրսեւորեցին սերբ մարզիչ Դուշան Միհիչի գլխավորությամբ եւ ռեւանշի հասան: Հիմնական իրադարձությունները ծավալվեցին երկրորդ խաղակեսում: Իսկ մինչ այդ բավական տոթ եղանակի հետեւանքով երկու թիմերն էլ խաղին ցածր տեմպ էին հաղորդել եւ հիմնականում փորձում էին դարպասները գրավել հեռահար հարվածներով: 36-րդ րոպեին նման փորձ կատարեց բրազիլացի Մարկոսը, որը մոտ 35 մետրից տուգանային շեշտակի հարվածով գնդակն ուղարկեց դարպասը, բայց հիանալի ռեակցիա դրսեւորեց դարպասապահ Ռադաջան:

Ընդմիջումից հետո առաջինը հաջողության հասան «Բանանցի» ֆուտբոլիստները: 73-րդ րոպեին տուգանայինի խաղարկումից հետո արարատցիները մի փոքր հեռացրին գնդակը, որը հայտնվեց Բալաբեկյանի մոտ: «Բանանցի» հարձակվողը շրջադարձ գեղեցիկ հարվածով բացեց հաշիվը: Հյուրերը դեռ չէին հասցրել նշել խփած գոլի ուրախությունը, երբ հետեւեց արարատցիների կտրուկ հակագրոհը: Գագիկ Սիմոնյանը խորքից ճշգրիտ փոխանցումով մենամենակ դուրս բերեց «Արարատի» ավագ Արթուր Մինասյանին: Նրան ընդառաջ դուրս եկած դարպասապահ Ռադաջան ստիպված էր վայր գցել մրցակցին: Ինչպես միշտ, Մարկոսը հստակ իրացրեց 11 մետրանոց հարվածը: Վերջինս այս խաղում էլ աչքի ընկավ իր տեխնիկական վարպետությամբ՝ դառնալով հանդիպման հերոսը: 87-րդ րոպեին Արթուր Ոսկանյանը հարվածի դուրս բերեց Մարկոսին, որն հաղթական վերջակետ դրեց լարված այդ հանդիպմանը:

Հերթական դոպինգ սկանդալը

Ղազախստանի «Աստանա» թիմի առաջատար Ալեքսանդր Վինոկուրովը, որ հաղթող էր ճանաչվել «Տուր դը Ֆրանս» բազմօրյա հեծանվավազքի 13-րդ եւ 15-րդ փուլերում, մեղադրվում է դոպինգի օգտագործման մեջ: Թիմի ղեկավարությունը, չսպասելով անալիզների երկրորդ նմուշի հետազոտության արդյունքներին, որոշել է թիմը հանել մրցումներից:

Շաբաթ օրը հեծանվորդից վերցված անալիզը մարզիկի օրգանիզմում հայտնաբերել է արյան տարբեր բջիջների առկայություն, ինչը նշանակում է, որ բոլորովին վերջերս Վինոկուրովն արյան փոխներարկում է կատարել: Ղազախստանցի մարզիկն ընդհանուր հաշվարկով ընթանում էր 23-րդ տեղում եւ առաջատարին զիջում էր ավելի քան 28 րոպե:

Ընդհանրապես, «Տուր դը Ֆրանս» հեծանվավազքում դոպինգային սկանդալները սովորական են դառնում: Վերջինը գրանցվել էր 11-րդ փուլից հետո, երբ Միքայել Ռասմուսենը հեռացվել էր Դանիայի հավաքականից: Պատճառն այն էր, որ նա ժամանակին չէր տեղեկացրել իր մարզումների վայրի մասին, որի հետեւանքով նրանից չէին կարողացել անալիզներ վերցնել: Ճիշտ է, Ռասմուսենը շարունակում էր ելույթները հեծանվավազքում՝ հանդիսանալով առաջատարը: Եվ ահա հերթը հասավ նաեւ Ռասմուսենին: «Ռաբոբանկը» ուշ երեկոյան որոշում է կայացրել խզել պայմանագիրը Ռասմուսենի հետ՝ պատճառաբանելով, որ հեծանվորդը խախտել է թիմի կանոնադրությունը: Այսպիսով, հեծանվավազքի առաջատարը դուրս մնաց պայքարից: Այժմ առաջատարն իսպանացի Ալբերտո Կոնտադորն է:

Նախկին դարպասապահը հետախուզման մեջ

Բելառուսական ոստիկանությունը հետախուզում է հայտարարել երկրի ֆուտբոլի հավաքականի նախկին դարպասապահ, ներկայումս Նովոսիբիրսկի «Սիբիրի» դարպասապահների մարզիչ Վալերի Շանտալոսովի նկատմամբ: Վերջինս մեղադրվում է ազգային հավաքականի երկու հանդիպումներում բելառուսցի որոշ ֆուտբոլիստներին կաշառելու միջոցով խաղերը մրցակցին հանձնելու մեջ:

Ինչպես տեղեկացնում է բելառուսական «Պրեսբոլը», 2003 թ. սեպտեմբերի սկզբին Ստայկիում գտնվող Բելառուսի հավաքականի մարզաբազայում Շանտալոսովը հանդիպել է մի քանի առաջատար ֆուտբոլիստների եւ առաջարկել որոշակի գումարի դիմաց ապահովել մրցակիցների հաղթանակը: Սեպտեմբերի 6-ին Չեխիայի հավաքականի հետ խաղում բելառուսները պարտվել էին 1-3 հաշվով, իսկ մոլդովացիներին զիջել էին մեկ գնդակի տարբերությամբ (0-1):

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Ծանուցում

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է արտաքին մրցույթ` ՀՀ կենտրոնական բանկի կանխիկ դրամով գործառնությունների վարչության Դրամանիշերի վերահսկման եւ տեսակավորման բաժնի «սարքավորումների սպասարկող ինժեներ» թափուր աշխատատեղի համալրման համար:

Աշխատանքի նպատակն է. ՀՀ կենտրոնական բանկի ԿԴԳ վարչության դրամանիշերի վերահսկման եւ տեսակավորման բաժնի սարքավորումների սպասարկում (վերանորոգում, պրոֆիլակտիկա, դիագնոստիկա):

Աշխատատեղի հիմնական պարտականություններն են.

- իրականացնում է բաժնում առկա դրամանիշերի վերահսկման եւ տեսակավորման, ոչնչացման տեխնիկական սարքավորումների պրոֆիլակտիկա.
- իրականացնում է դրամանիշերի վերահսկման եւ տեսակավորման, ոչնչացման տեխնիկական սարքավորումների ծրագրային դիագնոստիկա, վերլուծում եւ վերացնում է ծրագրային եւ փաստացի դիագնոստիկայով բացահայտված անսարքությունների պատճառը.
- կազմում եւ ներկայացնում է ղեկավարությանը դրամանիշերի վերահսկման եւ տեսակավորման, ոչնչացման սարքավորումների անխափան աշխատանքի համար անհրաժեշտ պահեստամասերի ցուցակը` ըստ անհրաժեշտության.
- կատարում է ղեկավարի կողմից տրված լրացուցիչ հանձնարարականներ, ինչպես նաեւ արտապլանային աշխատանքներ:

Պահանջվող կրթությունը եւ գիտելիքների շրջանակը

Բարձրագույն տեխնիկական կրթության պարագայում` 1 տարվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ ՀՀ կենտրոնական բանկում կամ 2 տարվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ ոչ Կենտրոնական բանկում:

Միջնակարգ-մասնագիտական-տեխնիկական կրթության պարագայում` 10 տարվա մասնագիտական աշխատանքային փորձ:

Գիտելիքներ հետեւյալ ոլորտներում` էլեկտրոնիկա (խորացված), համակարգչային գիտելիքներ (միջանկյալ), մեխանիկա (միջանկյալ),

Լեզուների իմացություն` հայերեն լեզվի իմացություն, անգլերեն եւ ռուսերեն լեզուների ազատ տիրապետում:

Անհրաժեշտ հմտություններ` Համակարգչով աշխատելու հմտություն (MS Office):

Աշխատավարձը` 191 750 դրամ:

Փաստաթղթերի ընդունելության վերջնաժամկետը` **2007թ. օգոստոսի 03-ը:**

Պահանջվող փաստաթղթերը.

- դիմումի ձեւ (ձեւը զետեղված է ՀՀ կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում - www. cba. am /«Մեր մասին»/«Թափուր աշխատատեղեր» բաժնում, կամ տրվում է ՀՀ կենտրոնական բանկում):

Դիմումի ձեւը կարող է ներկայացվել էլեկտրոնային տարբերակով` hrm@cba.am հասցեով:

Մրցութային հարցաշարը եւ Կենտրոնական բանկում մրցույթների անցկացման վերաբերյալ տեղեկատվությունը զետեղված է Կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային կայքում (www. cba. am) կամ տրվում է Կենտրոնական բանկում:

Պարզաբանումների համար կարող եք զանգահարել ` 56-14-40 եւ 06-35 (ներքին):

ԿԲ մամուլի ծառայություն

Դադարեցվել է «Արսենալ» ՍՊԸ գրավատնային գործունեության լիցենզիայի գործողությունը

Համաձայն Հայաստանի կենտրոնական բանկի խորհրդի հուլիսի 24-ի թիվ 224 Ա որոշման, դադարեցվել է «Արսենալ» ՍՊԸ գրավատան ` 04.12.2003թ. տրված թիվ ՆԳԳ-Ե 060 գրավատնային գործունեության լիցենզիայի գործողությունը, քանի որ գրավատան կողմից «Գրավատների եւ գրավատնային գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածին համապատասխան լիցենզիայի գործողության կասեցման համար հիմք հանդիսացող խախտում թույլ տալուց հետո` մեկ տարվա ընթացքում թույլ է տրվել խախտում:

Սահմանվել է, որ որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից գրավատունն իրավունք չունի այլեւս կնքել լիցենզիայով վերապահված վարկային եւ պահատվության պայմանագրեր: Գրավատունն իրավունք ունի կատարել լիցենզիայով վերապահված միայն այնպիսի գործողություններ, որոնք կապված են մինչեւ որոշման ուժի մեջ մտնելը գրավատան համար ծագած պարտավորությունների կատարման հետ:

Գրավատան եւ ֆիզիկական անձանց միջեւ կնքված վարկային եւ պահատվության պայմանագրերը կարող են որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից կողմերի նախաձեռնությամբ վաղաժամկետ լուծվել` համաձայն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 467-րդ հոդվածի 1-ին մասի, վարկառուների կողմից ստացված վարկը եւ մինչեւ պայմանագրի լուծման պահը դրա դիմաց սահմանված տոկոսները մարելուց, պահատվության պայմանագրի դիմաց վճարումները կատարելուց` ներառյալ գույքի պահատվության հետ կապված գրավատան կրած սովորական եւ արտակարգ ծախսերը հատուցելուց եւ գրավատան կողմից որպես գրավ կամ ի պահ ընդունված գույքը վերադարձնելուց հետո:

Դադարեցվել է «Ղարիբյան եղբայրներ» ՍՊԸ գրավատնային գործունեության լիցենզիայի գործողությունը

Համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի հուլիսի 24-ի թիվ 225 Ա որոշման, դադարեցվել է «Ղարիբյան եղբայրներ» ՍՊԸ գրավատան թիվ ԳԳ-Ե034 գրավատնային գործունեության լիցենզիայի գործողությունը` ՀՀ ԿԲ ներկայացված 2006թ. երրորդ եռամսյակի հաշվետվություններում կեղծ տվյալներ ներկայացնելու համար:

Սահմանվել է, որ որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից գրավատունն այլեւս իրավունք չունի կնքելու վարկային եւ պահատվության պայմանագրեր: Այն իրավունք ունի միայն կատարել միայն այնպիսի գործողություններ, որոնք կապված են մինչեւ լիցենզիայի գործողության դադարեցումը գրավատան համար ծագած պարտավորությունների կատարման հետ:

Գրավատան եւ ֆիզիկական անձանց միջեւ կնքված վարկային եւ պահատվության պայմանագրերը կարող են սույն որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից կողմերի նախաձեռնությամբ վաղաժամկետ լուծվել` համաձայն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի 467-րդ հոդվածի 1-ին մասի, վարկառուների կողմից ստացված վարկը եւ մինչեւ պայմանագրի լուծման պահը դրա դիմաց սահմանված տոկոսները մարելուց, պահատվության պայմանագրի դիմաց վճարումները կատարելուց` ներառյալ գույքի պահատվության հետ կապված գրավատան կրած սովորական եւ արտակարգ ծախսերը հատուցելուց եւ գրավատան կողմից որպես գրավ կամ ի պահ ընդունված գույքը վերադարձնելուց հետո:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ՄԲԾՁԲ-07/19» ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ` «Պ-3» **թիվ 8, 9, 10, 11 բլոկների բարեկարգման աշխատանքների տեխնիկական հսկողության ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 650 ՀՀ դրամ փոխանցել «Բեջ-գալ» ՍՊԸ-ը 24723006158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով` ք. Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, 115 սենյակ հեռ.` 28-93-25, Վ. Հովհաննիսյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում` նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը` սույն հայտարարության հրապարակվելու օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 10.30-ը:

www.azg.am
www.azgdaily.com

ՆԻԿՈԼ ԳԱԼԱՆՏԵՐՅԱՆԻ անվան ԲԵՄԱՐՎԵՍՏԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

բաժիններ	Ընդհանուր գեղագիտական դաստիարակություն 7-14տ. դպրոցին զուգահեռ Ուս. վարձ` ամս. դրամ	Մասնագիտական կրթություն դպրոցի 9-րդ եւ 10-րդ դասարանին զուգահեռ Ուս. վարձ` տարեկան	Բարձրագույն կրթություն Ուս.վարձ` տարեկան
դերասանական	4900	91,000	180,000
երգեցողության	8900	120,000	240,000
պարային	4900	91,000	180,000
կինոարվեստի /ռեժիսոր, օպերատոր/	-----	120,000	240,000
լրագրողական	------	91,000	180,000
գեղանկարչություն	4900	91,000	180,000
դիզայն	4900	91,000	180,000

- Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ օգոստոսի 25-ը
- Անվճար տեղերի եւ ուսման վարձի զեղչերից օգտվելու համար դիմել մինչեւ օգոստոսի 1-ը.

ՀԱՍՑԵ` Խանջյան 13 , Հեռ.` (010) 54-15-11, (093) 58-89-23

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱՇՁԲ-07/115 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ` **ՀՀ Երեւանի քաղաքապետարանի «Երեւանի կառուցապատման ներդրումային ծԻԳ» ՊՈԱԿ-ի կարիքների համար «Պ-2» թիվ 4, 5,6,7 բլոկների արտաքին լուսավորության աշխատանքների ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 1500 ՀՀ դրամ փոխանցել «Հայբիզնեսբանկ» ՓԲԸ, «Հայջրնախագիծ ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի N 1150000088680300 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով` ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, հանձնաժողովի քարտուղար Գ.Հովոյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում` նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը` մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը ժամը 10.00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ-ՄԲԱՇՁԲ-07/116 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ` **ՀՀ Երեւանի քաղաքապետարանի «Երեւանի կառուցապատման ներդրումային ԾԻԳ» ՊՈԱԿ-ի կարիքների համար «Պ-3» թիվ 8,9,10,11 բլոկների բարեկարգման աշխատանքների ձեռքբերման նպատակով:** Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 1500 ՀՀ դրամ փոխանցել «Հայբիզնեսբանկ» ՓԲԸ, «Հայջրնախագիծ ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի N 1150000088680300 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով` ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, հանձնաժողովի քարտուղար Գ.Մարկոսյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում` նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը` մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը ժամը 11.00-ն:

ՑԱՎԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ֆլորա Հարությունյանը խոր կսկիծով սգում է սիրելի հորաքրոջ, ազնվագույն կնոջ`

Էմմա Ավետիսի Հարությունյանի մահը:

Նաեւ Սիդա եւ Փառանձեմ Շահբազյանները, Գոհար Կարապետյանը անմխիթար վշտով սգում են սիրելի մորաքրոջ մահը:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից` ՀՀ ջրային օրենսգրքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների պահանջների համաձայն, մշակվում է **ՀՀ Արագածոտնի մարզի Իրինդ համայնքի** վարչական սահմանում գործող «Իրինդ» ՍՊԸ" արտադրական նպատակով ստորերկրյա ջրային ռեսուրսներից 2.5 լ/վրկ ջրառի ջրօգտագործման թույլտվության նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին ժամը 17-18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն` Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2007 թ. օգոստոսի 1-ին, ժամը 16-00, Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ` 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող` «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը` 02 Ա N 047261, տրված` 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ` 3000, ստորագրված է տպագրության` 26.07.2007, գինը` 100 դրամ, տպագրում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում` Արշակունյաց 2: